

รายงานสืบเนื่องจากการประชุม (Proceeding)

งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 5
The 7th National and 5th International Conference 2025

อีสานเปลี่ยนโลก

พุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft Power
เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

*"Isan: Changing The World: Buddhist Innovations for
Developing Soft Power Toward
a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"*

วันที่ 25 กรกฎาคม 2568

DATE : 25 JULY 2025

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น

รายงานสืบเนื่องจากการประชุม (Proceeding)

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๗ ระดับนานาชาติ ครั้งที่ ๕

“อีสานเปลี่ยนโลก : พุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft Power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI”

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ปรึกษา :	พระพรหมวัชรธีรอาจารย์, ศ.ดร. พระธรรมวชิโรดม, รศ.ดร. พระเทพวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร. พระปัญญาวัชรบัณฑิต, รศ.ดร. พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. ศ.ดร.ประยงค์ แสนบุราณ ศ.ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
บรรณาธิการ	พระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	รศ.ดร.สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กองบรรณาธิการ		

สาขาศาสนา/ปรัชญา

พระครูภาวนาโพธิคุณ, รศ.ดร. พระครูสุธีคัมภีร์ญาณ, วิ. รศ.ดร. พระครูปริยัติพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร. พระครูสุธีพุทธบัณฑิต, ผศ.ดร. รศ.ดร.ประพันธ์ ศุภษร รศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา ผศ.ดร.ชาญชัย ฤทธิร่วม ผศ.ดร.สุวิน ทองปั้น ผศ.ดร.จรัส ลีกา ผศ.ดร.จำรัส บุคตาพงษ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
---	---

สาขาสังคมศาสตร์

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

พระมหาวิรุฬ วิโรจน์, ผศ.ดร.

รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

รศ.ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

รศ.ดร.กตัญญู แก้วหานาม

รศ.ดร.วินิจ ฝาเจริญ

รศ.ดร.ปิยะลักษณ์ โพธิวรรณ

รศ.ดร.รภัศรณ คณจารุอนันต์

รศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต

ผศ.ดร.นิเทศ สนั่นนารี

ผศ.ดร.อรุณ ไชยนิทย์

ผศ.ดร.ศิริศักดิ์ อาจวิชัย

ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภูมา

ผศ.ดร.คุณากร กรสิงห์

ผศ.ดร.ณัฐชัย นิมนวล

ผศ. ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

ผศ. ดร.สุรธัชกุล นุ่นภูบาล

ผศ.ดร.อรุณ ไชยนิทย์

ผศ.ดร.วรวิทย์ นพแก้ว

ผศ.ดร.สนุก สิงห์มาตร

ผศ.ดร.วรเชษฐ์ โตอิน

อ.ดร.สุธีร์กิตต์ ฝอดสูงเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลย์สงคราม

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สาขาการศึกษา

ศ.ดร.กนกอร สมปราชญ์

พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, รศ.ดร.

รศ.ดร.วิทยา ทองดี

รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก

รศ.ดร.เอกฉันท จารุเมธีชน

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร.สิทธิพล อาจอิน	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.สุขพัฒน์ อนันทจารย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ณัฐพัชร อนันตธีรกุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.จิราพร ผันสว่าง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สาริตา สุขคง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผศ.ดร.วรวิทย์ ตัญยวิสุทธิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผศ.ดร.บุญชู ภูศรี	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผศ.ดร.พชรภฤต ศรีบุญเรือง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระปลัดฮอนด้า วาทสโท, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อ.ดร.สุนทร สายคำ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สาขาอีสาน

รศ.ดร.สัญญา สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุขพัฒน์ อนันทจารย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูสุธีพุทธวิปัติ, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ. ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ระดับนานาชาติ

พระสิทธิวัชรบัณฑิต, ผศ. ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ดิปติ มหันตะ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.นิเทศ สนั่นนารี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.วรวิทย์ ตัญยวิสุทธิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผศ.ดร.นิรัช เรืองแสน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.พงษ์ศักดิ์ ผกามาต	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
คณะทำงานเอกสารวิชาการ รศ.ดร.สุรพล พรหมกุล	พระมหาพิสิฐ วิมลฐปญโญ, ดร.
อ.ดร.สุธิพงษ์ สวัสดิ์ทา	อ.จิรวัดน์ สิทธิธรรม
พระมหาปรเมศวร์ ปรมิสโร, ดร.	พระมหาปรีชา เตชธมโม

พิมพ์เมื่อ

กรกฎาคม 2568

บรรณาธิการแถลง

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 5 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ในวันศุกร์ที่ 25 เดือนกรกฎาคม 2568 โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย รวมถึงการสร้าง พุทธนวัตกรรม ที่มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ 2) เพื่อให้บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่ วัด ชุมชน และท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสังคมแห่งสันติสุขอย่างยั่งยืน ทั้งในประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียน 3) เพื่อเปิดเวทีในการ เผยแพร่ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวกับพุทธนวัตกรรม ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต และนักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน สู่สาธารณชน 4) เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัย ระหว่างผู้บริหาร คณาจารย์ และนิสิต จากมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผ่านการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดี มีประเด็นการประชุมคือ “อีสานเปลี่ยนโลก พุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft Power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI” มีประเด็นย่อยในการประชุมคือ 1) พุทธนวัตกรรมด้านศาสนา/ปรัชญา 2) พุทธนวัตกรรมด้านสังคมศาสตร์ 3) พุทธนวัตกรรมด้านการศึกษา 4) พุทธนวัตกรรมด้านอีสาน โดยมีบทความระดับชาติจำนวน 117 บทความ ระดับนานาชาติจำนวน 20 บทความ

บทความทั้งหมดได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) เรียบร้อยแล้ว อีกทั้งเจ้าของบทความจะต้องนำเสนอในเวทีประชุมวิชาการรูปแบบปากเปล่า (Oral Presentation) จากนั้นจะนำบทความทั้งหมดไปตีพิมพ์ในรูปแบบรายงานสืบเนื่องจากการประชุม (Proceeding) เพื่อตีพิมพ์บทความสมบูรณ์ (Full Paper) โดยมีคณะผู้ทรงคุณวุฒิหรือคณะกรรมการคัดเลือกบทความซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่อยู่ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้ ทำหน้าที่คัดสรรกลั่นกรอง รวมถึงตรวจสอบความถูกต้อง การใช้ภาษา และแก้ไขถ้อยคำ หรือรูปแบบการนำเสนอที่ถูกต้องก่อนการเผยแพร่ในหนังสือประมวลบทความในการประชุมทางวิชาการ (proceedings) ที่มาจากการประชุมโดยสมาคมวิชาการ ซึ่งในครั้งนี้มี 3 สมาคมคือ สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สมาคมวิชาการรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ในนามมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นขอขอบพระคุณพระพรหมวัชรธีรารจารย์, ศ.ดร. อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้เมตตาเดินทางมาเป็นประธานเปิดงาน และเป็นองค์ปาฐกถาตลอดถึงวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้เสียสละเวลามาร่วมงานครั้งนี้ ทำให้งานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ ผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ที่ร่วมมือกันขับเคลื่อนการจัดงานครั้งนี้ ทั้งด้านกำลังคน กำลังความคิด ทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายมหาวิทยาลัยด้วยความมั่นคง ภาคภูมิใจ ก้าวหน้าต่อไป

(พระราชพัฒนวัชรบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น ปฏิบัติหน้าที่แทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 5

สารบัญ

บรรณาธิการแถลง	ก
สารบัญ	ค
บทความระดับชาติด้านสังคมศาสตร์ ห้องประชุมย่อยที่ 4	321
พุทธวิธีการป้องกันมิฉ้อฉลออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในชุมชนร้อยละ ห้า ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม	
-พระไพศาล โขติวโร (ท้าวสาลี) ประเสริฐ บุปผาสุก สุรัตน์ พักน้อย	322
การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	
-พระศรีเศรษฐ์ ฐานวโร (พักเหลือง) อัญชิษฐา อักษรศรี สัญญา สดประเสริฐ	333
ธรรมเนียมปฏิบัติในพุทธปรัชญา: การเปรียบเทียบกับประชาธิปไตยในรัฐศาสตร์สมัยใหม่	
-ธีระภัทร โพธิ์ ณัฐเมศร์ สิริโรจน์กมล ณัฏชนันท์ สืบสำราญ	344
พลเมืองกับการมีส่วนร่วม : การสร้างประชาธิปไตยจากฐานราก	
-กฤษดา วรพัฒน์ จักรี พยอมหอม กัญญาภัทร หงษ์แก้ว	356
การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น ของผู้บริหารเทศบาลเมืองศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	
-ธนยศ สารระณี สุรพล พรหมกุล ชาญชัย ฮวดศรี	367
แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองและผลกระทบทางการเมือง	
-พระมหาสุวัชชัย สอนสกุล พระจักรพงศ์ จรณสมปนโน (ปัญสวัสดี) ธวัชชัย เพชรรัตน์	378
ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวทางพุทธศาสนาเพื่อการบริหารจัดการขยะ ของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี	
-พระมหาวิรัตน์ ธรรมภทโท สุธิพงษ์ สวัสดิ์ทา สุรพล พรหมกุล	390
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	
-สมทรง จิตตะเสน สุธิพงษ์ สวัสดิ์ทา สุรพล พรหมกุล	404
พรมแดนแห่งความขัดแย้ง: การเมืองเรื่องเขตแดนไทย-กัมพูชาและผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ	
-ธรรมรัตน์ สะตะ กัญญากร เมืองเก่า พระนันท์วัฒน์ อภินันโท	418

บทความระดับชาติ

พุทธนวัตกรรมการทางสังคมศาสตร์
สร้างสังคมสันติสุขและความเสมอภาค

ห้องประชุมย่อยที่ 4

อาคารบัณฑิตศึกษา สมเด็จพระพุทธาจารย์ (สนิท ขวนปัญญมหาเถร)

ผู้ทรงคุณวุฒิ :

1. รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม
2. รศ.ดร.วินิจ ผาเจริญ
3. ผศ.ดร.คุณากร กรสิงห์

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

พุทธวิธีการป้องกันมิฉ้อฉลออนไลน์ของผู้สูงอายุ

ในชุมชนร้อยห้อง ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

Buddhist methods for preventing online fraud among the elderly in Roi hong community, Om yai subdistrict, Sam phran district, Nakhon pathom province

พระไพศาล โชติวุฒ (ท้าวสาลี) ประเสริฐ บุปผาสุก สุรัตน์ พักน้อย

Phra Paisarn Chotiwaro (Thao Sali) Prasit Buppasuk Surat Phaknoi

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author Email: paisarn.src.mbu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีการป้องกันมิฉ้อฉลออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในชุมชนร้อยห้อง ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลกระทบจากการถูกหลอกผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ 2) พัฒนากิจกรรมการป้องกันตามหลักพุทธวิธี และ 3) พัฒนาศักยภาพการป้องกันมิฉ้อฉลออนไลน์ของผู้สูงอายุ วิจัยนี้ใช้รูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยมีกลุ่มปฏิบัติการ 10 คน และผู้ให้ข้อมูลหลัก 15 คน เก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และกิจกรรมการระดมความคิด ร่วมกับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการเล่าเรื่อง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม และสุขภาพ ได้แก่ การสูญเสียทรัพย์สิน ความเครียด ซึมเศร้า ความกลัวการใช้เทคโนโลยี ความสัมพันธ์ที่เสื่อมถอย และปัญหาสุขภาพเรื้อรัง แนวทางบรรเทาผลกระทบ ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องกลโกง การสนับสนุนจากครอบครัว และการจัดตั้งระบบช่วยเหลือในชุมชน 2) การพัฒนากิจกรรมป้องกันตามหลักพุทธวิธี ได้แก่ การฝึกสติ การใช้โยนิโสมนสิการ และกาลามสูตร ผ่านกิจกรรมอบรม สวดมนต์ เจริญสมาธิ และสนทนาแลกเปลี่ยนกับพระสงฆ์ ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสติ วิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีเหตุผล และป้องกันตนเองได้ดีขึ้น และ 3) ผู้สูงอายุมีศักยภาพเพิ่มขึ้นใน 5 ด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านความปลอดภัยไซเบอร์ การวิเคราะห์ข้อมูล การตัดสินใจ การพึ่งตนเอง และการสร้างเครือข่ายในชุมชน ช่วยลดความเสี่ยงในการถูกหลอกหลวงและเสริมสร้างความมั่นใจในการใช้งานเทคโนโลยี

คำสำคัญ: พุทธวิธี, การป้องกันมิฉ้อฉลออนไลน์, ผู้สูงอายุ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

Abstract

Title: Buddhist Approaches to Preventing Online Scams among the Elderly in Roi Hong Community, Om Yai Subdistrict, Sam Phran District, Nakhon Pathom Province. This study aimed to: (1) examine the impacts of online deception on the elderly; (2) develop preventive activities based on Buddhist approaches; and (3) enhance the elderly's capacity to prevent online scams. The research employed a Participatory Action Research (PAR) methodology, involving an action group of 15 members and 10 key informants. Data were collected through in-depth interviews, participatory observation, brainstorming sessions, and practical training workshops. Data analysis was conducted using content analysis and narrative techniques.

The findings revealed that: 1) Elderly individuals were affected economically, psychologically, socially, and physically. These impacts included financial loss, stress, depression, fear of using technology, deteriorating social relationships, and chronic health issues. Mitigation strategies included providing knowledge about fraud tactics, strengthening family support, and establishing community-based support systems. 2) The development of preventive activities based on Buddhist principles involved mindfulness training, the application of Yonisomnasikarn (wise reflection), and the use of the Kalam Sutra. These were delivered through training sessions, prayer, meditation, and discussions with Buddhist monks. As a result, elderly participants developed greater mindfulness, rational thinking, and enhanced ability to protect themselves from online fraud. 3) The elderly demonstrated increased capacity in five areas: knowledge of cybersecurity, data analysis skills, decision-making abilities, self-reliance, and the building of community support networks. These improvements contributed to reducing their vulnerability to scams and increased their confidence in using digital technologies safely.

Keywords: Buddhist approaches, Online Fraud Protection, elderly

1. บทนำ

สังคมไทยเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยมาตั้งแต่ปี 2548 โดยในปี 2566 ซึ่งเป็นปีเริ่มต้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม ไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ที่มีประชากรอายุมากกว่า หกสิบสูงถึงร้อยละ 20.1 ของประชากรทั้งหมด สวนทางกับประชากรวัยเรียนและวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่คนไทยยังขาดทักษะความรู้ด้านดิจิทัล รวมถึงความสามารถในการรับมือกับข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดและการรู้เท่าทันสื่อ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) สมัชชาผู้สูงอายุนระดับชาติรองรับสังคมสูงวัย ปี 2566 ในที่

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ประชุมมีฉันทามติที่สามเรื่องเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการรองรับสังคมสูงวัย ซึ่งสะท้อนปัญหาผู้สูงอายุมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและการรู้เท่าทันภัยดิจิทัลอยู่ในระดับต่ำ จากข้อมูลการสำรวจพบผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกหลอกลวงในโลกออนไลน์ ซึ่งส่งผลให้เกิดการสูญเสียทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก ที่ประชุมจึงเสนอให้มีการส่งเสริมทักษะดิจิทัลให้ผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถใช้งานเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มออนไลน์ได้ด้วยตนเอง ลดการพึ่งพาผู้อื่น และเพิ่มความสามารถในการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามบนโลกออนไลน์ พร้อมทั้งเรียกร้องให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญและร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง (คณะกรรมการและคณะทำงานจัดสมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติรองรับสังคมสูงวัย, 2566)

ข้อมูลสถิติ ในปี 2566 มีผู้สูงอายุถูกหลอกลวงจำนวน 448 คน คิดเป็นร้อยละ 22.40 ของผู้สูงอายุ 2,000 คนทั่วประเทศ ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปีก่อน โดยเฉพาะการซื้อสินค้าที่ไม่มีคุณภาพและการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน (นนธิยา ดวงภูมิเมศ และคณะ, 2567) สอดคล้องกับสถานการณ์ในสังคมไทยที่การหลอกลวงทางโทรศัพท์ยังคงเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกัน ธนาคารแห่งประเทศไทยรายงานว่ามีฉฉฉฉฉฉมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการหลอกลวงผ่านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องเพื่อทำธุรกรรมโอนเงิน (กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม, 2566) ขณะนี้ผู้สูงอายุกำลังเผชิญภัยจากมิจฉาชีพออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นการถูกหลอกลวง เอาัดเอาเปรียบ หรือหลงเชื่อโฆษณาเกินจริง ส่งผลให้สูญเสียทรัพย์สินที่เก็บไว้ใช้ยามชรา บางรายได้รับผลกระทบทางสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ ได้แก่ เครียด วิตกกังวล หรือเกิดภาวะซึมเศร้า ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงของการใช้สื่อออนไลน์ จึงควรมีการส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อในกลุ่มผู้สูงอายุอย่างจริงจังในฐานะประเด็นทางสังคมที่สำคัญ (นนธิยา ดวงภูมิเมศ และคณะ, 2566)

ปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารได้เข้าถึงทุกครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม แม้จะเอื้อต่อการพัฒนาแต่กลับเปิดช่องให้มิจฉาชีพใช้เป็นเครื่องมือในการหลอกลวง (เทศบาลตำบลอ้อมใหญ่, 2566) โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนร้อยห้อง ตำบลอ้อมใหญ่นี้ที่ตกเป็นเหยื่อการซื้อสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ การขโมยข้อมูลส่วนตัว และแก๊งคอลเซ็นเตอร์หลอกให้โอนเงิน ส่งผลให้เกิดการสูญเสียทั้งทรัพย์สิน สุขภาพ และบางกรณีรุนแรงถึงชีวิต การป้องกันภัยจากมิจฉาชีพออนไลน์จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ครอบครัวและคนใกล้ชิดต้องให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ จากปัญหาดังกล่าวนี ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้แก้ปัญหา ได้แก่ หลักสติ หลักกาลามสูตร และหลักโยนิโสมนสิการ นำมาประยุกต์เป็นแนวทางในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจและการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างปลอดภัย มีวิจารณญาณ และสามารถป้องกันตนเองจากภัยหลอกลวงในโลกดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการถูกหลอกลวงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในชุมชนร้อยห้อง ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการป้องกันมิฉ้อฉลออนไลน์ตามหลักพุทธวิธีของผู้สูงอายุ ในชุมชนร้อยห้อง ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการป้องกันมิฉ้อฉลออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในชุมชนร้อยห้องตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดใช้วิธีวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research-PAR) โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 กระบวนการตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Action) การสังเกตผล (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) ผู้วิจัยได้ปรับขั้นตอนการวางแผนออกเป็นขั้นตอนการเตรียมการและการวางแผนเพื่อจำแนกภารกิจในการทำงานในพื้นที่ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้วิจัยได้ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาโจทย์การวิจัยก่อนแล้ว จึงได้จัดทำขั้นตอนการดำเนินงานของรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะเตรียมการ (Pre-Research) 2) ระยะการวางแผน (Planning) 3) ระยะการปฏิบัติตามแผน (Action) 4) ระยะการสังเกตผล การนิเทศติดตามสนับสนุนการดำเนินงาน (Observation) และ 5) ระยะสะท้อนผล (Reflection) การกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research-PAR) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้ร่วมในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และกลุ่มผู้เข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลกระทบจากการถูกหลอกลวงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในชุมชนร้อยห้อง ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม

ในการศึกษาผลกระทบจากการถูกหลอกลวงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในชุมชนร้อยห้อง ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่เคยถูกหลอกลวงได้รับผลกระทบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ คือผู้สูงอายุมีการสูญเสียทรัพย์สิน เกิดหนี้สิน และขาดความมั่นคงทางการเงิน 2) ด้านจิตใจ คือความเครียดจากการสูญเสียทรัพย์สินและความเชื่อใจ ความวิตกกังวลต่อชีวิตและสุขภาพ ภาวะซึมเศร้าคือความเสียใจ ผิดหวัง โดดเดี่ยว และการแสดงออกทางอารมณ์ ตลอดจนความกลัวการใช้เทคโนโลยี คือการหลีกเลี่ยงใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ ความไม่มั่นใจในการป้องกันตนเอง และความวิตกว่าจะถูกหลอกลวงซ้ำ 3) ด้านสังคม คือผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นลดลง สูญเสียความไว้วางใจ และแยกตัวจากสังคม 4) ด้านสุขภาพ คือปัญหาสุขภาพกาย

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ได้แก่ ความเครียด นอนไม่หลับ และอาการปวดเมื่อย และปัญหาการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ คือได้รับข้อมูลผิดพลาด ขาดความมั่นใจในการสื่อสารกับแพทย์ และไม่ใช้บริการสุขภาพออนไลน์ และจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ได้แนวทางการบรรเทาผลกระทบ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) การให้ความรู้ คือความรู้เรื่องกลไกออนไลน์ การใช้สื่ออย่างปลอดภัย และการส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง 2) การสนับสนุนจากครอบครัว คือ สร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ตรวจสอบธุรกรรมออนไลน์ และส่งเสริมการใช้สื่ออย่างมีวิจารณญาณ และ 3) การสร้างระบบช่วยเหลือ คือการจัดตั้งกลุ่มไลน์ (Line Group) ผู้สูงอายุเพื่อเป็นศูนย์แจ้งข่าวสาร และการสร้างเครือข่ายเผ่าระวังร่วมกับชุมชน

2. การพัฒนากิจกรรมการป้องกันมิฉ้อฉลออนไลน์ตามหลักพุทธวิธี ในชุมชนร้อยห้อง ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ในการพัฒนากิจกรรมการป้องกันมิฉ้อฉลออนไลน์ตามหลักพุทธวิธี ในชุมชนร้อยห้อง ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มในการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้น แล้วร่วมกันออกแบบกิจกรรมที่ใช้แก้ปัญหา เรื่อง “กิจกรรมฝึกสติรู้ทันมิฉ้อฉลออนไลน์” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สูงอายุเรียนรู้วิธีระวังภัยจากการหลอกลวง โดยดำเนินการผ่านการปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน ใช้เวลา 3 ชั่วโมง มีกระบวนการและกิจกรรม ได้แก่ 1) การให้ความรู้เบื้องต้น คือจัดอบรมเกี่ยวกับรูปแบบและกลไกของมิฉ้อฉลออนไลน์ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในกลุ่มผู้สูงอายุ 2) กิจกรรมสวดมนต์ นั่งสมาธิ ช่วยเสริมสร้างจิตใจที่สงบ มั่นคง และมีสติ ทำให้ผู้สูงอายุสามารถประเมินสถานการณ์และตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ และ 3) การใช้ธรรมะเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางใจ คือกิจกรรมถามตอบกับพระสงฆ์ ได้แก่ การใช้หลักสติ โดยสอนให้ผู้สูงอายุอยู่กับปัจจุบัน สังเกตความผิดปกติของข้อความหรือการติดต่อ ได้แก่ ความเร่งรีบหรือข้อเสนอที่ดีเกินไปจริง การใช้โยนิโสมนสิการ คือฝึกคิดวิเคราะห์ก่อนตอบสนอง โดยตั้งคำถามกับข้อมูลว่าเป็นจริงหรือไม่ มีหลักฐานประกอบหรือไม่ และการใช้กาลามสูตร คือสอนให้ไม่เชื่อข้อมูลทันที ให้ตรวจสอบจากแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ หรือสอบถามผู้รู้ก่อนตัดสินใจ และ 4) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในกิจกรรม ได้แก่ ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจ และภูมิคุ้มกันต่อภัยออนไลน์ มีการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการประเมินและตัดสินใจ ชุมชนเกิดเครือข่ายช่วยเหลือและแจ้งเตือนภัยที่เข้มแข็ง ความสัมพันธ์ในชุมชนแน่นแฟ้นขึ้นจากการร่วมทำกิจกรรม และผู้สูงอายุมีจิตใจมั่นคงและสามารถรับมือกับมิฉ้อฉลออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวทางพัฒนาศักยภาพด้านการป้องกันมิฉ้อฉลออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในชุมชนร้อยห้อง ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ในการพัฒนาศักยภาพด้านการป้องกันมิฉ้อฉลออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในชุมชนร้อยห้อง ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการประเมินผล โดยกลุ่มผู้สูงอายุได้พัฒนาศักยภาพใน 5 ด้านร่วมกันเพื่อเพิ่มความสามารถในการมีสติและรับมือกับสถานการณ์การหลอกลวงออนไลน์ได้ ได้แก่ 1) การเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านความปลอดภัยไซเบอร์ คือผู้สูงอายุได้รับการฝึกอบรมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

เรียนรู้การตั้งค่าความเป็นส่วนตัว และใช้งานแอปพลิเคชันไลน์อย่างระมัดระวัง สามารถตรวจสอบข้อความที่น่าสงสัยได้ด้วยตนเอง 2) การพัฒนาความตระหนักรู้และการวิเคราะห์ข้อมูล คือผู้สูงอายุมีความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการหลอกลวงออนไลน์มากขึ้น และสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนตอบสนอง ได้แก่ การตรวจสอบข้อความพิชชิงหรือ SMS ที่น่าสงสัยจากแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ 3) การเสริมสร้างทักษะการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา คือกิจกรรมกลุ่มช่วยให้ผู้สูงอายุแลกเปลี่ยนประสบการณ์จริง และเรียนรู้แนวทางการรับมือกับกลโกงออนไลน์จากเพื่อนร่วมกลุ่ม ซึ่งช่วยพัฒนาวิจญาณและสร้างความมั่นใจในการตัดสินใจเมื่อเผชิญกับสถานการณ์เสี่ยง 4) การเสริมสร้างความมั่นใจและการพึ่งพาตนเอง คือการเรียนรู้และทดลองใช้งานจริงช่วยให้ผู้สูงอายุมีความมั่นใจมากขึ้นในการใช้เทคโนโลยี ลดความวิตกกังวล และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นในครอบครัวได้ และ 5) การสร้างเครือข่ายสนับสนุนในชุมชน คือการจัดตั้งกลุ่มไลน์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนและติดตามเพจสูงวัยรู้ทันสื่อเพื่อเฝ้าระวังและให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความร่วมมือและการรับรู้ร่วมกันในการป้องกันมิฉฉาชีพออนไลน์ จากการประเมินผู้สูงอายุหลังจากเข้าร่วมโครงการฝึกอบรม คือผู้สูงอายุได้รับการฝึกอบรมและมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันจะมีความสามารถในการรู้เท่าทันและรับมือกับสถานการณ์การหลอกลวงออนไลน์ได้ดีขึ้น ทำให้ลดความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อของมิฉฉาชีพออนไลน์ของผู้สูงอายุในชุมชนได้ และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในสังคมออนไลน์อย่างมั่นใจและปลอดภัยมากขึ้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลกระทบจากการถูกหลอกลวงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในชุมชนร้อยห้อง ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบจากการถูกหลอกลวงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ มีผู้สูงอายุประสบกับความสูญเสียทรัพย์สิน และบางรายต้องเผชิญกับภาระหนี้สินอันเป็นผลจากการถูกหลอกลวง 2) ผลกระทบทางจิตใจ ผู้สูงอายุมีภาวะเครียด วิตกกังวล ซึมเศร้า และเกิดความกลัวต่อการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ อาการเหล่านี้เกิดจากความรู้สึกละอายใจ ความเชื่อใจ รวมถึงความไม่มั่นใจในการป้องกันตัวเองจากมิฉฉาชีพออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพิชชา สามารถ ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่อมี 4 ปัจจัย คือด้านความกลัว ความโลภ ความไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยี และการอยู่เพียงลำพังขณะเกิดเหตุ (ธัญพิชชา สามารถ, 2565) ถัดมา 3) ผลกระทบทางสังคม ความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างเสื่อมถอย ความไว้วางใจในสังคมลดลงและเกิดการแยกตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรณ์ธร มาตรศรี ที่พบว่าในแง่ปัญหาด้านสังคมและด้านจิตใจอาจตกอยู่ในความหวาดกลัวมีความรู้สึกต่อเพื่อนมนุษย์ที่แปลกไปจากเดิมเป็นระยะเวลายาวนาน และเกิดผลกระทบต่อชุมชนและสังคมอาจส่งกระทบทั้งแง่บวกและแง่ลบ โดยผลกระทบในแง่บวกคือการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในสังคมจะส่งผลเป็นการเตือนภัยอาชญากรรมให้คนในสังคมรับรู้จะทำให้เกิดความระมัดระวังตัวและป้องกันภัยของอาชญากรรมในสังคมได้มากยิ่งขึ้น ส่วนผลกระทบในแง่ลบคือการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของคนในสังคมทำให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัว ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรม

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

การดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม (กรณีร มาตรศรี, 2565) ต่อมา 4) ผลกระทบต่อสุขภาพ มีความเครียดเรื้อรัง นอนไม่หลับ ปวดเมื่อยตามร่างกายและพบปัญหาในการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ และ 5) แนวทางบรรเทาผลกระทบ มีการให้ความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและกลไกออนไลน์ การสนับสนุนจากครอบครัวในการตรวจสอบข้อมูลและส่งเสริมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณ และการจัดตั้งระบบช่วยเหลือหรือเครือข่ายเฝ้าระวังในชุมชน

2. การพัฒนากิจกรรมการป้องกันมิฉ้อฉลออนไลน์ตามหลักพุทธวิธี ในชุมชนร้อยห้อง ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม

กิจกรรมการป้องกันมิฉ้อฉลออนไลน์ตามหลักพุทธวิธี ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความรู้เท่าทันและมีสติในการรับมือกับภัยออนไลน์ โดยใช้กระบวนการฝึกสติ สวดมนต์ ทำสมาธิ และเรียนรู้หลักธรรม ได้แก่ สติ โยนิโสมนสิการ และกาลามสูตร เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถฝึกสติให้อยู่กับปัจจุบัน สังเกตพฤติกรรมต้องสงสัยซึ่งมีข้อความเร่งรัดหรือข้อเสนอเกินจริง รู้จักหยุดคิด ตรวจสอบ และตั้งคำถามต่อข้อมูลที่ได้รับซึ่งช่วยลดความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อสอดคล้องกับงานวิจัยของ อูรารัตน์ ไชยรังสี ที่พบว่าการสร้างองค์ความรู้ในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ คือการมีสติในการใช้สื่ออย่างระมัดระวัง อย่าเชื่อง่าย ไตร่ตรองด้วยเหตุผล และรู้จักการใช้งานให้เหมาะสม ตามหลักองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย “SKYS” (สกายเอส) (อูรารัตน์ ไชยรังสี, 2566) การนำโยนิโสมนสิการมาใช้วิเคราะห์อย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ การใช้กาลามสูตรช่วยส่งเสริมทักษะในการตั้งคำถามอย่างมีเหตุผล ไม่เชื่อข้อมูลโดยปราศจากการตรวจสอบ ผู้สูงอายุเรียนรู้ที่จะพิจารณาหลักฐานจากแหล่งที่น่าเชื่อถือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับพระสงฆ์และสมาชิกในชุมชน ผลลัพธ์ที่ได้ ผู้สูงอายุมีจิตใจสงบ มั่นคง และสามารถป้องกันตนเองจากกลลวงออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนเกิดเครือข่ายช่วยเหลือและระบบแจ้งเตือนภัยที่เข้มแข็ง ความสัมพันธ์ภายในชุมชนแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นผ่านกิจกรรมร่วมกันตามแนวทางพระพุทธศาสนา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจ้าอธิการอนุวัตร อินทปญโญ ที่พบว่าด้านวิธีการใช้สติเพื่อป้องกันการถูกหลอกในสังคมออนไลน์ ควรยึดหลักกาลามสูตร หลักโยนิโสมนสิการ ส่วนแนวทางการประยุกต์ใช้สติเพื่อป้องกันความเสียหายจากการถูกหลอกทางสังคมออนไลน์ ได้แก่ ควรส่งเสริมการเจริญสติตามหลักพระพุทธศาสนา การประยุกต์โดยการปลูกฝังสติให้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชน การประยุกต์ใช้สติโดยการจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม และการประยุกต์ใช้สติเพื่อการตัดสินใจ (เจ้าอธิการอนุวัตร อินทปญโญ, 2564)

3. แนวทางพัฒนาศักยภาพด้านการป้องกันมิฉ้อฉลออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในชุมชนร้อยห้อง ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม

ผู้สูงอายุได้พัฒนาศักยภาพในการรับมือกับภัยคุกคามออนไลน์ ผ่านการดำเนินโครงการฝึกอบรมและกิจกรรมในชุมชน โดยมีประเด็นสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านความปลอดภัยไซเบอร์ คือผู้สูงอายุได้รับการฝึกอบรมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย เรียนรู้การตั้งค่าความเป็นส่วนตัว และใช้งานแอปพลิเคชันไลน์อย่างระมัดระวัง สามารถตรวจสอบข้อความที่น่าสงสัยได้ด้วยตนเอง 2) การพัฒนาความตระหนักรู้และการวิเคราะห์ข้อมูล คือผู้สูงอายุมีความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการหลอกลวงออนไลน์มากขึ้น และสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อน

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ตอบสนองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอินทร์วรงค์ อีสสภานิ และคณะ ที่พบว่ากระบวนการป้องกันการหลอกลวงทางสื่อออนไลน์ในผู้สูงอายุ ได้แก่ การสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัย การเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนการหลอกลวง (พระมหาอินทร์วรงค์ อีสสภานิ และคณะ, 2567) ถัดมา 3) การเสริมสร้างทักษะการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา คือกิจกรรมกลุ่มช่วยให้ผู้สูงอายุแลกเปลี่ยนประสบการณ์จริง และเรียนรู้แนวทางการรับมือกับกลโกงออนไลน์จากเพื่อนร่วมกลุ่ม ซึ่งช่วยพัฒนาวิจารณ์ญาณและสร้างความมั่นใจในการตัดสินใจเมื่อเผชิญกับสถานการณ์เสี่ยง 4) การเสริมสร้างความมั่นใจและการพึ่งพาตนเอง คือการเรียนรู้และทดลองใช้งานจริงช่วยให้ผู้สูงอายุมีความมั่นใจมากขึ้นในการใช้เทคโนโลยี ลดความวิตกกังวล และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นในครอบครัวได้ และ 5) การสร้างเครือข่ายสนับสนุนในชุมชน คือการจัดตั้งกลุ่มไลน์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนและติดตามเพจสูงวัยรู้ทันสื่อเพื่อเฝ้าระวังและให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความร่วมมือและการรับรู้ร่วมกันในการป้องกันภัยไซเบอร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพิชชา สามารถ ที่พบว่าแนวทางการแก้ไขการตกเป็นเหยื่อทางไซเบอร์ของผู้สูงอายุ ได้แก่ การสร้างความตระหนักให้กับผู้สูงอายุในการรู้เท่าทันถึงรูปแบบการหลอกลวงทางไซเบอร์ การระมัดระวังการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวผู้อื่นที่ไม่รู้จัก การให้คำปรึกษาในกลุ่มของครอบครัว การจัดตั้งเครือข่ายกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อเผยแพร่ข่าวสารการหลอกลวงทางไซเบอร์ ความร่วมมือของภาคเอกชนผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการปิดกั้นช่องทางการหลอกลวงจากผู้หลอกลวง ตลอดจนหน่วยงานของรัฐในการออกมาตรการทางกฎหมายตลอดจนการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด (ธัญพิชชา สามารถ, 2565)

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาฉ้อโกงออนไลน์ในระดับชุมชน
- 2) ผู้นำชุมชนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเฝ้าระวังและจัดการปัญหาการหลอกลวง เพื่อสร้างต้นแบบชุมชนเข้มแข็งที่สามารถรับมือกับสถานการณ์ได้อย่างยั่งยืน
- 3) ควรจัดกิจกรรมศึกษาดูงานด้านการป้องกันภัยออนไลน์ให้กับสมาชิกชุมชน เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการรับมือกับภัยคุกคามจากฉ้อโกง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1) ชุมชนอื่นสามารถประยุกต์ใช้ผลการวิจัยนี้เพื่อพัฒนากลยุทธ์ป้องกันฉ้อโกงออนไลน์ที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง
- 2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันภัยออนไลน์ และส่งเสริมความเข้มแข็งในระดับพื้นที่

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

3) การส่งเสริมให้ชุมชนมีสติและรู้เท่าทันสื่อออนไลน์จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันทางความคิด และนำไปสู่การสร้างเครือข่ายความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

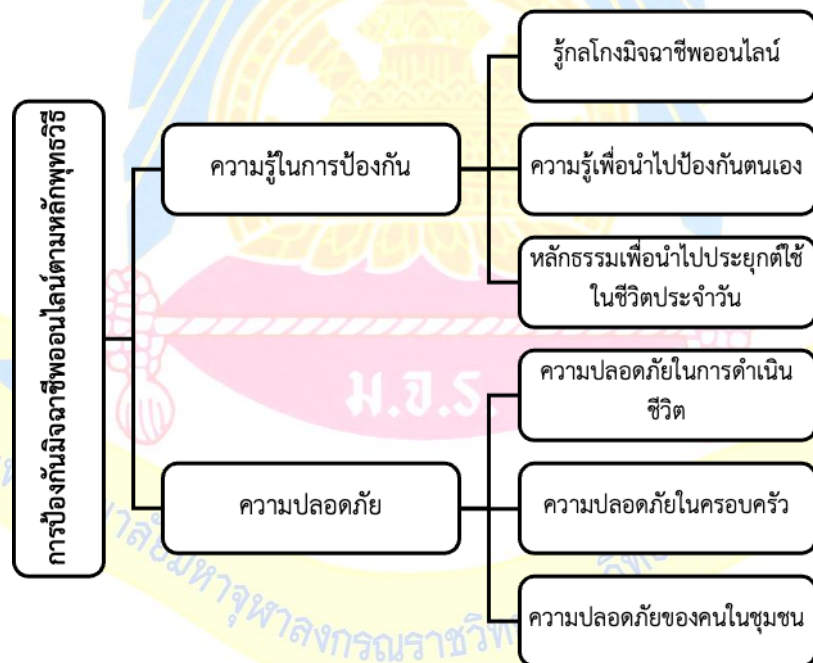
1) ควรศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากมิจฉาชีพออนไลน์ในชุมชนที่มีลักษณะแตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบและพัฒนานโยบายที่ตอบโจทย์บริบทแต่ละพื้นที่

2) ควรศึกษาบทบาทและกระบวนการมีส่วนร่วมของฝ่ายปกครอง ตำรวจ และผู้นำครอบครัวในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เห็นภาพรวมของกลไกการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ

3) ควรศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จของการป้องกัน ได้แก่ ความต้องการของชุมชน กลยุทธ์การทำงานร่วมกัน และปัจจัยสนับสนุนในระดับท้องถิ่น

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องพุทธวิธีการป้องกันมิจฉาชีพออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในชุมชนร้อยห้อง ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

การป้องกันมิจฉาชีพออนไลน์ตามแนวทางพุทธวิธี เป็นการเสริมสร้างความรู้เพื่อป้องกันมิจฉาชีพออนไลน์ในกลุ่มผู้สูงอายุสามารถทำได้ผ่านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกลโกงมิจฉาชีพออนไลน์ พร้อมแนวทางป้องกันที่ชัดเจน ได้แก่ การหลอกลวงผ่านอีเมลคือควรตรวจสอบแหล่งที่มาของอีเมลหรือเบอร์โทรศัพท์ก่อนคลิกลิงก์หรือให้ข้อมูลส่วนตัว การหลอกลวงขายสินค้าออนไลน์คือแนะนำให้เลือกวิธีชำระเงินปลายทางหรือรับสินค้าด้วยตนเองเพื่อป้องกันการสูญเสียทรัพย์สิน

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

การหลอกรักออนไลน์คือก่อนโอนเงินหรือให้ข้อมูลส่วนตัวควรตรวจสอบประวัติและความน่าเชื่อถือของคู่สนทนา การชักชวนลงทุนคือควรตรวจสอบข้อมูลกับหน่วยงานภาครัฐ หรือค้นหาข้อมูลผ่านแหล่งที่น่าเชื่อถือเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกหลอก การหลอกลวงทางโทรศัพท์ (แก๊งคอลเซ็นเตอร์) คือหากมั่นใจว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่กำลังอ้างควรสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม และติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงก่อนดำเนินการใดๆ

การประยุกต์หลักธรรมในการป้องกันมิฉ้อโกงออนไลน์ เป็นแนวทางพัฒนาจิตใจและการตัดสินใจของผู้สูงอายุ ช่วยเสริมภูมิคุ้มกันทางความคิด ได้แก่ หลักสติ คือฝึกให้มีความรู้ตัวอยู่เสมอ ได้แก่ การสวดมนต์ นั่งสมาธิ และสังเกตสิ่งผิดปกติจากข้อความหรือการติดต่อ หลักโยนิโสมนสิการ คือส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ หลักกาลามสูตร คือสอนให้ไม่เชื่อข้อมูลโดยไม่มีเหตุผลหรือหลักฐานรองรับด้วยการตั้งคำถามและตรวจสอบก่อนเชื่อ การน้อมนำหลักธรรมเหล่านี้มาใช้ในการอบรมผู้สูงอายุไม่เพียงช่วยเสริมสร้างวิจาร์ณญาณ แต่ยังเพิ่มความมั่นใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และลดความเสี่ยงจากภัยออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุที่ได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ ทักษะ และหลักธรรมจะมีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อภัยออนไลน์ มีความมั่นคงทางจิตใจ สามารถประเมินสถานการณ์และตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การสนับสนุนจากครอบครัวเป็นแรงเสริมสำคัญที่ช่วยลดความเสี่ยง และสร้างความมั่นใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน ได้แก่ การแจ้งเตือนภัยและจัดกิจกรรมร่วมกัน ยังส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น และขยายผลการป้องกันไปในวงกว้างอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กชพรรณ มณีภาค. (2561). การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมจากการกระทำผิดในโลกอินเทอร์เน็ต: กรณีศึกษาการรั้งแก๊งในโลกโซเชียลในรูปแบบการคุกคามทางเพศในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กรณัฏฐ์ มาตรศรี. (2565). แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี: กรณีศึกษาการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทางออนไลน์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม. (2566). ภาวะสังคมไทย ไตรมาสสอง ปี 2566 (น. 14). สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- คณะกรรมการและคณะทำงานจัดสมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติรองรับสังคมสูงวัย. (2566). รายงานผลการจัดสมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติรองรับสังคมสูงวัย ปี 2566 (น. 78-80). กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

- เจ้าอธิการอนวัตร อินทปญโญ (ทิพพิชัย). (2564). การประยุกต์ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อป้องกันการถูกหลอกในสังคมออนไลน์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. (2566). การวิเคราะห์เพื่อพัฒนาท้องถิ่น: แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566–2570) แก่ไขครั้งที่ 1/2566 เอกสารอัดสำเนา. กองยุทธศาสตร์และงบประมาณ สำนักงานเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่.
- ธัญพิชชา สามารถ. (2565). การตกเป็นเหยื่อทางไซเบอร์ของผู้สูงอายุ [วิทยานิพนธ์ศิลป ศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- นันทยา ดวงภูมิเมศ, ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์, อีรพงษ์ บุญรักษา, ณรงค์เดช พันธะพุมมี, & วราภรณ์ สืบวงศ์สุวรรณ. (2567). รายงานผลสำรวจสถานการณ์การใช้สื่อ ผลกระทบจากการเปิดรับสื่อ พฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุไทยในปี 2566. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นันทยา ดวงภูมิเมศ, ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์, สิรินทร พิบูลภาณุวัฒน์, อีรพงษ์ บุญรักษา, & วราภรณ์ สืบวงศ์สุวรรณ. (2566). การสร้างหลักสูตรรู้เท่าทันสื่อสำหรับผู้สูงอายุไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม. วารสารนิเทศศาสตร์, 41(2), 122.
- พระมหาบุญเลิศ ช่วยธานี, และคณะ. (2566). ชุดความรู้สูงวัยอย่างสร้างสรรค์ รู้ทันมิชชีพดิจิตัล (น. 3). สาละพิมพการ.
- พระมหาอินทร์วงศ์ อิสสภานี, จันทร์สม์ ตาบุลิ่ง, พระสมุห์กิตติพงษ์ กิตติวิโส, พงษ์ประภาภรณ์ สุระรินทร์, พระครูปลัดกิตติพงษ์ กิตติโสภณ, & พระครูโสภณปริยัติกิจ. (2567). พุทธนวัตกรรมป้องกันการถูกหลอกหลวงทางสื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดลำพูน ด้วยโยนิโสมนสิการ. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 6(6), 1645.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570 (น. 11). สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อุรารัตน์ ไชยรังสี (2566). แนวทางการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานครเชิงพุทธบูรณาการ [ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ

ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

Promotion of mon cultural tourism Wangkrachae subdistrict

Sai yok district Kanchanaburi province

พระศิริเศรษฐ์ ฐานวโร (พักเหลือง) อัญชิษฐา อักษรศรี สัญญา สดประเสริฐ

PhraSiraset Thanawaro (Faklueng) Auntittha Aksomsri Sanya Sotprasit

วิทยาลัยพุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author Email: Siraset.f1983@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี 2) ศึกษากระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน และ 3) เสนอแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนดังกล่าว ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์เนื้อหาและบริบท และนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนมอญมีทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลายและทรงคุณค่า เช่น ภาษา ประเพณี การแต่งกาย อาหาร และงานหัตถกรรม วิถีชีวิตประจำวันยังสะท้อนวัฒนธรรมที่มีชีวิต เช่น การแห่ผ้าขึ้นธาตุ ฟ้อนรำมอญ และการปรุงอาหารพื้นถิ่น กิจกรรมเหล่านี้สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีส่วนร่วมได้ เช่น การเรียนทำขนมมอญ การฟ้อนรำ หรือการเข้าร่วมพิธีในเทศกาลต่างๆ 2) กระบวนการจัดการ พบว่ามีการวิเคราะห์ทุนวัฒนธรรม ทุนชุมชน และการออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายในพื้นที่อย่างหลากหลาย และใช้ช่องทางประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ 3) สำหรับแนวทางการส่งเสริม ควรมุ่งเน้นการพัฒนากิจกรรมที่หลากหลายตอบสนองโจทย์กลุ่มนักท่องเที่ยว พัฒนาสินค้าและบริการให้มีคุณภาพ สร้างมูลค่าเพิ่ม พัฒนาทักษะการบริการ ส่งเสริมช่องทางการตลาดทั้งออนไลน์และออฟไลน์ รวมถึงการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ และการสืบสานวัฒนธรรมในชุมชน โดยเฉพาะการถ่ายทอดแก่เยาวชนเพื่อรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำสำคัญ: การส่งเสริม, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, ชุมชนชาวมอญ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

Abstract

This research aims to 1) explore the cultural tourism resources of the Mon community in Wang Krachae Sub-district, Sai Yok District, Kanchanaburi Province; 2) examine the community-based cultural tourism management process; and 3) propose strategies to promote cultural tourism in the Mon community. A qualitative research methodology was employed, using in-depth interviews, contextual content analysis, and descriptive presentation. The findings reveal that the Mon community possesses rich and diverse cultural resources, including language, traditions, clothing, cuisine, and handicrafts.

The living culture is evident in daily practices such as the cloth-offering procession, traditional Mon dance, and local cuisine preparation—activities which can be developed into participatory cultural tourism experiences. Tourists can engage in hands-on activities such as Mon dessert-making, dance workshops, or participation in traditional festivals. The management process involves analyzing cultural capital, community readiness, and designing tourism activities while building strong local networks and employing multiple communication channels. Recommendations for tourism promotion include diversifying activities to meet the interests of different tourist groups (e.g., adventure, wellness, family), enhancing the quality and value of products and services, developing service skills and cultural knowledge, expanding online and offline marketing channels, utilizing various media platforms for promotion, participating in trade fairs, and fostering partnerships with tour operators. Importantly, the study emphasizes the need to preserve and transmit cultural heritage to younger generations to sustain local wisdom.

Keywords: Promoting tourism, Culture, Mon community

1. บทนำ

จังหวัดกาญจนบุรี มีศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และชาติพันธุ์ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์มอญ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง อีกทั้งมีรูปแบบของการท่องเที่ยวชุมชน หากต้องการให้เกิดการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จควรมุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาครัฐ และเอกชนในพื้นที่ มีการจัดโปรแกรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการขอความร่วมมือกับนักท่องเที่ยวเพื่อให้ความสำคัญสร้างการตระหนักรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อสัมผัสวัฒนธรรมดังกล่าว เช่น การเคารพในกฎระเบียบของชุมชน การ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ปฏิบัติตามประเพณีและวิถีชุมชน เพื่อร่วมกันสืบสาน ประเพณีและอนุรักษ์วิถีชุมชนดังกล่าว รวมทั้งช่วยกันสื่อสาร เพื่อกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวในทุกเทศกาล สร้างความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ประเพณีและวิถีชีวิต ของชาวมอญกับแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดกาญจนบุรี

การอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมชาวมอญ ชุมชนบ้านวังกระแจะอำเภอไทรโยคเป็นการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมชาวมอญ การตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย วิถีชาวมอญทั้งด้านวัฒนธรรมประเพณีและพิธีกรรม ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ส่วนใหญ่ยังถือได้ว่าชุมชนบ้านวังกระแจะอำเภอไทรโยคยังมีความ เข้มแข็งในการอนุรักษ์คือคนในชุมชนยังคงปฏิบัติ ประเพณีหลักๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ คติความเชื่อทางศาสนา ส่วนวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต เช่น ภาษา การแต่งกาย การประกอบอาชีพของคนในชุมชนมีการอนุรักษ์ลดน้อยลง เนื่องมาจากนโยบายการพัฒนาประเทศ ไปสู่ความเป็นสากลทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป หรือระบบการศึกษาแผนใหม่ทำให้มีการใช้ภาษามอญ ในชีวิตประจำวันลดน้อยลงไป อย่างไรก็ตามชาวมอญชุมชนบ้านวังกระแจะอำเภอไทรโยค ยังมีแนวทางในการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม โดยการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชุมชน โดยให้ผู้นำชุมชน ราชครูชุมชน เป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมให้กับเยาวชน ได้สืบทอดต่อไป การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ชุมชนบ้านวังกระแจะอำเภอไทรโยคโดยการใช้ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนวัฒนธรรมประเพณีตลอดจนสภาพแวดล้อมของชุมชน มาพัฒนาโดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันตั้งแต่เส้นทางการท่องเที่ยว โปรแกรมการท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งนำมาสู่การสร้างองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญในตำบลวังกระแจะ และเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลวังกระแจะ ในด้านทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมอญ ความคิดเห็นของภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาวมอญในตำบลวังกระแจะ ตลอดจนพฤติกรรม และทัศนคติของนักท่องเที่ยว แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมอญในตำบลวังกระแจะ ควรเน้นการพัฒนาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ ส่งเสริมและถ่ายทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง แนวทางการพัฒนาด้านกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนชาวมอญ ควรพัฒนาด้านการคมนาคมโดยการปรับปรุงถนนและพัฒนาเส้นทางการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงถึงกันตลอดจนพัฒนาด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยว ควบคู่กับการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากการท่องเที่ยวจะส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น การจ้างงาน สร้างอาชีพ การกระจายรายได้และการลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องของแลวนั้น การท่องเที่ยวด้วยวิถีทางของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ถือเป็นแนวทางที่สำคัญยิ่ง ในการนำไปสู่การพัฒนาที่ต่อเนื่อง

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี” ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยคัดเลือกแบบ เจาะจง (Purposive sampling) รวมจำนวน 17 รูป/คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ผู้แทนองค์กร ชุมชน วัด และสถานศึกษา และกลุ่มชาวบ้าน

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่ การศึกษาสภาพบริบทของพื้นที่ตำบลวังกระแจะ โดยการสำรวจเชิงพื้นที่ (Area Frame Survey) ใช้แบบตรวจสอบรายการ (check list) เป็นเครื่องมือ และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ในประเด็นการสนทนา ได้แก่ ประวัติชุมชน โครงสร้างพื้นฐาน ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสภาพปัญหาของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ จากนั้นนำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

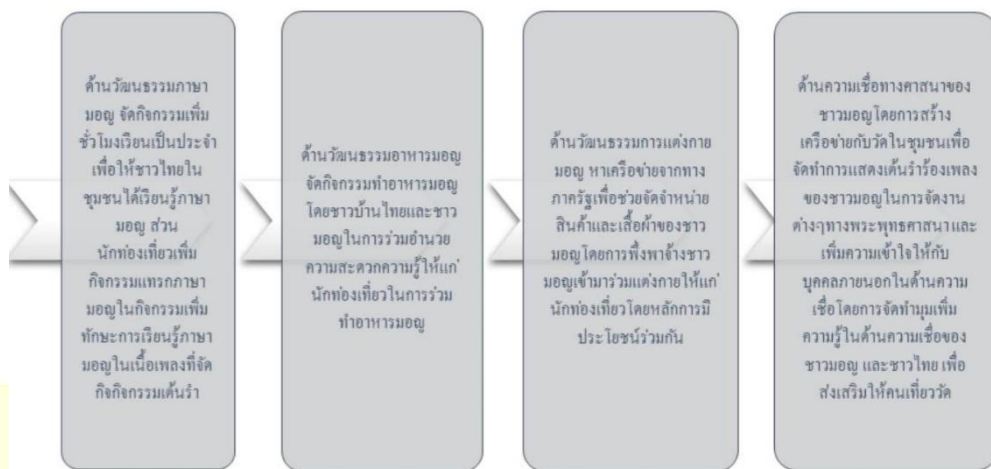
4. ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและแบ่งการนำเสนอผลการวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

1. การศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ ตำบลวังกระแจะ อำเภอยะโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ชุมชนชาวมอญ ตำบลวังกระแจะ อำเภอยะโยค จังหวัดกาญจนบุรี หนึ่งในตัวอย่าง ของชุมชนที่มีทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า ชาวมอญในพื้นที่นี้มีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน มาอย่างยาวนาน สืบทอดวัฒนธรรมของตนไว้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านภาษา ประเพณี ศาสนา การแต่งกาย อาหาร และงานหัตถกรรม ความโดดเด่นของชุมชนนี้ไม่ได้อยู่เพียงในภาพลักษณ์อันสวยงามของ แม่น้ำแควและสถาปัตยกรรมวัดวาอารามเท่านั้น แต่อยู่ที่ “วิถีวัฒนธรรม” ที่ยังมีชีวิต และยังเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของผู้คนในชุมชน อาทิ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ การฟ้อนรำแบบมอญ การ ทำอาหารพื้นบ้านมอญ ตลอดจนภาษาพูดและเครื่องแต่งกายที่ยังคงใช้ในชีวิตจริง ล้วนเป็นมรดกที่สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างหลากหลาย ชุมชนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ เช่น การเรียนทำขนมมอญ การฝึกฟ้อนรำ หรือการเข้าร่วมพิธีกรรมสำคัญในช่วงเทศกาลต่างๆ สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงสร้างรายได้ ให้กับชุมชน แต่ยังช่วยให้วัฒนธรรมที่อาจถูกหลงลืมกลับมามีชีวิตอีกครั้ง

แผนภูมิ 1 ทุนทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมมาจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2. กระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ ตำบลวังกระแจะ อำเภอยะโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่ายได้มีการดำเนินการผ่าน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นตอนการวางแผนเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ถึงทุนของชุมชนชาวมอญ ตำบลวังกระแจะ อำเภอยะโยค จังหวัดกาญจนบุรี ด้านศักยภาพ ด้านทรัพยากร ด้านบุคลากร ความต้องการของชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีการประชุมทางภาครัฐ ผู้นำชุมชน และกลุ่มชาวบ้านมอญ ชาวบ้านไทย

ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเผยแพร่ให้บุคคลภายนอกได้ทราบถึงวัฒนธรรมมอญ โดยผู้นำชุมชน ชาวบ้านไทย ชาวบ้านมอญ โดยผ่านการรับรู้จากภาครัฐ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ภายในท้องถิ่นเพื่อการสนับสนุนเปิดเป็นกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ ตำบลวังกระแจะ อำเภอ ไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนการร่วมการตรวจสอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ ตำบลวังกระแจะ อำเภอ ไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ว่าสามารถทำให้นักท่องเที่ยวสนุกกับกิจกรรมที่สร้างขึ้นหรือไม่ และหาผลดี ผลเสีย ด้านการสร้างกิจกรรมในด้านกิจกรรมที่ร่วมกับนักท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมในการดำเนินงานว่ากิจกรรมที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถตอบวัตถุประสงค์ได้สำเร็จ และแนวทางในการพัฒนากิจกรรมที่สามารถสร้างเพิ่มเติมได้มีอะไรบ้างที่ควรสร้างพัฒนา กิจกรรมเพิ่มเติมส่วนของขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมในการดำเนินงานผู้วิจัยจำเป็นต้องสอบถามจากชาวบ้านในชุมชนที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเป็นการสานต่อเสริมสร้างการท่องเที่ยวในอนาคตเพื่อร่วมหารือ ตักตะกอน ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านเวลาในการจัดกิจกรรมให้กับบุคคลภายนอก ด้านการเดินทาง ด้านอาหาร ด้านที่พักและที่สำคัญด้านบุคคลในการอำนวยความสะดวกและการดูแลนักท่องเที่ยว

จากการสอบถามความคิดเห็น ด้านบุคคลในการอำนวยความสะดวกและการดูแลนักท่องเที่ยวนั้นต้องคัดเลือกบุคคลในท้องถิ่นที่มีความชำนาญในพื้นที่ เป็นที่รู้จักของคนในชุมชนและสามารถติดต่อกับสถานที่ราชการได้ จึงเกิดเป็นความรับผิดชอบของผู้ใหญ่ในท้องถิ่น จึงมีปัญหาทางด้านเวลาในการดูแลจากเบื้องต้น สรุปเป็นประเด็นได้ คือ สามารถรับนักท่องเที่ยวจากภายนอกได้ในเฉพาะเวลาการมีงานตามประเพณี เช่น ประเพณีสงกรานต์ หรือ งานบุญของงานวัดหาดจั่ว มีการสร้างภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ และ ช่องทางประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย

แผนภูมิ 2 กระบวนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน

3. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ ตำบลวังกระแจะ อำเภอ ไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี จากที่ได้พบว่าชุมชนมอญตำบลวังกระแจะ มีจุดเด่นด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

เข้มแข็งอยู่แล้ว มีกิจกรรมที่เป็นจุดเด่นเชิงวัฒนธรรมมอญที่เข้มแข็ง เพื่อยกระดับและดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น ได้มีการสนทนากลุ่มเฉพาะแบบพหุพาทีทั้งผู้แทนจากชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งได้แนวทางดังนี้ 1) ควรพัฒนากิจกรรมให้หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม เช่น กิจกรรมเชิงผจญภัย กิจกรรมเพื่อสุขภาพ กิจกรรมสำหรับครอบครัว 2) ควรพัฒนาสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ เพิ่มมูลค่า ออกแบบบรรจุภัณฑ์ 3) ควรพัฒนาทักษะการบริการ อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ภาษา 4) ควรพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้า บริการ ผ่านออนไลน์ ออฟไลน์ 5) ควรประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ สื่อออนไลน์ สื่อโซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ และเข้าร่วมงานแสดงสินค้า งานเทศกาล และสร้างเครือข่ายกับบริษัททัวร์ ตัวแทนการท่องเที่ยว 6) ควรสืบสานประเพณี พิธีกรรม และส่งเสริมการสอนให้เยาวชนรู้จักวัฒนธรรมรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้มีการเสนอแนวทางพัฒนาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและส่งเสริมความยั่งยืนของการท่องเที่ยว คือ ชุมชนควรพัฒนากิจกรรมให้หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม เน้นกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทยมอญ เช่น กิจกรรมสาธิตการทอผ้า การทำอาหารพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กิจกรรมเชิงเกษตร กิจกรรมทางธรรมชาติ และชุมชนควรพัฒนากิจกรรมที่มีความลึกซึ้ง ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ที่แตกต่าง เช่น กิจกรรมโฮมสเตย์ เรียนรู้ภาษา วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การร่วมทำอาหาร การละเล่น การแสดง ร่วมส่งเสริมควรพัฒนาสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้สวยงาม ดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงควรพัฒนาสินค้าและบริการที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม เช่น ของที่ระลึก อาหารพื้นบ้าน ผ้าทอผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ พัฒนาทักษะการบริการของบุคลากร อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ภาษา สินค้า บริการ รวมถึงควรประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย จองที่ปัก ชื่อสินค้าออนไลน์ และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ วิทยุ เข้าร่วมงานแสดงสินค้า งานเทศกาล

5. อภิปรายผลการวิจัย

1) ทูทางทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ ตำบลวังกระแจะ อำเภอ ไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี จากการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นทรัพยากรที่เป็นทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมของชุมชนที่น่าสนใจ คือ ด้านประวัติศาสตร์ ภูมิหลังและบริบทของชุมชน ด้านวัฒนธรรมของชุมชน ด้านภาษาและการสื่อสารชาวมอญในพื้นที่ ยังคงใช้ภาษามอญในการสื่อสารภายในครอบครัวและในชุมชน ด้านประเพณีและพิธีกรรม ด้านเครื่องแต่งกายในงาน พิธีและการแสดง การแต่งกายชุดพื้นเมืองในโอกาสสำคัญ โดยเฉพาะผ้าชิ้นลายมอญ และเสื้อผ้าแบบเรียบแต่สง่างาม การฟ้อนรำมอญ เช่น “รำตะโพนมอญ” ใช้ในงานประเพณีท้องถิ่น ด้านอาหารพื้นบ้านและภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้าน เช่น แกงปลา ร้าปลาจ่อมมอญ, ข้าวเม่าทอด, ขนมนึ่งมอญ เป็นอาหารสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ โดยอาหารของชาวมอญมีลักษณะเฉพาะที่ผสมผสานความเรียบง่ายกับความพิถีพิถันในการปรุง ชูรสชาติธรรมชาติ ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

สอดคล้องกับ มานพ แสงจันทร์ และอังคริสา แสงจันทร์ ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง ซอฟเพาเวอร์ไทยมอญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยมอญในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาเพื่อสรุปอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยมอญสู่การพัฒนาเป็นมรดกเชิงวัฒนธรรมในบริบท พหุวัฒนธรรมของประเทศไทย การศึกษาสรุปเป็น 10 เรื่อง/ตอนที่มี การเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมไทยมอญเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ความเป็นไทยผ่านศิลปวัฒนธรรม ไทยของชาวไทยมอญ ได้แก่ 1) ความเป็นมาของชาติพันธุ์ไทยมอญ 2) ความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ ไทยมอญ 3) การทำกินแบบไทยมอญ 4) ไทยมอญวิถีพุทธ 8) ประเพณีชาวมอญ 6) สารท (ความเชื่อ และสิ่งลี้ลับกับวิถีชีวิตของชาวไทยมอญ) 7) ศิลปะชาวมอญ 8) กินอย่างไทยมอญ 9) ดนตรีมอญและการ แสดงไทยมอญ และ 10) การแต่งกายไทยมอญ

2) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยมอญ ตำบลหนองพยอม อำเภอตะพานหิน จังหวัด พิจิตร ซึ่งสามารถออกแบบกระบวนการจัดการท่องเที่ยวตามองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยว โดยนำหลักของ CBT แบ่งได้เป็น 4 ด้าน คือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) องค์กร ชุมชน 3) การจัดการ และ 4) การเรียนรู้ พบว่า การออกแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทย มอญ ตำบลหนองพยอม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรตามองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม เนื่องจากทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของส่วนใหญ่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ส่วนองค์กรชุมชนในนั้น มีกลุ่มสตรีในจำนวนมากที่รวมตัวกันทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การทอผ้า แปร รูปผลผลิตทางการเกษตร การออมเงิน และพัฒนาคุณภาพชีวิต เพราะมีกฎเกณฑ์ในการบริหาร จัดการเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพราะมีบางสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่มา เยือนชุมชนแห่งนี้ ด้านการเรียนรู้ ที่สร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือน ถือเป็นการนำเสนอจุดขาย ของชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ถือได้ว่าเป็นการจัดการชุมชนในแง่ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สอดคล้องกับ กฤษณะ เนียมหอม พร้อมคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชน” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการหรือสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวและผู้คนในท้องถิ่นโดยให้ชุมชนมีการจัดการ ทรัพยากรชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการทิศทางการท่องเที่ยวด้วยตนเองผ่าน กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการวางแผนร่วมกันและการกำหนดเครื่องมือเพื่อพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและนำหลักของ CBT คือ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม องค์กรชุมชน การจัดการ และการเรียนรู้ ให้สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและระบบนิเวศใน พื้นที่นั้นและเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการกำลังใจหรือสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องใน การทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมอีกด้วย

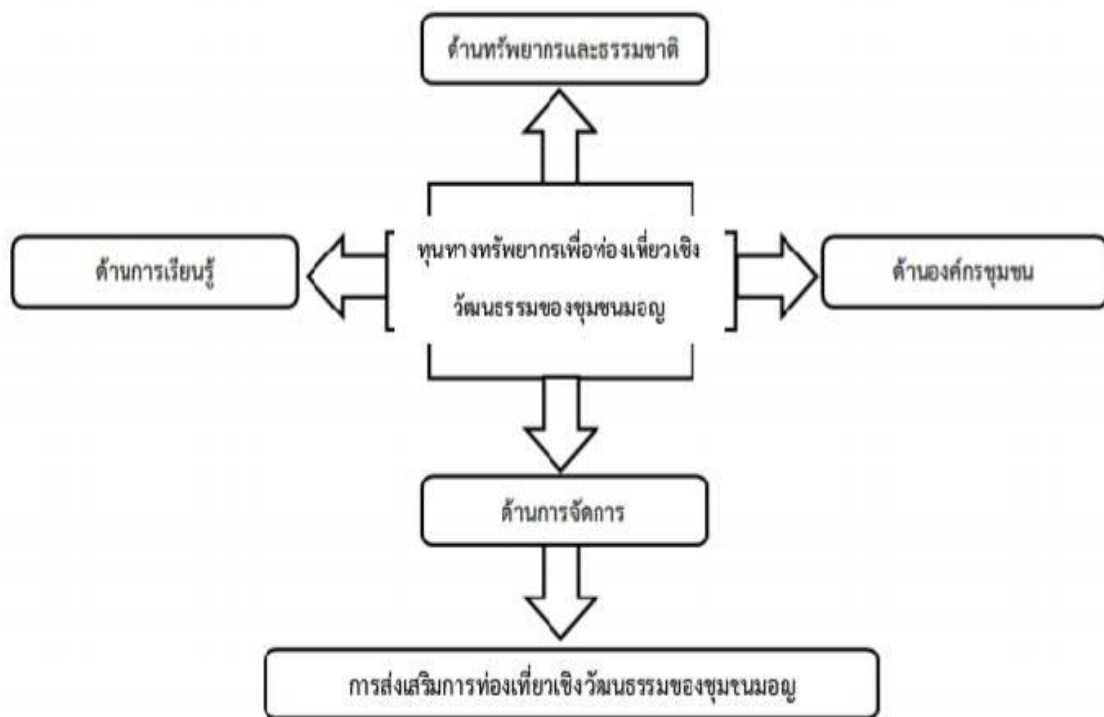
3) แนวทางทางเสริมจุดเด่นทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ ที่พบว่า มีจุดเด่นการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เข้มแข็งอยู่แล้ว แต่เพื่อยกระดับและดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น เสนอแนวทางเพิ่มเติม เช่น พัฒนากิจกรรมให้หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม เช่น กิจกรรมเชิงผจญภัย กิจกรรมเพื่อสุขภาพ กิจกรรมสำหรับครอบครัว พัฒนาสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ เพิ่มมูลค่า ออกแบบบรรจุภัณฑ์ สอดคล้องกับ อภิชาติ วิชัยกุล และเสรี วงษ์มณฑา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรจัดให้มีการส่งเสริมจากหน่วยงานรัฐบาลคือองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนตำบล หรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีการสนับสนุนงบประมาณที่มากพอ สำหรับการจัดสรรงบประมาณจัดซื้ออุปกรณ์ วัสดุ สิ่งของที่นำมาสื่อสาร ด้านความรู้ และภาษาให้กับนักท่องเที่ยว สามารถเข้าใจ รับรู้ ถึงวัฒนธรรมอันดีงามของจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนด้านการจัดการจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางภาคใต้ เป็นหัวเมืองใหญ่ ควรจัดให้มีการรวมกลุ่มในการแลกเปลี่ยนช่วยเหลือ ประสานงาน และรวมถึงให้ข้อมูลซึ่งกันและกัน ให้โอกาสคนในชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่

6. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนมอญ ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทยโยค จังหวัดกาญจนบุรี อธิบายได้ว่า

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม เนื่องจากชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และชุมชนมีข้อกำหนดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และมีการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

2) ด้านองค์กรชุมชน เนื่องจากชุมชนมีระบบสังคมที่เป็นมิตร ยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยว มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่างๆ ที่หลากหลาย ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา และชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากภายใน สู่คนภายนอกเนื่องบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของ ในด้านอัตลักษณ์ของชุมชน สังคมของชุมชนที่บ่งบอกถึงความเป็นอยู่ของชุมชน วิถีชีวิตการประกอบอาชีพ ประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

3) ด้านการจัดการ เนื่องจากชุมชนมีกฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยว สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม และชุมชนมีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

4) ด้านการเรียนรู้ เนื่องจากชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือนสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับชุมชน

7. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญตำบลวังกระแจะอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) ควรส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกต่อความเป็นไทยมอญ โดยให้คิดอยู่เสมอว่าตนเป็นไทยมอญ แม้ว่าจะพูดภาษามอญไม่ได้หรือไม่ถือปฏิบัติประเพณีของไทยมอญ

2) ควรมีการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมภูมิปัญญาพื้นบ้านในระดับจังหวัด รวมถึงส่งเสริมและอนุรักษ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาวไทยมอญให้ลูกหลานสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1) ภาครัฐควรเข้ามาช่วยในการพัฒนาบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง และให้เห็นความสำคัญของการสร้างคุณค่าของการสืบสานศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ เพื่อสามารถถ่ายทอดและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมั่นใจและมีภูมิรู้

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ชุมชนได้เล็งเห็นได้ว่า วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยมอญของมีประวัติความเป็นมาที่มายาวนาน ซึ่งสามารถสร้างให้เป็นเด่นได้ไม่ยาก ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านได้ แต่ต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประชาสัมพันธ์โปรโมทให้เป็นที่รู้จัก ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาแนวทางการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อประชาสัมพันธ์และเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยว

2) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ ตามเส้นทางชาติพันธุ์มอญ และชาติพันธุ์อื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะ เนียมหอม, & กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2564). การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(1), 350–363.
- มานพ แสงจำนงค์, & อังศรีสา แสงจำนงค์. (2564). ซอฟต์แวร์เวอร์ไทยมอญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยมอญในประเทศไทย. *วารสารกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์*, 5(4), 1–10. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/tmfjournal/article/view/264318>
- อภิชาติ วิชัยกุล, & เสรี วงษ์มณฑา. (2564). แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 26(3), 1–15.

ม.จ.ร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ธรรมาธิปไตยในพุทธปรัชญา : การเปรียบเทียบกับประชาธิปไตยในรัฐศาสตร์สมัยใหม่

Dharmacracy in Buddhist Philosophy : A Comparative Study with Democracy in Modern Political Science

ธีระภัทร โฟติ ญัฐเมศร์ สิริโรจน์กมล ณัฏชนันท์ สืบสำราญ

Theerapat Photi Natthametr Sirojkomon Napatchanan Suepsumran

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus

Corresponding Author Email: 6305504046@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายและสาระสำคัญของแนวคิด “ธรรมาธิปไตย” ตามหลักพุทธปรัชญา และเปรียบเทียบกับแนวคิด “ประชาธิปไตย” ในทางรัฐศาสตร์สมัยใหม่ โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ตลอดจนแนวคิดของนักคิดพุทธร่วมสมัย เช่น พุทธทาสภิกขุ และพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) เปรียบเทียบกับแนวคิดประชาธิปไตย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าธรรมาธิปไตยในพุทธปรัชญานั้นการยึดธรรมเป็นใหญ่ โดยผู้นำต้องมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการบริหาร เช่น ทศพิธราชธรรม พรหมวิหาร และหลักเมตตาธรรม ในขณะที่ประชาธิปไตยแบบตะวันตกเน้นโครงสร้างทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมของประชาชน และระบบถ่วงดุลอำนาจ แม้ทั้งสองแนวคิดจะมีความแตกต่างกันในเชิงวิธีการ แต่วิธีการต่างก็มีเป้าหมายร่วมคือการสร้างความเป็นธรรมและความผาสุกให้แก่ประชาชน

บทความเสนอว่า ในบริบทของสังคมไทย การผสมผสานแนวคิดธรรมาธิปไตยเข้ากับหลักประชาธิปไตยสมัยใหม่ อาจเป็นแนวทางที่สร้างดุลยภาพระหว่างจริยธรรมกับโครงสร้างทางการเมือง ช่วยเสริมสร้างประชาธิปไตยที่มีคุณภาพและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ ธรรมาธิปไตย, พุทธปรัชญา, ประชาธิปไตย, รัฐศาสตร์สมัยใหม่

Abstract

This article aims to study the meaning and essence of the concept of “Dhammathipatai” according to Buddhist philosophy and compare it with the concept of “democracy” in modern political science. The method used is documentary research, studying from Tripitaka, commentary, and the ideas of contemporary Buddhist thinkers such as Buddhadasa Bhikkhu and Phra

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

Phromkunaphon (P.A. Payutto), and comparing it with the concept of democracy. The results of the study show that Dhammathipatai in Buddhist philosophy emphasizes the utmost importance of Dhamma, and the leader must have morality as the foundation of administration, such as the ten royal virtues, the divine states of mind, and the principle of loving-kindness. Meanwhile, Western democracy emphasizes political structures such as elections, public participation, and a system of checks and balances. Although the two concepts differ in terms of methods, they share the same goal of creating justice and happiness for the people.

The article suggests that in the context of Thai society, integrating the concept of Dharmadictatorship with modern democratic principles may be a way to create a balance between ethics and political structure, helping to strengthen a quality and sustainable democracy.

Keywords: Dharmacracy, Buddhist Philosophy, Democracy, Modern Political Science

บทนำ

ประชาธิปไตยเป็นแนวคิดทางการเมืองที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในฐานะระบอบที่เคารพสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีของมนุษย์ โดยมีรากฐานสำคัญคือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดทิศทางของรัฐบาล ความเสมอภาค การถ่วงดุลอำนาจ และการยึดหลักนิติธรรม (Dahl, 1989) แม้หลักการประชาธิปไตยจะได้รับการยอมรับในระดับสากล แต่อุดมการณ์และวิธีการปกครองในนามประชาธิปไตยกลับมีความหลากหลาย ทั้งในเชิงรูปแบบและเนื้อหา ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ในหลายกรณีประชาธิปไตยที่มีอยู่จริง (actual democracy) มักเผชิญข้อวิจารณ์ว่าขาดความลึกซึ้งทางจริยธรรม เน้นเชิงกลไกมากกว่าคุณธรรม และตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของทุนหรือกลุ่มผลประโยชน์ ในขณะที่รัฐศาสตร์สมัยใหม่มักให้ความสำคัญกับโครงสร้างและสถาบันในระบอบประชาธิปไตย เช่น ระบบเลือกตั้ง การแบ่งแยกอำนาจ หรือกลไกการตรวจสอบถ่วงดุล พุทธปรัชญากลับนำเสนอวิธีคิดเกี่ยวกับการปกครองที่เน้น "ธรรม" หรือหลักแห่งความถูกต้องชอบธรรมตามหลักพุทธธรรมเป็นสำคัญ แนวคิดนี้สะท้อนออกมาในคำว่า "ธรรมาธิปไตย" (Dharmacracy) ซึ่งหมายถึงการปกครองที่ยึดถือธรรมะเป็นใหญ่ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่อำนาจนิยม และไม่ใช่วิธีข้างมากโดยไร้คุณธรรม พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธิ์ ปยุตโต) (2553) แนวคิดธรรมาธิปไตยนี้จึงถือเป็นอุดมคติทางการเมืองในแบบพุทธ ซึ่งเน้นผู้นำที่มีคุณธรรม ความรับผิดชอบ และมีจิตเพื่อส่วนรวม ไม่ใช่การครองอำนาจเพื่อผลประโยชน์ของตน การศึกษาเรื่องธรรมาธิปไตยในมิติรัฐศาสตร์ยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะในด้านการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวคิดประชาธิปไตยแบบตะวันตกที่ครอบงำโลกวิชาการรัฐศาสตร์เป็นหลัก ช่องว่างทางวิชาการดังกล่าวทำให้เกิดคำถามสำคัญว่า แนวคิด

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ธรรมาธิปไตยของพุทธศาสนาเถรวาทจะสามารถอธิบายหรือวิพากษ์ประชาธิปไตยในปัจจุบันได้ และสามารถเป็นทางเลือกหรือแรงบันดาลใจให้กับพัฒนาการของประชาธิปไตยในโลกสมัยใหม่

บทความนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดของ “ธรรมาธิปไตย” ที่อยู่ในพุทธปรัชญา กับ “ประชาธิปไตย” แบบที่ใช้กันในรัฐศาสตร์ยุคใหม่ โดยอยากดูว่าทั้งสองแนวคิดนี้มีอะไรคล้ายกันหรือต่างกันบ้าง ตั้งแต่ระดับพื้นฐานของความคิด โครงสร้างของอำนาจ ความชอบธรรมในการปกครอง ไปจนถึงลักษณะของผู้นำ นอกจากนี้ยังอยากชวนคิดต่อว่า ถ้าเราจะเอาแนวคิดพวกนี้มาปรับใช้กับสังคมปัจจุบัน จะทำยังไงได้บ้าง เพื่อจะได้มีแนวทางใหม่ๆ ที่เอากิริยธรรมมาผูกกับการเมืองได้อย่างมีระบบ โดยไม่มองข้ามความเป็นจริงของระบบประชาธิปไตยที่ใช้อยู่ในตอนนี้อย่างไร

1. แนวคิดประชาธิปไตยจากรัฐศาสตร์สู่ธรรมาธิปไตยในพุทธปรัชญา

มีพื้นฐานจากแนวคิดหลัก 2 ประการ คือ (1) ประชาธิปไตยในรัฐศาสตร์สมัยใหม่ (2) ธรรมาธิปไตยในพุทธปรัชญา ซึ่งใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดและหลักการของรูปแบบการปกครองทั้งสองระบบ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ ความแตกต่าง และศักยภาพของการบูรณาการแนวคิดเชิงปรัชญากับระบอบประชาธิปไตยร่วมสมัย

แนวคิดประชาธิปไตยในรัฐศาสตร์สมัยใหม่

แนวคิดของระบบประชาธิปไตยมีฐานมาจากการเชื่อในเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ที่เกิดมาพร้อมกับความมีเหตุผล มีเสรีภาพ และมีความเท่าเทียมเสมอภาคกัน การปกครองในสังคมจึงควรสนองธรรมชาติของมนุษย์ดังกล่าว ซาร์ตอรี (Sartori) ได้ระบุว่า หลักการสำคัญของประชาธิปไตยมี 2 ประการคือ 1) การยึดมั่นความสำคัญของบุคคลทั้งในด้านความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพของมนุษย์และ 2) การเคารพหลักนิติธรรม (Sartori, G., 1965) และประชาธิปไตยมีฐานอยู่ที่การเคารพความเป็นมนุษย์ของคนอื่น หรือของคนทุกคนด้วยความเชื่อในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของคนทุกคนว่าทุกคนมีคุณค่า มีศักยภาพที่จะเรียนรู้ มีอิสรภาพ มีความรัก ความเอื้ออาทรต่อกัน และร่วมมือกันในการพัฒนาสังคมให้เกิดความถูกต้อง เกิดประโยชน์สุขต่อทุกคน ประเวศ วะสีเห็นว่า เกณฑ์คุณค่าสากลของสังคมที่เป็นประชาธิปไตยนั้นคือ “การมีอิสรภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ” และเกณฑ์คุณค่าของ สังคมไทยจะต้องมี “ความสุจริต ถูกต้องและความรับผิดชอบ” ผนวกเข้าไปด้วยโดยเสนอให้ สังคมไทยใช้ความพยายามในการสร้างเสริมให้กลายเป็นวัฒนธรรมหรือเป็นแบบอย่าง(ประเวศ วะสี, 2557) และ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม ได้กล่าวว่าการดำเนินชีวิตที่เน้นอิสรภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ สุจริต ถูกต้องและมีความรับผิดชอบ (ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม, 2544) และ อมร รักษาสัตย์ได้อธิบายโดยมีความเข้าใจถึงความหมายของแต่ละประการดังนี้

อิสรภาพ ความมีเสรีภาพในการดำเนินชีวิต การพูด การเขียน อย่างเป็นอิสระ โดยไม่ไปละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น ความเป็นตัวของตัวเอง ไม่อยู่ภายใต้อำนาจของผู้มีอิทธิพลใดๆ

เสมอภาค ความเท่าเทียมกันในฐานะประชาชนในสังคม ให้ความสำคัญต่อคนทุกคนใน ฐานะหน่วยหนึ่งอย่างเท่าเทียม มีสิทธิในการปกครองและสิทธิต่างๆ ในการแสดงออก หนึ่งคน หนึ่งเสียง ไม่มีใครมากกว่าใคร

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ภราดรภาพ ความเป็นพี่น้อง ความเป็นเพื่อนพ้องน้องพี่ มีจิตใจเกื้อกูล เห็นอกเห็นใจ สนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ความสุจริตถูกต้อง การดำเนินชีวิตและหน้าที่การงานอย่างตรงไปตรงมา ไม่นำประโยชน์ต่างๆ เข้าตนเองและพวกพ้อง มีสัมมาอาชีวะ

ความรับผิดชอบ การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ดูแลเอาใจใส่ในบทบาทหน้าที่ของ ตนเอง รับผิดชอบต่อ การทำให้เกิดผลสำเร็จลุล่วงตามหน้าที่และบทบาทที่ได้รับ (อมร รักษาสัตย์, 2541)

จากที่กล่าวมา ประชาธิปไตยในรัฐศาสตร์สมัยใหม่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ โดยยึดหลักสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ อันทำให้เห็นความแตกต่างจากระบอบสังคมนิยมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ประชาธิปไตยในแนวคิดนี้จึงเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม เพื่อสะท้อนเจตจำนงของประชาชน และพัฒนาสังคมให้สอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริง

แนวคิดธรรมาธิปไตยในพุทธปรัชญา

ธรรมาธิปไตยหมายถึงรูปแบบการปกครองที่ยึดหลัก “ธรรมะ” คือ กฎแห่งความจริงและคุณธรรมสากล ซึ่งไม่ใช่กฎหมายรัฐแต่เป็นจริยธรรมที่นำสังคมสู่ความสงบสุขและความเจริญอย่างยั่งยืน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560). พระไตรปิฎก เล่ม 11 หลักธรรมที่สำคัญ ได้แก่ ทศพิธราชธรรม ซึ่งชี้ให้เห็นผู้นำมีคุณธรรม ซึ่งมีองค์ประกอบ 10 ประการ 1.ทาน (การให้สิ่งของ) 2.ศีล (ประพฤติดีงาม) 3.ปริจจาคะ (ความเสียสละ) 4.อาชวะ (ความซื่อตรง) 5. มัทวะ (ความอ่อนโยน) 6.ตบะ (ไม่หมกมุ่นในความสุขสำราญ) 7.อักโกธะ (ความไม่โกรธ) 8.อวิหิงสา (ความไม่ข่มเหงเบียดเบียน) 9.ขันติ (ความอดทน) 10.อวิโรธนะ (ความไม่คลาดธรรม) พระไตรปิฎก เล่ม 25 นอกจากนี้ พรหมวิหารธรรม ที่เน้นเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ยังเป็นแนวทางสำคัญในการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับประชาชน พระพุทธทาสภิกขุ, (2535) ระบุว่า ธรรมาธิปไตยคือ “การปกครองโดยธรรมะ ไม่ใช่โดยคน” ซึ่งผู้นำต้องปกครองตนเองด้วยธรรมะก่อนจึงจะนำผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), (2544) เสนอว่า ธรรมาธิปไตยมิได้เป็นระบอบที่ขัดแย้งกับประชาธิปไตย แต่สามารถวางรากฐานเชิงคุณธรรมให้แก่ประชาธิปไตย

จากที่กล่าวมา ธรรมาธิปไตยในพุทธปรัชญาเน้นการปกครองที่ตั้งอยู่บนหลักธรรมะ ไม่ใช่เพียงอำนาจของบุคคลหรือกฎหมายของรัฐ หากแต่เป็นการยึดคุณธรรมและจริยธรรมเป็นแกนกลางของการบริหารบ้านเมือง หลักธรรมสำคัญ เช่น ทศพิธราชธรรม และพรหมวิหารธรรม ล้วนมุ่งเสริมสร้างภาวะผู้นำที่มีเมตตา เสียสละ และยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ทั้งนี้ ธรรมาธิปไตยมิได้เป็นระบอบที่ขัดแย้งกับประชาธิปไตยแบบตะวันตก หากแต่เป็นการเสนอรากฐานทางจริยธรรมเพื่อเสริมความยั่งยืนและคุณภาพของประชาธิปไตยในระดับที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

2. การสืบทอดและแปรเปลี่ยนของประชาธิปไตย เสรีนิยม พหุนิยม และบริบทสมัยใหม่

ประชาธิปไตยเสรีนิยม คำว่า เสรีนิยม กล่าวคือเป็นหลักการเมืองหนึ่งที่เป็นรากฐานระบอบประชาธิปไตย และระบบเศรษฐกิจทุนนิยมหรือเป็นลัทธิชั้นนำของโลกปัจจุบัน (ชลธิศ ชีระจิตติ, 2546) แม้แต่ประเทศยุโรปตะวันตก กับสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นแนวหน้าให้การกำเนิดระบอบประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมหรือที่นิยม เรียกว่า ประชาธิปไตย ก่อนใช้คำว่า เสรีนิยม ซึ่งจะค่อยๆ ถูกพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยที่เสรีนิยม ภายหลังเสรีนิยมเกิดขึ้นส่งผลต่อระบบ การเมืองที่เป็นรากฐานระบอบประชาธิปไตย และระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ทำให้เป็นหลักการเมืองการปกครอง ของโลกยุคปัจจุบัน ทำให้กระแสลัทธิเสรีนิยมได้สร้างความสัมพันธ์กับด้านเสรีภาพของปัจเจกบุคคลตามแนวคิด เสรีภาพที่มีส่วนสำคัญตามหลักเสรีนิยมที่ไม่ใช่เฉพาะเรื่องเสรีภาพ เท่านั้น (ไทยโพสต์, 2543) รวมถึงการใช้อำนาจ ของรัฐบาลต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดอำนาจหน้าที่ ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้คนหมู่มากในสภานิติบัญญัติ โดยผ่านการเลือกตั้ง พร้อมทั้งเสมือนมีเส้นขีดชั้นลากแบ่งมิให้รัฐละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้คนเหนือร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน ผ่าน รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ออกโดยสภาผู้แทนราษฎร โดยกำกับเส้นมิให้คนใช้เสรีภาพเกินกว่านั้น ตามหลัก ประชาธิปไตยแล้วทุกคนต้องมีความเท่าเทียมกัน ดังที่ (เกษียร เตชะพีระ, 2558) กล่าวว่า เมื่อคนเราเท่ากันอำนาจ ย่อมเกิด จากตัวเลขตัวเลขมากกว่าย่อมมีอำนาจมากกว่า ตัวเลขน้อยกว่าย่อมมีอำนาจน้อยกว่าหนึ่งคนหนึ่ง เสียงเสียง ข้างมากได้ปกครอง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการมีนัยสำคัญการปกครองเพื่อประชาชนตามแบบ เสรีนิยม และการปกครองโดย ประชาชนเพื่อ ประชาชน ตามระบอบประชาธิปไตยขอเพียงแต่ จำกัดมิให้ผู้ปกครองทำตามอำเภอใจข้ามเส้นเข้า มา กระทบสิทธิเสรีภาพของพลเมือง เท่านั้น

ประชาธิปไตยแบบพหุนิยม คือ รูปแบบการปกครองที่ปัจเจกชนที่มีผลประโยชน์ร่วมกันหรือตรงกัน สามารถ รวมกลุ่มเพื่อใช้อิทธิพลกดดันหรือเรียกร้องต่อผู้แทนทางการเมืองและการตัดสินใจของผู้แทนทางการเมือง อำนาจทาง การเมืองเกิดขึ้นจากการแข่งขันของกลุ่มที่เกิดขึ้นเองโดยความสมัครใจ ไม่ได้ถูกบังคับโดยรัฐหรือถูกชักนำด้วยสินจ้าง รางวัลของคนหวังผลประโยชน์บางอย่าง (หรือเสียผลประโยชน์บางเวลา) การใช้อำนาจผ่านกระบวนการพิจารณา และตัดสินใจทางการเมืองระบบตัวแทนเป็นไปในรูปแบบการโน้มน้าวหรือการกดดัน โดยกลุ่มต่างๆ ในสังคมที่มีความ เป็นอิสระในตัวเอง ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นการใช้ประโยชน์ประนีประนอม และการประสานผลประโยชน์ เพื่อให้ได้นโยบายที่เป็น ประโยชน์ต่อกลุ่มที่หลากหลายมิใช่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงกลุ่มเดียว อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปัจเจกชนในสังคมโดย ธรรมชาติมีความต้องการ (ผลประโยชน์) ที่หลากหลายจึงมักจะเข้าไปร่วมกับกลุ่มมากกว่าหนึ่งกลุ่มอยู่เสมอ สถานะ ของกลุ่มจึงมีความไม่แน่นอน บางช่วงเวลาอาจมีอำนาจมาก แต่บางช่วงเวลากลุ่มที่เคยมีอำนาจหรืออิทธิพลทาง การเมืองมากนั้นอาจสูญเสียสถานภาพที่เคยมีไป เนื่องจากการแข่งขันทางการเมืองที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มต่างๆ มีอยู่ ตลอดเวลา กลุ่มที่เคยมีอำนาจน้อยหลายๆ กลุ่มอาจจะรวมตัวกันและกลายเป็นกลุ่มที่มีพลังอำนาจและมีสถานะที่ ได้เปรียบมากขึ้น เช่น โดยการเข้าไปร่วมกับพรรคการเมืองที่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง และสามารถผลักดัน ผลประโยชน์ของกลุ่มจนกลายเป็นนโยบายของรัฐบาลก็ได้ (Leon Baradat, 2006)

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ประชาธิปไตยในบริบทสมัยใหม่ ประชาธิปไตยคือชัยชนะของยุคสมัย นับตั้งแต่นี้ อำนาจสูงสุดไม่ได้เป็นของใครคนใดคนหนึ่ง อำนาจสูงสุดไม่ได้เป็นของคณะใดคณะหนึ่ง แต่อำนาจสูงสุดเป็นของคนทุกๆ คนที่รวมตัวกันในชื่อของประชาชน และเมื่อประชาชนเป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุดแล้ว การตัดสินใจในทางการเมือง การตัดสินใจในทางสาธารณะ ประชาชนจะเป็นผู้ทรงอำนาจตัดสินใจ ผ่านการแสดงออกทางการเมือง การออกเสียงประชามติ การเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง การใช้เสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของตนเอง เมื่อไรก็ตามที่ประชาชนได้กลายเป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุด และได้แสดงออกซึ่งเจตจำนงของตนเองผ่านวิธีการต่างๆ (ปิยบุตร แสงกนกกุล, 2561) ปัจจุบัน ระบบทุนนิยมจะใช้คำว่า “ประชาธิปไตย” เป็นเครื่องมือในการต่อรอง ผลประโยชน์โดยที่ประชาชนไม่รู้เลย เพราะไปยึดติดกับคำว่า “ประชาธิปไตย” มากจนเกินไป จนลืมนึกว่า “การปกครอง” ประชาธิปไตยเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบการปกครองเท่านั้น ไม่ได้มีความพิเศษแต่ประการใด การปกครองโดยผู้ปกครองที่มีคุณธรรมต่างหาก ที่เป็นหัวใจ สำคัญในการปกครองประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการปกครองด้วยระบอบใดก็ตามประเทศที่ปกครอง ด้วยระบอบประชาธิปไตยในโลกนี้ ก็ยังไม่มีเห็นว่าจะมีประเทศไหนที่ประสบความสำเร็จในการ ปกครองด้วยระบอบนี้ เห็นแต่จะถูกครอบงำด้วยระบบทุนทั้งสิ้น ผู้ที่คิดระบอบประชาธิปไตยก็ยังไม่มีการยอมรับว่าจะนำไปใช้ในการปกครองประเทศอย่างได้ผล มีแต่ในอุดมคติเท่านั้นที่มอง ว่าดี (ธนบัตร อารีสวัสดิ์, 2554)

จากที่กล่าวมา การปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวคิดของรัฐธรรมนูญใหม่ เป็นระบบที่ยืนยันถึงการถือครองอำนาจโดยประชาชนอย่างแท้จริง โดยอำนาจสูงสุดมิได้อยู่ในมือของบุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หากแต่อยู่ที่ประชาชนทุกคนในฐานะองค์รวม ในบริบทสมัยใหม่ ประชาธิปไตยได้ขยายความหมายให้ครอบคลุมถึงการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมอย่างหลากหลายมากขึ้น ผ่านกลไกต่างๆ เช่น การเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นถึงเจตจำนงร่วมของประชาชน และต่อยอดบทบาทของประชาชนในฐานะผู้ทรงอำนาจอธิปไตยในโลกการเมืองร่วมสมัย

3. การเปรียบเทียบธรรมาธิปไตยกับประชาธิปไตยสมัยใหม่

การรัฐประหาร พ.ศ. 2490 เป็นเงื่อนไขภายนอกที่นำไปสู่การจบสิ้นบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองจากคณะราษฎร เปิดทางให้กลุ่มพลังทางการเมืองสองกลุ่มขึ้นมามีบทบาททางการเมืองคือ กลุ่มอนุรักษนิยม - นิยมเจ้า และกลุ่มผู้นำทหารจากคณะรัฐประหาร พ.ศ.ศ. 2490 ซึ่งเป็นนายทหารที่เป็นผลผลิตจากการศึกษาภายในประเทศ โดยผู้นำทางการเมืองสองกลุ่มนี้ ได้เป็นผู้สร้างวาทกรรมว่าด้วยกษัตริย์นักประชาธิปไตย ของรัชกาลที่ 7 ขึ้น ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา (วิภาดา ตาลอำไพ, 2551) นับจากนั้นก็มีการรัฐประหารอีกหลายครั้ง ที่เป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตยไทยให้หมุนกลับไปมาอย่างสับสนวุ่นวาย

ข้อจำกัดของวิถีความเป็นประชาธิปไตยของประชาชน ได้แก่ การที่สังคมบางกลุ่มไม่ยอมรับในฉันทามติของเสียงส่วนมาก อาจนำมาซึ่งคลื่นใต้น้ำที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคมได้ และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัย

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

สำคัญที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้อย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากทุกคนจำเป็นต้องประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงปากท้องและครอบครัว ซึ่งปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้ แก่นำในชุมชนโดยเฉพาะกำนันและผู้ใหญ่บ้านซึ่งมีความใกล้ชิดและมีบทบาทในชนมาก เป็นคนเดิมมาหลายสมัยแล้ว ซึ่งบุคคลดังกล่าวมีบทบาทอย่างมากในการชี้นำสังคมในการตัดสินใจ เช่น การประชุมประชาคมเพื่อคัดเลือกโครงการสำคัญในการขอรับงบประมาณจากเทศบาล (พงศศักดิ์ ทักษิณสุข, 2551) อย่างไรก็ตาม กลุ่มทางสังคมและการเมืองมีความพยายามที่จะเสนอแนวคิดเพื่อให้ระบอบการปกครองเป็นไปเพื่อตอบสนองให้เกิดสังคมที่เป็นธรรมหรือเกิดความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) อย่างน้อยก็เป็นความยุติธรรมในมุมมองของกลุ่มตน แนวคิดที่มีการกล่าวถึงมากเป็นพิเศษคือ "ธรรมาธิปไตย" แต่ที่สร้างความสับสนให้เกิดขึ้นเช่นกัน การให้นิยามหรือการทำความเข้าใจกับแนวคิดธรรมาธิปไตยจึงเป็นสิ่งจำเป็น

1. "ธรรมาธิปไตย" ในฐานะเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ คำอธิบายเกี่ยวกับธรรมาธิปไตยที่มีอิทธิพลผู้คนในสังคม เช่น คำอธิบายของทีสุต (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), (2549) ที่ว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครอง ส่วนธรรมาธิปไตยเป็นเนื้อในหรือเป็นคุณภาพ และจะพัฒนาประชาธิปไตยให้มีคุณภาพเป็นธรรมาธิปไตย ธรรมาธิปไตยเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจของบุคคลที่อยู่หรือร่วมอยู่ในระบบการปกครองนั้น หากยึดถือตามนิยามนี้ ก็จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าธรรมาธิปไตยไม่ได้เป็นระบอบการปกครอง เนื่องจากเป็นที่สรุปและยุติได้แล้วว่าประเทศไทยใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงไม่มีความพยายามที่จะสร้างระบอบการปกครองใหม่ไปแข่งขัน ตามที่มีบางคนอาจเข้าใจว่าระบอบธรรมาธิปไตยถือเป็นที่สุดแล้วว่าหลังปฏิวัติ พ.ศ. 2475เรายึดหลักประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองของประเทศดังที่ผู้เขียนได้เน้นย้ำ แต่ยังคงสถาบันกษัตริย์ให้อยู่คู่กับสังคมเช่นเดิม เนื่องจากสังคมไทยผูกพันลึกซึ้งกับสถาบันกษัตริย์โดยถือเป็นสถาบันดั้งเดิมตามจารีตที่สำคัญมากซึ่งถือว่าเป็นกระแสหลักของสังคมไทย

ธรรมาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองหรือการบริหารที่ยึดหลัก "ธรรม" เป็นเกณฑ์สูงสุดในการชี้ขาดและตัดสินใจ โดย "ธรรม" หมายถึง หลักความจริง ความถูกต้อง ความยุติธรรม และคุณธรรมที่สอดคล้องกับเหตุผลและจริยธรรมสากล ระบบนี้ปฏิเสธการใช้อำนาจโดยอิงบุคคลหรือเสียงข้างมากเพียงอย่างเดียว แต่เน้นการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและความสงบสุขของสังคมอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นหนึ่งในเกณฑ์การตัดสินใจในทางพุทธศาสนา คือ การตัดสินใจที่ใช้หลักธรรมาธิปไตย ย่อมเป็นข้อที่ดีที่สุด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2549) ดังนั้น ทุกฝ่ายที่นำเสนอ แนวคิดธรรมาธิปไตยต่างยอมรับว่าธรรมาธิปไตย ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในระบอบ การปกครองเสรีประชาธิปไตยเท่านั้น หากแต่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระบอบ การปกครอง เนื่องจากธรรมาธิปไตยเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจของปัจเจกบุคคล เท่านั้นเพื่อสร้างระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

การสร้างระบบการเมืองให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง จำเป็นต้องยอมรับ ในหลักการของการเปิดกว้างให้ประชาชนในฐานะพลเมือง ของรัฐ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไปพร้อมกับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ซึ่งหมายถึงประชาชนมีความไว้วางใจและใส่ใจต่อ ความเป็นไปของชาติบ้านเมือง แต่ที่

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

กล่าวมานี้มีได้หมายความว่าทัศนคติของคน ส่วนใหญ่จำเป็นต้องมีความคิด ความเชื่อ และความเห็นไปในทิศทางที่เหมือนกัน เสียทั้งหมดเพราะความคิดที่แตกต่างถือเป็นการเปิดกว้างให้ประชาชนสามารถใช้ สิทธิเพื่อคิดหรือเลือกแสดงออกบนหลักความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกันภายใต้ ขอบเขตของกฎหมาย (ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร, 2554) ส่วนเนื้อหาสาระ ของธรรมาธิปไตยได้รับอิทธิพลจากหลักคำสอนของพุทธศาสนา กล่าวคือ อำนาจ ในการปกครอง รูปแบบการปกครอง จริยธรรมการปกครอง หลักธรรมสำหรับ นักปกครองตามหลักพุทธปรัชญาผู้ปกครองต้องมี คุณธรรมในการปกครองตามแบบ ธรรมาธิปไตย กล่าวคือ ปกครองด้วยความถูกต้อง ความจริง มีศีลธรรม มีความ ยุติธรรมอำนวยความสะดวกและความสงบสุขแก่ผู้อยู่ใต้การปกครอง

นอกจากนั้น ในพระพุทธศาสนามีระบบการปกครองแบบสามัคคีธรรม ดังจะเห็นได้ในรัฐวัชชีของพวกลิจฉวี ซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่นำไปปรับ ใช้ได้ทั้งทางโลกและทางธรรม รูปแบบการปกครองจะดีหรือจะตกต่ำต้องขึ้นอยู่กับผู้ปกครอง ซึ่งตั้งอยู่ในธรรม คือ ปกครองอย่างถูกต้อง ดั่งตาม ยุติธรรม ปรัชญาการปกครองต้องประกอบด้วย รูปแบบที่ดี เหมือนปรัชญาการปกครอง ของพระพุทธเจ้านำหลักพระธรรมวินัยมาใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งทำให้ การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปได้อย่างเหมาะสม (พระมหาอุบล จรธมโม (ดวงเนตร), 2551) ในมุมมองของพุทธทาส ภิกขุ คือการให้ ธรรมะเป็นใหญ่ ในการปกครองและดำเนินชีวิต โดยถือว่า “ธรรม” หรือความถูกต้องตามเหตุผลและ กฎแห่งธรรมชาติ ควรเป็นผู้ชี้แนะ ไม่ใช่ “อัตตา” หรือ “เสียงข้างมาก” ที่ปราศจากหลักธรรม พุทธทาสวิจารณ์ว่า ประชาธิปไตยในเชิงรูปแบบ หากขาดธรรมะ ก็อาจกลายเป็นเครื่องมือของกิเลสและผลประโยชน์ส่วนตนได้ ธรรมาธิปไตยของพุทธทาสจึงไม่ใช่เพียงระบบการเมือง แต่คือจริยธรรมพื้นฐานที่ให้แต่ละคนใช้ธรรมะเป็นหลักในการ คิด ตัดสินใจ และร่วมสร้างสังคมที่สงบสุข ยุติธรรม และมีเป้าหมายเพื่อความพ้นทุกข์ แนวคิดนี้ตั้งอยู่บนหลักธรรมใน พระพุทธศาสนา พุทธทาสภิกขุ, (2551)

2. ภาวปฏิบัติของวาทกรรมว่าด้วยธรรมาธิปไตยในระบอบประชาธิปไตย ในที่นี้ผู้เขียนพิจารณาแนวคิดวาทกรรมในฐานะที่เป็น “วาทกรรม” หนึ่งที่อยู่ใน สังคมไทย มีการกล่าวถึงมากมายและมีอิทธิพลต่อแนวคิดการ เคลื่อนไหวทาง สังคมและการเมืองของหลากหลายกลุ่มในสังคมไทยในห้วงเวลาที่ผ่านมา เช่น กระบวนการมีส่วนร่วม ของประชาชนที่ออกมาเคลื่อนไหวหยุดการดำเนินงานที่ของ รัฐบาลทักษิณได้ในนามของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อ ประชาธิปไตยนั้นเกิด ขึ้นเพราะความไม่ชอบธรรมที่เกิดจากรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร เป็นสาเหตุของ ปัญหาที่ทำให้ ประชาชนที่มีจิตใจรักความเป็นธรรมมีจิตสำนึกทางการเมืองที่เห็น ประโยชน์ร่วมของสังคมได้มารวมตัวกันสร้าง ปฏิบัติการเคลื่อนไหว ขณะเดียวกัน ปัจจัยที่ส่งผลในการเพิ่มช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนในกลุ่ม เคลื่อนไหวในเครือสำนักพิมพ์ผู้จัดการ เอเอสทีวี (ASTV) เป็นตัวอย่างของกลุ่ม ทางสังคมที่มีการใช้สื่อสารมวลชนที่นำ วาทกรรมธรรมาธิปไตยมาใช้ ซึ่งสามารถ รับสัญญาณได้ทั้งอินเทอร์เน็ต เคเบิลทีวีและสัญญาณดาวเทียม ทำให้เกิดการ ตื่นตัวขยายผลได้เร็ว ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการชุมนุมมากขึ้น (กรรณิกา รัตนะ, 2552) ต่อเนื่องมา จนถึงการล้มรัฐบาลสมัคร และรัฐบาลสมชาย

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

พลังของการขับเคลื่อนวาทกรรมธรรมาธิปไตยซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญ ในภาคปฏิบัติของวาทกรรมดังกล่าว โดยไม่แตกต่างจากวาทกรรมชุดอื่นที่เป็น วาทกรรมกระแสหลักของสังคมไทย เช่น วาทกรรมกษัตริย์นักประชาธิปไตย โดยที่บทบาทกลุ่มทางการเมืองที่มีส่วนในการสนับสนุนวาทกรรมกษัตริย์นักประชาธิปไตย สามารถแบ่งออกเป็นสามกลุ่มเพื่อให้เห็นถึงวิวัฒนาการของ กระบวนการสร้างวาทกรรมกษัตริย์นักประชาธิปไตย จนกระทั่งได้รับการเชิดชู ให้เป็นวาทกรรมหลักของสังคม คือ 1) บทบาทของกลุ่มอนุรักษนิยม - กษัตริย์ นิยม พ.ศ. 2490-2500 2) บทบาทของสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. 2550-2506 และ 3) บทบาทของขบวนการนิสิตนักศึกษา วิภาดา ตาลอำไพ (2551), พ.ศ. 2510-2516 และดูเหมือนว่าภาคปฏิบัติของวาทกรรมธรรมาธิปไตยเป็น ไปในทิศทางที่สอดคล้องกันกับวาทกรรมที่ยกตัวอย่างมาข้างต้น ถึงแม้ว่าประชาธิปไตยสมัยใหม่จะเน้นสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก แต่ในบริบทสังคมไทยยังพบปัญหาการใช้อำนาจที่ขาดจริยธรรมของผู้นำ ความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรง และการแบ่งแยกทางสังคมอย่างลึกซึ้ง ซึ่งล้วนเป็นอุปสรรคต่อความมั่นคงและความยั่งยืนของระบอบประชาธิปไตย การนำหลักธรรมาธิปไตยซึ่งเน้นการใช้อำนาจด้วยคุณธรรม เช่น ทศพิธราชธรรม พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), (2542) มาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักประชาธิปไตยสมัยใหม่จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเติมเต็มช่องว่างด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณของผู้ผู้นำและประชาชน หลักธรรมาธิปไตยให้ความสำคัญกับการปกครองที่ชอบธรรมโดยยึดถือคุณธรรมของผู้นำมากกว่าการยึดโยงกับเสียงข้างมากเพียงอย่างเดียว ขณะที่ประชาธิปไตยสมัยใหม่เน้นกลไกการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบถ่วงดุล การผสมผสานแนวคิดทั้งสองจะช่วยสร้างสมดุลระหว่างโครงสร้างทางการเมืองที่เปิดกว้างกับการใช้อำนาจที่มีจริยธรรม การประยุกต์ใช้หลักธรรมาธิปไตยในสังคมไทยซึ่งมีรากฐานวัฒนธรรมและศาสนาแบบพุทธ จะช่วยส่งเสริมผู้นำที่มีความรับผิดชอบ และสร้างจิตสำนึกของประชาชนในฐานะพลเมืองที่ตระหนักถึงหน้าที่ทางศีลธรรมควบคู่ไปกับสิทธิทางการเมือง อันจะลดความขัดแย้งและความแตกแยกทางสังคม พร้อมส่งเสริมความสมานฉันท์และความยั่งยืนของประชาธิปไตยในบริบทไทยได้อย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุป ธรรมาธิปไตยเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจของบุคคลที่อยู่หรือร่วมอยู่ในระบอบการปกครองนั้น ถือได้ว่าเป็นวาทกรรมที่มีอิทธิพลต่อผู้คนในสังคม โดยเป็นเนื้อในหรือเป็นคุณภาพ และจะพัฒนาประชาธิปไตยให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นส่วนเสริมให้เกิดประชาธิปไตยที่ทำให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม ถึงแม้ว่าอาจถูกโต้แย้งได้ง่ายว่ามีความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน และเป็นการนำศีลธรรมมายุ่งเกี่ยวกับระบอบการปกครอง และเป็นสิ่งที่เปี่ยมนามธรรมสูง เป็นอุดมคติ รวมถึงสุ่มเสี่ยงต่อการเข้าใจผิดว่าเป็นอีกระบอบการปกครองหนึ่ง ที่ดีกว่าระบอบประชาธิปไตยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และเป็นการไม่เคารพต่อเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนที่ควรจะต้องมีความเท่าเทียมกันในทุกแง่มุม นอกจากนี้ยังอาจตีความได้อีกว่าเป็นการส่งเสริมแนวคิดที่ว่า "บุคคลเกิดมาไม่เท่าเทียมกัน มีศักยภาพในการเข้าถึงความรู้ความดีแตกต่างกัน"

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

4. สรุป

จากการศึกษาพบว่า แนวคิด "ธรรมาธิปไตย" ในพุทธปรัชญาเป็นรูปแบบของการปกครองที่ให้ความสำคัญกับธรรมะหรือหลักคุณธรรมเป็นศูนย์กลางของอำนาจทางการเมือง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสันติสุขในสังคมผ่านการปฏิบัติตามหลักธรรมของผู้นำ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีลธรรมจริยธรรม ส่วนประชาธิปไตยในรัฐศาสตร์สมัยใหม่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกลไกของรัฐ เช่น การเลือกตั้ง การแบ่งแยกอำนาจ และการเคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างเสรีภาพ ความเสมอภาค และความยุติธรรมในระบบการเมือง แม้แนวคิดทั้งสองจะมีจุดต่างในเชิงโครงสร้างและพื้นฐานทางปรัชญา แต่ก็มีจุดร่วมสำคัญ คือ การมุ่งสู่การปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชน และการยึดหลักนิติธรรมเป็นแกนกลางในการจัดระเบียบทางสังคม ทั้งนี้ ธรรมาธิปไตยอาจเป็นแนวทางที่สามารถนำมาผสมผสานกับประชาธิปไตยสมัยใหม่ เพื่อเสริมสร้างระบบการเมืองที่ไม่เพียงยึดหลักเสียงข้างมาก แต่ยังคำนึงถึงคุณธรรมของผู้นำ และจริยธรรมในการใช้อำนาจ

5. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาหัวข้อ “ธรรมาธิปไตยในพุทธปรัชญา: การเปรียบเทียบกับประชาธิปไตยในรัฐศาสตร์สมัยใหม่” สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้สำคัญได้ 4 ประการ ดังนี้

การทำความเข้าใจธรรมาธิปไตยในเชิงพุทธปรัชญา ธรรมาธิปไตยมิได้เป็นเพียงแนวคิดทางศาสนา แต่สามารถตีความเป็นรูปแบบของการปกครองที่วางรากฐานบนหลักคุณธรรม โดยเฉพาะทศพิธราชธรรม พรหมวิหารธรรม และอปริหานิยธรรม ซึ่งเน้นย้ำให้ผู้นำต้องมีคุณธรรมในการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน

การเปรียบเทียบกับประชาธิปไตยในรัฐศาสตร์สมัยใหม่ ประชาธิปไตยแบบตะวันตกเน้นโครงสร้างทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมของประชาชน และการแบ่งแยกอำนาจ ขณะที่ธรรมาธิปไตยเน้นคุณธรรมของผู้นำเป็นศูนย์กลาง การเปรียบเทียบนี้ช่วยให้เข้าใจมิติจริยธรรมของการเมืองที่อาจถูกมองข้ามในประชาธิปไตยร่วมสมัย

การบูรณาการแนวคิดธรรมาธิปไตยกับประชาธิปไตย แนวคิดธรรมาธิปไตยสามารถนำมาเสริมประชาธิปไตยให้มีความลึกซึ้งด้านจริยธรรมมากขึ้น โดยไม่ลดทอนหลักเสรีภาพหรือความเสมอภาค แนวทางนี้เป็นการผสมผสานคุณค่าทางวัฒนธรรมกับโครงสร้างสมัยใหม่อย่างสมดุล

การประยุกต์ใช้ในบริบทไทย บทความเสนอให้มีการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำ พร้อมกับสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในฐานะพลเมืองที่รับผิดชอบ การนำธรรมาธิปไตยมาเป็นกรอบแนวคิดสามารถเป็นแนวทางพัฒนาประชาธิปไตยแบบไทยที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและศาสนา

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

อย่างไรก็ตาม แม้ประชาธิปไตยในรัฐศาสตร์สมัยใหม่จะเน้นการใช้อำนาจของประชาชนผ่านกระบวนการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและสร้างความเสมอภาคในสังคม แต่ก็ยังขาดมิติด้านคุณธรรมอย่างลึกซึ้ง ในขณะที่ธรรมาธิปไตยในพุทธปรัชญาเน้นการปกครองโดยธรรมะ ซึ่งหมายถึงการใช้อำนาจอย่างมีจริยธรรม เมตตา เสียสละ และมุ่งประโยชน์ส่วนรวม แนวคิดทั้งสองแม้ต่างฐานคิด แต่สามารถเกื้อหนุนกันได้ โดยธรรมาธิปไตยช่วยวางรากฐานทางคุณธรรมให้ประชาธิปไตยมีความยั่งยืนทั้งในเชิงโครงสร้างและจิตสำนึกของผู้ใช้อำนาจ

สรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา รัตนะ. (2552). กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย: กรณีศึกษา บทบาททางการเมืองของกลุ่ม พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย, วิทยาลัยศิลปศาสตร์ มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เกษียร เตชะพีระ. (2558). แนวคิดเรื่องเสรีนิยมกับประชาธิปไตย (Liberalism and Democracy). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ชลธิศ ธีระฐิติ. (2546). ความหมายว่าด้วยเสรีนิยม. กรุงเทพฯ: พี.เพรส.
- ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2554). การเมืองไทยในยุคแตกแยก. ในนวัตกรรม สังคม 54, อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ บรรณาธิการ กรุงเทพฯ: วิทยาลัย นวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ไทยโพสต์. (2563). เสรีภาพการแสดงออกในระบอบประชาธิปไตย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.thaipost.net/main/detail/75250>

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ธนบัตร อาริสาวิสัย. (2554). ประชาธิปไตยคำที่มีปัญหาต่อการปกครองของประเทศไทยในปัจจุบัน [ออนไลน์].
แหล่งที่มา: <https://shorturl.asia/UCuhs>

ประเวศ วะสี. (2557). การพัฒนาประชาธิปไตยและการปฏิรูปทางการเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

ปิยบุตร แสงกนกกุล. (2561). ปักธงประชาธิปไตย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://shorturl.asia/CbO3o>

พงศ์ศักดิ์ ทักฉินสุข. (2551). วิถีความเป็นประชาธิปไตยของประชาชนตำบลท่าศาลา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่.
การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2542). ธรรมาธิปไตย: การเมืองภายใต้ธรรมะ. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2544). หลักการแห่งรัฐธรรมนูญตามแนวพุทธธรรม. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2553). ธรรมาธิปไตย: การปกครองในอุดมคติจากพุทธธรรม. กรุงเทพฯ:
มูลนิธิพุทธธรรม.

พระพุทธทาสภิกขุ. (2535). ธรรมาธิปไตย. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

พระมหาอุบล จรธมโม (ดวงเนตร). (2551). การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาการ ปกครองในพุทธปรัชญาเถรวาท.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พุทธทาสภิกขุ. (2551). ประชาธิปไตยคืออะไร. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (2544). แผนพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาฯ. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาฯ.

วิภาดา ตาลอำไพ. (2551). กระบวนการสร้างวาทกรรมกษัตริย์ประชาธิปไตย. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐศาสตร
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อมร รักษาสัตย์. (2541). การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ.

Dahl, R. A. (1989). Democracy and its critics. Yale University Press.

Leon Baradat, Political Ideologies: Their Origins and Impact. Upper Saddle River (NJ: Pearson Prentice
Hall, 2006), 110-113.

Sartori, G. (1965). Democratic Theory. N.Y.: F.A. Pracger.

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

พลเมืองกับการมีส่วนร่วม : การสร้างประชาธิปไตยจากฐานราก

Citizens and Participation: Building Democracy from the Grassroots

กฤษฎา วรพัฒน์ จักรี พยอมหอม กัญญาภัทร หงษ์แก้ว

Kritsada Woraphat Chakri Payomhom Kanyapat Hongkaew

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalay University, Khon Kaen

Corresponding Author Email: 6205504011@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายและสาระสำคัญของแนวคิด บทบาทของพลเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะในระดับฐานราก หรือระดับชุมชน การมีส่วนร่วมของพลเมืองไม่จำกัดอยู่เพียงแค่การใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่รวมถึงการแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน และการมีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะในพื้นที่ของตนเอง แนวคิดประชาธิปไตยจากฐานรากหรือ Grassroots Democracy เป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาได้ด้วยตนเอง ผ่านกลไกชุมชน เช่น สภาชุมชน หรือแผนพัฒนาท้องถิ่น และเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมือง เช่น ความรู้ทางการเมือง โอกาสในการเข้าถึงข้อมูล และช่องทางในการแสดงออก พร้อมเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างพลเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อให้เกิดประชาธิปไตยที่ยั่งยืนจากรากฐานของสังคม การศึกษาทางการเมืองยังมีข้อจำกัด และระบบราชการรวมศูนย์ยังเป็นอุปสรรคต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หลายชุมชนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเองโดยตรง การส่งเสริมพลเมืองในสังคมไทยจึงต้องไม่ใช่แค่การอบรมเชิงวิชาการ แต่ควรเป็นกระบวนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้ประชาชนกล้าแสดงความคิดเห็น และให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งเป็นรากฐานของประชาธิปไตยแบบพหุวัฒนธรรม

คำสำคัญ: พลเมือง, การมีส่วนร่วม, ประชาธิปไตยจากฐานราก

Abstract

This article aims to study the meaning and essence of the concept. The Role of Citizens in Political and Social Participation: A Core Element of Building a Strong Democracy The role of citizens in political and social participation is a core element in building a strong democracy, especially at the grassroots or community level. Citizen participation is not limited to exercising the right to vote

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

but also includes expressing opinions, engaging in community activities, and playing a role in decision-making related to public policy in their own areas. The concept of grassroots democracy is an approach that encourages people to determine their own development direction through community mechanisms such as community councils or local development plans. It also promotes civic engagement through means such as political literacy, access to information, and channels for expression. To create a sustainable democracy rooted in society, it is essential to strengthen active citizenship. This involves not only formal education but also creating safe spaces where citizens feel empowered to voice their opinions. Furthermore, it is important to recognize and value local cultures, which form the foundation of a pluralistic democracy. However, political education in Thailand still has limitations, and the centralized bureaucratic system remains a barrier to decentralization. Many communities lack opportunities to express their views or make decisions on issues that directly affect their lives. Therefore, promoting citizenship in Thai society should go beyond academic training and focus on fostering inclusive processes that empower local voices and support a culture of active, informed, and engaged citizens.

Keywords: Citizenship, Participation, Grassroots Democracy

บทนำ

บทบาทของพลเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะในระดับฐานรากหรือระดับชุมชน การมีส่วนร่วมของพลเมืองไม่จำกัดอยู่เพียงแค่การใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่รวมถึงการแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน และการมีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะในพื้นที่ของตนเอง การสร้างประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืนอาจสำเร็จได้หากปราศจากการมีส่วนร่วมของพลเมืองในทุกระดับของสังคม โดยเฉพาะในระดับฐานราก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและมีบทบาทโดยตรง การมีส่วนร่วมของพลเมืองในระดับท้องถิ่นไม่เพียงแต่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจรัฐ (ธนศ วังศ์ยานนาวา, 2551) การปกครองท้องถิ่นจึงถือเป็นฐานรากของประชาธิปไตยที่แท้จริง (ชานาญ จันทรเรือง, 2559)

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ขยายพื้นที่ของการเมืองภาคพลเมืองผ่านช่องทางและกระบวนการต่างๆ เพิ่มขึ้นจากรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 โดยเฉพาะในมาตรา 87 (4) ที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้มแข็งทางใน และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เพื่อคุณภาพและประสิทธิภาพทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา (มานะศุภกรม, 2551) การศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วม

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ร่วมทางการเมืองของพลเมืองกรุงเทพมหานครพบว่า ระดับและรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างความเป็นประชาธิปไตยของพลเมืองได้ กล่าวคือ หากพลเมืองมีส่วนร่วมเฉพาะทางสื่อเพียงอย่างเดียว และไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยตรงเลย จะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยกว่าพลเมืองที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญ (ณัฐกริช เปาอินทร์ 2563) แม้ว่าประเทศไทยจะมีระบอบประชาธิปไตยแบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมาอย่างยาวนาน แต่การส่งเสริมพลเมืองให้มีความตื่นรู้ทางการเมืองและสามารถมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ ทั้งด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การศึกษา และการรวมศูนย์ของระบบราชการ (ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์, 2560) ประชาธิปไตยจากฐานรากจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถเสริมสร้างพลเมืองให้มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยใช้กลไกในระดับชุมชน เช่น สภาชุมชน แผนพัฒนาท้องถิ่น หรือการจัดเวทีสาธารณะ เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (นิติภูมิ ธนาปกิจ, 2562)

บทความนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้แนวคิดและกระบวนการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการสร้างประชาธิปไตยจากฐานรากจึงมิใช่เพียงการกระจายอำนาจ แต่ยังเป็นการเสริมสร้างพลเมืองที่มีความรู้ ความเข้าใจ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้ประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิตที่ประชาชนร่วมกันปกครองตนเองอย่างแท้จริง

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมมีความหมายที่กว้างและเกี่ยวข้องกับบุคคลในทุกระดับทุกส่วน ในที่ประชุมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ณ องค์การสหประชาชาติ เมื่อปี ค.ศ. 1975 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่ไม่อาจกำหนดนิยามความหมายเดียวที่ครอบคลุมได้เพราะความหมายของการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศหรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันก็ตาม ดังนั้นการนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจสังคม และการเมืองหนึ่งๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ขยายความการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าครอบคลุมในประเด็นดังนี้ (กรมอนามัย, 2550)

ประเด็นที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่และมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาและเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมสะท้อนให้เห็นถึงการเกี่ยวข้องโดยสมัครใจและ เป็นประชาธิปไตยในกรณีของการเอื้อให้เกิดความพยายามในการพัฒนา การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกันการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายนโยบายและการวางแผนดำเนินการโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและทรัพยากร เพื่อพัฒนาประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่นภูมิภาคและระดับชาติ จะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้รับ

ประเด็นที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นโยบายและโครงสร้างการบริหารรวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชากร การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

ตามนิยามข้างต้นจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะในบริบทของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หรือวัฒนธรรม ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงการการสร้างประชาธิปไตยจากฐานรากในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเองในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีความหมายครอบคลุมมากกว่าการเป็นเพียงกระบวนการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ต่อสาธารณชนเพียงด้านเดียวซึ่งเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว (One-way Communication) เท่านั้น แต่เป้าหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การให้ข้อมูลข่าวสารที่ครอบคลุมต่อสาธารณชนพร้อมกันกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียจากนโยบายกิจกรรมและโครงการพัฒนาสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไปสู่กระบวนการสร้างฉันทามติ (Consensus Building) เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดและได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายซึ่งนับเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) ที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพ (จุฑารัตน์ ชมพันธุ์, 2555 ใน Creighton, 2005)

จะเห็นว่าการนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมาใช้ในการสร้างประชาธิปไตยจากฐานราก มักเป็นกระบวนการที่ช่วยเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคอื่นๆ นอกจากภาครัฐ เช่น ภาคเอกชน ประชาชน ชุมชน และองค์กรต่างๆ ให้ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ ร่วมแรงร่วมใจในการดำเนินการ และร่วมรับประโยชน์ จากการพัฒนานั้นนั่นเอง

2. การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองภาคพลเมือง

โดยทั่วไปการเมืองภาคพลเมืองมีความหมายหลากหลายตามเป้าหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งในที่นี้หมายถึงการเมืองภาคประชาสังคม (Civil society) หรือการเมืองภาคพลเมือง (Citizen politics) ที่เน้นการมีส่วนร่วมที่เข้มข้นของบุคคลองค์กรต่างๆ ในสังคมที่จะถกเถียงและบรรลุข้อตกลงในประเด็นปัญหาต่างๆ หรือผลักดันบางประเด็นให้เป็นนโยบายของรัฐ (ศรีณยุ หมั่นทรัพย์, 2550)

ทั้งนี้ นิยมโดยทั่วไปของ “พลเมือง” (citizen) กำหนดไว้ 2 ระดับคือ ระดับของการเป็น พลเมืองตามสภาพทางกฎหมายและการเมือง ซึ่งเป็นความหมายพื้นฐานที่ว่า “พลเมือง” คือ ฐานะสมาชิก ของรัฐและชุมชน มีสิทธิ หน้าที่

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

และความรับผิดชอบตามกฎหมายที่กำหนดในกฎหมาย เช่น การเคารพกฎหมาย การออกเสียง เลือกตั้ง การชำระภาษี และการเป็นทหาร เป็นต้น และระดับของการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ (Public life) ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกิจการสาธารณะที่มุ่งให้ชีวิตสาธารณะหรือชีวิตส่วนรวมดีขึ้น มีการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ต่อสภาพส่วนรวมและการเมือง มีส่วนร่วมในการพัฒนา คุณภาพทางการเมืองและชีวิตสาธารณะ ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ตั้งแต่ การออกเสียงเลือกตั้ง การวิพากษ์วิจารณ์ การกำหนดนโยบายหรือกฎหมาย การเคลื่อนไหวทางการเมืองการยื่นข้อเรียกร้องทางการเมืองในประเด็นต่างๆ หรือ การแสดงพลังในการผลักดันทิศทางการเมือง ดังนั้น พลเมืองในการเมืองภาคพลเมืองจะครอบคลุมใน 2 ระดับ ของการเป็นพลเมืองข้างต้น ด้วยสำนึกพื้นฐานของการเป็นพลเมืองในการเมืองภาคพลเมือง ดังนี้

1. การมีเสรีภาพในการปกครองตนเอง ตระหนักในอำนาจอธิปไตยของตนเอง
2. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ตระหนักได้ว่าการทำหน้าที่ของตนอย่างตื่นตัว รู้เท่าทัน และใช้ปัญญา และมีส่วนร่วม คือ การกำหนดชีวิตสาธารณะของตนเอง (Self-determination)
3. พลเมืองต้องทำงานร่วมกับรัฐและการเมืองระบบตัวแทน เป็นหุ้นส่วนที่สนับสนุนและ เกื้อกูลกัน ไม่ล้มล้างหรืออยู่คนละฝ่าย เพราะพลเมืองต้องอาศัยการทำงานเชิงโครงสร้างโดยภาครัฐ เพื่อประโยชน์ ต่อบ้านเมืองและสังคม ดังนั้นการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมจึงเป็นของคู่กัน
4. การเป็นพลเมืองไม่มีความหมายเพียงพลเมืองแห่งประเทศใด แต่ในระบอบประชาธิปไตย เสรี (Liberal democracy) ที่เปิดกว้างในความเท่าเทียมและสิทธิเสรีภาพระดับโลก พลเมืองจึงต้องตระหนักรู้ ในระดับสากลร่วมด้วย

อีกทั้งพลังทางการเมืองภาคพลเมืองจะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วยพลเมืองที่มีอำนาจ 3 ประการ ดังนี้

1. อำนาจโดยความรู้ หมายถึง ความรู้และเข้าใจเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญ โครงสร้างรัฐ อำนาจของรัฐ องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ช่องทางการใช้อำนาจของตน หน้าที่ของตน ท้องถิ่น ชุมชน และ สังคมโลก เป็นต้น
2. อำนาจในการปฏิบัติ หมายถึง การมีทักษะทางการเมืองที่มีใช้เพียงการเลือกตั้ง แต่รวมถึงทักษะการรวมกลุ่มการแสดงความคิดเห็นและการอภิปรายอย่างมีเหตุผล การมีส่วนร่วมการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองและใคร่ครวญ (Deliberative) การค้นหาการใช้ข้อมูลข้อเท็จจริง และการเคลื่อนไหวทางการเมือง เป็นต้น
3. อำนาจของความคิดและทัศนคติของพลเมือง หมายถึงการมีทัศนคติและแนวโน้ม ของความคิดตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งจะแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นไปตามวิถีประชาธิปไตย เช่น การยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมชาติ การแสดงความคิดเห็น การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเคารพ ความแตกต่างและความเห็นต่างของบุคคล ตลอดจนมีความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองของตน เป็นต้น

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

3. องค์ประกอบสำคัญของความเป็นประชาธิปไตย

จากการวิเคราะห์เอกสารทางวิชาการของบุคคลที่มีชื่อเสียงและหน่วยงานที่เชื่อถือ ได้สามารถกล่าวได้ว่า รัฐหรือประเทศที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง ต้อง ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักๆ 5 ประการคือ 1) หลักพื้นฐานแห่งเสรีภาพและสิทธิของ ปวงชน 2) การจัดให้มีการเลือกตั้ง 3) หลักนิติธรรม 4) หลักการแบ่งแยกอำนาจ และ 5) หลักการแสดงออกซึ่งความเห็นทางสาธารณะและเสรีภาพของสื่อ โดยมีรายละเอียดต่อไป ดังนี้

1. หลักพื้นฐานแห่งเสรีภาพและสิทธิของปวงชน ซึ่งนับได้ว่าสิทธิของมนุษยชน เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่สุดของระบอบประชาธิปไตย นักประชาธิปไตยต้นแบบได้ กล่าวไว้เสมอว่า ระบบที่เรียกว่าประชาธิปไตยนั้น สิทธิของมนุษย์เป็นฐานรากที่สำคัญอย่าง ยิ่ง เพราะในบรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตยเท่านั้นที่จะส่งเสริมให้มนุษย์ได้รับสิทธิ อันชอบธรรมที่ตนพึงได้รับ อาทิสิทธิในการมีส่วนร่วม หรือ แสดงความเห็นเกี่ยวกับ กฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่จะใช้ในการปกครอง (Becker & Raveloson, 2008)

2. การจัดให้มีการเลือกตั้ง เพราะการเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เป็นเสาหลักของประชาธิปไตย รัฐที่ใช้ระบอบประชาธิปไตยในการปกครองประเทศจึงต้องมีการ บัญญัติกฎหมายและองค์กรที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ การเลือกตั้งไว้ให้ชัดเจน นอกจากนั้นยังต้องมีบทบัญญัติอื่นๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งให้ครอบคลุมเช่น จำนวนของผู้แทนประชาชนที่มาจาก การเลือกตั้ง วิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง กติกาในกระบวนการ เลือกตั้ง การจัดสรรผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้งสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับระบบที่กำหนดขึ้นโดยรัฐหรือประเทศนั้นๆ และขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ลักษณะทางสังคม และบรรยากาศทางการเมืองของประเทศนั้นๆ (Meyer, 2011)

3. หลักนิติธรรม (rule of law) กล่าวคือหลักการปกครองโดยกฎหมาย หรือ เรียกว่า หลักนิติธรรม เกณฑ์บ่งชี้ความเป็นระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญข้อหนึ่งคือ รัฐ หรือประเทศนั้นๆ ต้องปกครองด้วยกฎหมาย มิใช่ปกครองด้วย บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ สามารถกระทำการสิ่งใดตามความเห็นชอบของตน เพราะความสงบสุข ความเป็นระเบียบ การมีกติกาในการใช้ชีวิตในสังคมต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ประเภทใดประเภทหนึ่ง เช่น เกณฑ์ตามจารีต เกณฑ์ทางศีลธรรม เกณฑ์ทางศาสนา และที่สำคัญสูงสุดคือเกณฑ์ตามกฎหมาย

4. หลักการแบ่งแยกอำนาจ เป็นที่ยอมรับกันว่าอำนาจในระบอบประชาธิปไตยมี 3 ประการคือ อำนาจอธิปไตย บัญญัติ คืออำนาจในการตรากฎหมาย ออกประกาศ และถอดถอนกฎหมาย อำนาจในการใช้กฎหมาย คืออำนาจของฝ่ายบริหารในการบังคับใช้กฎหมาย และนโยบายต่างๆ ของรัฐบาล และ อำนาจตุลาการ คืออำนาจในการตัดสินตามขอบเขตที่ กำหนดไว้ในกฎหมาย ถือว่าเป็นอำนาจในการใช้กฎหมายในการตัดสิน โดยให้องค์กร เหล่านี้ตรวจสอบและถ่วงดุลกันและกัน เพื่อมิให้รัฐมีอำนาจเด็ดขาด (สมยศ เชื้อไทย, 2550)

5. หลักการแสดงออกซึ่งความเห็นทางสาธารณะและเสรีภาพของสื่อ เนื่องด้วย เสรีภาพในการแสดงออกเป็นสิทธิของประชาชนภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ตามปฏิญญาสากลสิทธิมนุษยชน หัวข้อที่ 19 ที่ระบุไว้ว่า “ทุกคนมีสิทธิอย่างเสรีภาพใน การแสดงความคิดเห็น และแสดงออก ซึ่งสิทธิดังกล่าวรวมถึงเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

คิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง เสรีภาพในการแสวงหา ได้รับ เข้าถึง และถ่ายทอด ความคิดเห็นหรือข้อวิพากษ์ ข่าวสารผ่านสื่อใดๆ โดยไม่จำกัดพรมแดน ” (บุปผา เมฆศรีทองคำ, 2563) แสดงความเห็นตลอดจนการวิพากษ์ถือว่าเป็นเครื่องมือถ่วงดุลและควบคุม อำนาจของฝ่ายปกครอง (Meyer, 2011)

ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุขมาตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2475 แต่วิวัฒนาการของประชาธิปไตยในประเทศไทย ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังเช่นคำกล่าวของ อานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีคนที่ 18 ของประเทศไทยที่ว่า ประชาธิปไตยในประเทศไทยยังมีความเปราะบาง ประชาชนทุก คนในประเทศจึงควรมีส่วนร่วมในการทำให้ประชาธิปไตยไปถึงจุดธำรงไว้ซึ่งประชาธิปไตยที่ ยั่งยืน (อานันท์ ปันยารชุน, 2563) สามารถสรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนาประชาธิปไตย ในประเทศไทยให้มีความยั่งยืนนั้น มีดังนี้ (ทัศนา บุญทอง, 2563)

1. สร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติ แก่ ประชาชนทุกระดับในการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะการเข้ามามีส่วนร่วมในการกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ซึ่ง ประชาชนจะต้องเป็นตัวของตัวเองไม่ถูกอิทธิพลครอบงำ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นี้ต้องได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรการ เรียนการสอนตั้งแต่ ระดับปฐมวัยและพัฒนาให้มีความลึกซึ้งมากขึ้นในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ดังนั้นสถาบัน ศึกษาทุกระดับถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการกล่อมเกลาคิดและเยาวชนไทยให้เข้าใจและมี ทัศนคติที่ถูกต้องเรื่องประชาธิปไตย การเผยแพร่ความรู้ในกลุ่มประชาชนทั่วไปถือว่าเป็น กิจกรรมที่ต้องทำควบคู่กันไปเพราะในหลักการของประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของสิทธิเป็นเจ้าของอำนาจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือเลือกคนที่จะทำหน้าที่แทนตน ดังนั้นในฐานะเจ้าของคะแนนเสียงจึงควรมีความรู้ว่า ตนเองมีหน้าที่รับผิดชอบตามสิทธิความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย

การเสริมสร้างเพื่อความเป็นพลเมือง จะต้องให้ความสำคัญแก่ประชาชนในการแสดงออกการมีส่วนร่วม ทางการเมือง และต้องให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักการกระบวนการทางประชาธิปไตยและการรู้เท่าทัน การเมือง เพื่อให้ประชาชนสามารถพัฒนาทักษะในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเข้าใจบทบาทสถานภาพและความสำคัญของสถาบัน ทางการเมืองและเป็นบุคคลที่ตื่นรู้ทางการเมือง

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกระดับ การเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจเป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าประชาชนทราบถึงความต้องการของ ตนเองและการบริหารประเทศของผู้นำอยู่ในสายตาประชาชน ประชาชนสามารถตรวจการทำงานของผู้บริหาร ประเทศได้การปลูกฝังการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยควรกล่อมเกลาคิดตั้งแต่สถาบันครอบครัว โรงเรียน และชุมชน โดยบูรณาการเข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนและฝึกจนเป็นปกติวิสัย ซึ่งจะมีผลทำให้ประชาชนเกิด ความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนทางการเมืองและมีความรู้สึกรัก และหวงแหนชุมชน ท้องถิ่น เพื่อซึมซับจิตวิญญาณใน

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และ สิทธิหน้าที่ความเป็นพลเมืองของประเทศ เพื่อปลูกฝังความยั่งยืนของประชาธิปไตย ลงไปใน ตัวบุคคล

3. ผู้บริหารประเทศต้องยึดหลักคุณธรรมทางการเมือง ความยั่งยืนของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่ได้อยู่ที่การยึดเสียงข้างมากว่าเป็นฝ่ายถูกต้อง (majority rule) หรือมีสิทธิและอำนาจในการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของเสียงส่วนน้อยเพราะการกระทำดังกล่าวอาจจะทำให้เสียงส่วนน้อยได้รับผลกระทบ นำมาซึ่งความไม่สงบสุขของประเทศได้ โดยผู้บริหารประเทศต้องมีการส่งเสริมฉันทามติความเห็นพ้องเพื่อที่สร้างสมดุลยอมรับความแตกต่างของกันและกัน ความหลากหลายด้านความรู้สึกรักคิดและการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น

4. ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต อาทิเช่น ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเป็นธรรม ทั้งกลุ่มเยาวชนหรือบุคคลที่ไม่มีที่อยู่อาศัยแน่นอนการศึกษาต้องเปิดโอกาสสำหรับบุคคลทุกช่วงอายุ และทุกสถานะเพราะเมื่อบุคคลได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพความสามารถในการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจในการแก้ปัญหา ก็จะเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น การที่จะทำให้ประชาธิปไตยมีความยั่งยืนได้นั้นขึ้นอยู่กับความมีเหตุผลของประชาชนทุกระดับการวิเคราะห์ สื่อสาร การถ่ายทอดข้อมูลต่างๆ ต้องใช้เหตุผลประกอบเสมอการศึกษาจะช่วยให้ประชาชนมีทักษะในการวิเคราะห์ ข้อมูลสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นจริง ตัดสินได้ว่าข้อมูลใดเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือแยกแยะข้อมูลเท็จได้การที่พลเมืองของประเทศฝึกใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหา ก็จะเป็นการสร้างวัฒนธรรมของประเทศซึ่งจะสนับสนุนให้เกิดความยั่งยืนของการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้

5. ความรับผิดชอบต่อสาธารณะและความโปร่งใส สถาบันของรัฐ หรือผู้บริหาร ต้องรับผิดชอบต่อการทำงานของตนนอกจากจะต้องรับผิดชอบในการทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนแล้วยังต้องรับผิดชอบต่อฝ่ายตุลาการที่มีความเป็นอิสระและรับผิดชอบต่อสถาบันกลางอื่นๆ ที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลรับผิดชอบต่อสาธารณะและความโปร่งใสเพื่อคุ้มครองประชาชนให้ได้รับประโยชน์จากนโยบายที่แท้จริงป้องกันการตกอยู่ในภาวะสับสนเสี่ยงต่อการสูญเสียผลประโยชน์ที่ตนพึงได้รับ (พระอโณทัย กตปุญโญ, 2563)

6. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง หมายถึง การมอบอำนาจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อการปกครองตนเอง เพื่อไม่ให้อำนาจกระจุกอยู่ที่ส่วนกลางเพียงอย่างเดียวเป้าหมายที่แท้จริงของการกระจายอำนาจคือ ทำให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้รับการตอบสนองความต้องการได้อย่างเหมาะสมตามสิทธิอันพึงได้รับผลต่อการกระจายทรัพยากร การพัฒนาสาธารณูปโภค การพัฒนาการคมนาคม การพัฒนาสุขภาพ และการพัฒนาการศึกษา ทำให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการประชาธิปไตยมองภาพประชาธิปไตยเป็นเรื่องใกล้ตัว และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้อย่างกลมกลืน

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

4. สรุป

บทบาทของพลเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะในระดับฐานรากหรือระดับชุมชน การมีส่วนร่วมของพลเมืองไม่จำกัดอยู่เพียงแค่การใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่รวมถึงการแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน และการมีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะในพื้นที่ของตนเอง การสร้างประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืนมีอาจสำเร็จได้หากปราศจากการมีส่วนร่วมของพลเมืองในทุกระดับของสังคม โดยเฉพาะในระดับฐานราก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและมีบทบาทโดยตรง การมีส่วนร่วมของพลเมืองในระดับท้องถิ่นไม่เพียงแต่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจรัฐ (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2551) ทั้งนี้ นัยโดยทั่วไปของ “พลเมือง” กำหนดไว้ 2 ระดับคือ ระดับของการเป็น พลเมืองตามสภาพทางกฎหมายและการเมือง ซึ่งเป็นความหมายพื้นฐานที่ว่า “พลเมือง” คือ ฐานะสมาชิก ของรัฐและชุมชน มีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบตามกำหนดในกฎหมาย เช่น การเคารพกฎหมาย การออกเสียง เลือกตั้ง การชำระภาษี และการเป็นทหาร เป็นต้น และระดับของการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกิจการสาธารณะที่มุ่งให้ชีวิตสาธารณะหรือชีวิตส่วนรวมดีขึ้น (ศรีณยุ หมันทรัพย์, 2550) การส่งเสริมประชาธิปไตยจากฐานรากจึงจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองได้อย่างแท้จริง โดยการสนับสนุนการเลือกตั้งที่เป็นธรรมและโปร่งใส การให้ความรู้และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ และการสร้างระบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพด้วยการเสริมสร้างประชาธิปไตยจากฐานรากนี้ จะช่วยให้สังคมไทยมีความเข้มแข็งและยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการสร้างรากฐานที่มั่นคงสำหรับประชาธิปไตยในระดับชาติ

5. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ “พลเมืองกับการมีส่วนร่วม : การสร้างประชาธิปไตยจากฐานราก” พบว่า การพัฒนาประชาธิปไตยที่ยั่งยืน ต้องเริ่มจากการมีส่วนร่วมของพลเมืองในทุกระดับ โดยเฉพาะระดับฐานราก ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคง

หัวใจสำคัญของการสร้างประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะในระดับฐานรากหรือระดับชุมชน การมีส่วนร่วมของพลเมืองไม่จำกัดอยู่เพียงแค่การใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่รวมถึงการแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน และการมีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะในพื้นที่ของตนเอง แนวคิดประชาธิปไตยจากฐานรากหรือ Grassroots Democracy เป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาได้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ ความรู้ทางการเมืองโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลและช่องทางในการแสดงออก พร้อมเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างพลเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อให้เกิดประชาธิปไตยที่ยั่งยืนจากรากฐานของสังคม การส่งเสริมพลเมืองใน

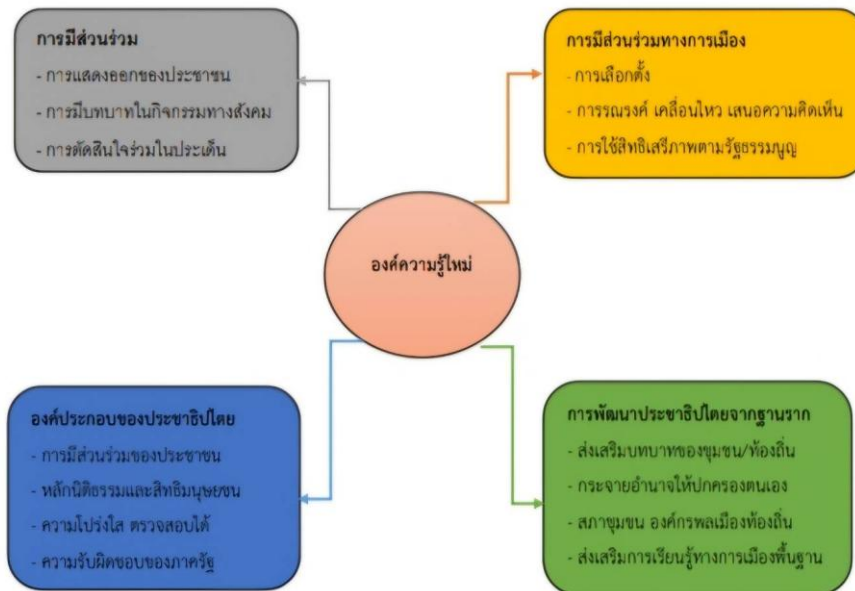
อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

สังคมจึงต้องไม่ใช่แค่การอบรมเชิงวิชาการ แต่ควรเป็นกระบวนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้ประชาชนกล้าแสดงความคิดเห็น และให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งเป็นรากฐานของประชาธิปไตยแบบพหุวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาประชาธิปไตยที่ยั่งยืนต้องเริ่มต้นจาก "พลเมือง" ที่มีความรู้ความเข้าใจ และ "มีส่วนร่วม" ในการกำหนดทิศทางของสังคมตั้งแต่ระดับชุมชนหรือฐานรากขึ้นมา เป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ โดยไม่พึ่งพาเพียงกลไกของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง ความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยเป็นหัวใจของการสร้างสังคมที่มีเสรีภาพ ความเท่าเทียม และความยุติธรรม และเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้ การเมืองภาคประชาชนเข้มแข็งและมีบทบาทในระบอบประชาธิปไตยไทย ได้อย่างแท้จริง

สรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย. (2550). โครงการศึกษารูปแบบการพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานภารกิจกรมอนามัย

กระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นจาก

<http://psdg.anamai.moph.go.th/news/cpadmin/km/files/chapter2.doc>

จุฑารัตน์ ชมพันธุ์. (2555). บทวิจารณ์เรื่อง การวิเคราะห์หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนใน The Public

Participation Handbook: Making Better Decisionsthrugh Citizen Involvement ในบริบทประเทศ

ไทย. โดย Creighton, J. L. (2005). วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, 8(1), 123-141.

https://so06.tci-thaijo.org/index.php/kpi_journal/article/view/244220

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

- ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์. (2560). รัฐรวมศูนย์กับการกระจายอำนาจ: วาทกรรมประชาธิปไตยในบริบทไทย. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 38(3), 1–27.
- ชำนาญ จันทรเรือง. (2559). การปกครองท้องถิ่นคือฐานรากของประชาธิปไตย. ประชาไท. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2019/07/83579>
- ณัฐกริช เปาอินทร์. (2563). พฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง กับระดับความเป็นประชาธิปไตยของพลเมืองกรุงเทพ. วารสารสถาบันพระปกเกล้า. สืบค้นจาก https://www.bu.ac.th/knowledge_center/executive_journal/july_sep_11/pdf/aw33.pdf.
- ทัศน บัญทอง. (2563). ประชาธิปไตย : แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ . สืบค้น 8 พฤษภาคม 2563 , จาก http://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=8876.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2551). พลเมืองเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- นิติภูมิ ธนาปกิจ. (2562). การสร้างประชาธิปไตยจากฐานรากในสังคมไทย: ศึกษาจากกรณีสภาองค์กรชุมชน. วารสารสังคมศาสตร์, 16(2), 45–70.
- บุบผา เมฆศรีทองคำ. (2563). เสรีภาพของสื่อ: การจัดอันดับขององค์กรสื่อนานาชาติ. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2563, จาก
- พระอโณทัย กตปุณโญ. (2563). การส่งเสริมจิตสำนึกการเมืองภาคพลเมืองเพื่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 9(1), 47-58.
- มานะศุภร, ม.(2551). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง: ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 6(2), 1-15.
- ศรีณยุ ห่มจันทร์พย์. (2550). “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง”.วารสารสถาบันพระปกเกล้า. 6,2. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, หน้า 101 – 115.
- สมยศ เชื้อไทย. (2550). หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- อานันท์ ปันยารชุน. (2563). สู่บริบทใหม่ของประเทศด้วยธรรมาภิบาลในระบอบประชาธิปไตย สัมมนาวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทยประจำปี 2558. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2563, จาก [https://www.pier.or.th/wpcontent / uploads/ 2015/ 09/ Democratic-Governance-A-New-Normal-toStrive-For.pdf](https://www.pier.or.th/wpcontent/uploads/2015/09/Democratic-Governance-A-New-Normal-toStrive-For.pdf).
- Becker, P. & Raveloson. J. A. (2008) . What Is Democracy?. German: September.
- Meyer, M. (2011). Democracy Reporting International (DRI). International consensus: Essential elements of democracy. The Office for the Promotion of Parliamentary Democracy of the European Parliament.

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น
ของผู้บริหารเทศบาลเมืองศิลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น

Integrating Buddhist Principles to Promote Local Development
of the Administrators of Sila Town Municipality Mueang District,
Khon Kaen Province

ธณยศ สารมะณี สุรพล พรหมกุล ชาญชัย ฮวดศรี

Thanayod Saramenee Suraphon Promgun Chanchai Huadsri

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus

Corresponding Author E-mail: Thanayod97@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศิลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์สังคหวัตถุ 4 ในการส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศิลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น 3) เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น โดยการประยุกต์หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูปหรือคน เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศิลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการประสานงาน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.89$) รองลงมาได้แก่ ด้านการสนับสนุน ($\bar{X} = 3.86$) ด้านการส่งเสริม ($\bar{X} = 3.83$) ด้านการดำเนินการ ($\bar{X} = 3.82$) ตามลำดับ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศิลา พบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศิลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น ตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า ด้านทาน ผู้บริหารท้องถิ่นควรเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือคนอื่นด้วยความโอบอ้อมอารี ด้านปิยวาจา

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ควรพูดด้วยความจริงใจ พูดแต่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมกับกาลเทศะ อรรถจริยา การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นในสังคม แก้ไขปัญหาด้วยสติปัญญา บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ สมานัตตตา รู้จักการวางตัวให้เหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย มีจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวเปลี่ยนแปลงง่าย ดำรงตนไว้ไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว และปฏิบัติตนกับประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ: การบูรณาการ, การพัฒนาท้องถิ่น, ผู้บริหารเทศบาลเมืองศีลา

Abstract

This research aimed to (1) study the level of local development of the administrators of Sila Town Municipality, Mueang District, Khon Kaen Province; (2) examine the relationship between the Four Principles of Saṅgahavatthu and the local development of the administrators of Sila Town Municipality, Mueang District, Khon Kaen Province; and (3) propose the integration of Buddhist principles to promote local development in Mueang District, Khon Kaen Province through the application of the Four Principles of Saṅgahavatthu. This research employed a mixed-methods approach, consisting of quantitative research using a sample group of 397 people. The research instrument was a questionnaire, and data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and hypothesis testing through correlation coefficient analysis. For qualitative research, 12 key informants were interviewed using in-depth interviews, and the data were analyzed using content analysis within context.

The findings of the research were as follows: 1. The overall level of local development of the administrators of Sila Town Municipality, Mueang District, Khon Kaen Province was found to be high ($\bar{x} = 3.86$). When considering each aspect, ranked from highest to lowest mean score, it was found that coordination had the highest mean score ($\bar{x} = 3.89$), followed by support ($\bar{x} = 3.86$), promotion ($\bar{x} = 3.83$), and implementation ($\bar{x} = 3.82$), respectively. 2. The relationship between the Four Principles of Saṅgahavatthu and the local development of the administrators of Sila Town Municipality was found to be statistically significant at the 0.01 level. The Four Principles of Saṅgahavatthu - Dāna (generosity), Piyavācā (kind speech), Atthacariyā (beneficial conduct), and Samānattatā (equality) - were significantly correlated with the local development of the administrators. 3. The integration of Buddhist principles to promote local development based on the Four Principles of Saṅgahavatthu revealed that: in terms of Dāna, local administrators should be

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

generous, willing to give, share, and assist others with kindness; in terms of Piyavācā, they should speak sincerely, communicate only beneficial messages suitable to time and circumstance; in terms of Atthacariyā, they should conduct themselves in ways that benefit others in society, solve problems wisely, and engage in public service; and in terms of Samānattatā, they should maintain appropriate conduct, be consistent, possess steadfast character, avoid falling into wrongdoing, and treat the public equally.

Keywords: Integrating Buddhist Principles, Local Development, Administrators of Sila Town Municipality

1. บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 250 กำหนดให้รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท้องตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในได้กำหนดบทบาทให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการส่งเสริมและพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ในการส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นนั้น กระบวนในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่น โดยมีหลักธรรมนำให้มีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมคิด ร่วมกันทำร่วมกันแก้ไขปัญหา ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันตรวจสอบอย่างถูกวิธีไม่สร้างความแตกแยกภายในสังคมชุมชนตนเองมีจิตใจรักสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เอง ย่อมทราบปัญหาความต้องการต่างๆ ในพื้นที่มากที่สุดและเพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนทั้งสิ้น 7,853 แห่ง

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่น จึงมีความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองศีลาเอย่อมรู้ปัญหาความต้องการของตนเองมากที่สุด และทำให้เข้าถึงและรับทราบข้อมูลปัญหาด้านต่างๆ ความต้องการจากประชาชนอย่างแท้จริง อันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและตอบสนอง ความต้องการของประชาชน ตลอดจนให้เมืองประกอบคือหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในการส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา ในด้านต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพไม่จิตใจลำเอียงด้วยอคติต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใดๆ ทั้งสิ้น การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา พบว่า เทศบาลเมืองศีลา มีแนวทางในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับตัวแบบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนของ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

สมาคมการมีส่วนร่วมแบบสากลโดยปัญหาและอุปสรรคที่พบ ดังนี้ 1) ประชาชนยังไม่ให้ความสำคัญในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา 2) ประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทการมีส่วนร่วมในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา 3) ประชาชนบางส่วนยังมีข้อสงสัย ในข้อมูลการเสนอปัญหา ความต้องการ และขาดความเชื่อมั่นต่อการเสนอข้อมูล ซึ่งมีแนวทางในการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา ดังนี้ 1) การจัดโครงการ/กิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 2) การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนทางช่องทางต่างๆ 3) การสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา จังหวัดขอนแก่น เป็นการรวบรวมแนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่างๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่น โดยบูรณาการใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น ให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 ในการส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองศีลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 44,889 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้จำนวน 397 คน โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 12 รูปหรือคน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะดังนี้

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

2.1 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

2.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด 4 ด้าน จำนวน 24 ข้อ

2.3 แบบสอบถามแบบปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาที่มีต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น 4 ด้าน จำนวน 24 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนคือ

3.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อขอเก็บข้อมูล

3.2 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไปที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง

3.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และระดับความพึงพอใจที่มีการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น โดยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) เพื่อวัดความสัมพันธ์

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ระดับการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ด้านปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประสานงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.89$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสนับสนุน ($\bar{X} = 3.86$) ด้านการส่งเสริม ($\bar{X} = 3.83$) ด้านการดำเนินการ ($\bar{X} = 3.82$) ตามลำดับ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 1.00 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของสังคหวัตถุ 4 กับการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า

ด้านทาน การเสียสละเวลา ความรู้ แบ่งปันสิ่งของ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.83 ซึ่งเป็นไป ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านปิยวาจา การสื่อสารเชิงบวก มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.80 ซึ่งเป็นไป ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านอัตถจริยา การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.80 ซึ่งเป็นไป ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านสมานัตตตา การวางตัวให้เหมาะสม มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.82 ซึ่งเป็นไป ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น ตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า ด้านทาน ผู้บริหารท้องถิ่นควรเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือคนอื่นด้วยความโอบอ้อมอารี ด้านปิยวาจา ควรพูดด้วยความจริงใจ พูดแต่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมกับกาลเทศะ อัตถจริยา การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นในสังคม แก้ไขปัญหาด้วยสติปัญญา บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ สมานัตตตา รู้จักการวางตัวให้เหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย มีจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวเปลี่ยนแปลงง่าย ดำรงตนไว้ไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว และปฏิบัติตนกับประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน

5. อภิปรายผลการวิจัย

ระดับในการส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา โดยรายด้าน พบว่า 1. ด้านการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก 2. ด้านการส่งเสริม อยู่ในระดับมาก 3. ด้านกาประสานงาน อยู่ในระดับมาก 4. ด้านการสนับสนุน อยู่ในระดับมาก ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ในการส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมือง พบว่า การบูรณาการหลักธรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1. ระดับในการส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารได้นำหลักการบริหารที่ผสมหลักพุทธธรรมมาบริหาร บ้านเมือง ทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่นนั้นมีความสุจริต โปร่งใส เป็นธรรม ประชาชนรับทราบถึงได้เสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม ให้ความช่วยเหลือประชาชน ทั้งความรู้ และสิ่งของ ให้ความโอบอ้อมอารีแก่ประชาชน มีความเมตตากรุณา และการให้อภัย ช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาพื้นที่ชุมชนให้น่าอยู่ กระจายรายได้สู่ชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน มีการสื่อสารที่เป็นประโยชน์ ฟังแล้วรู้สึกมีเหตุผล พร้อมทั้งมีทัศนคติที่ดี พร้อมทั้งจะเข้าไปช่วยในการส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น สื่อสารที่ชัดเจนเนื้อหาครอบคลุมเข้าใจง่ายและมีข้อมูลอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ พร้อมทั้งความถูกต้องที่ดีและเหมาะสม ตามกาลเวลา ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีความเที่ยงธรรมวางตนในทางที่ดี ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ปัญหา ทำตัวเข้ากับสังคมได้ดี ทำประโยชน์และกิจกรรมต่างๆ เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนได้ร่วมมือพัฒนาท้องถิ่น แก้ปัญหาปรับปรุงส่งเสริม ทั้งด้านจริยธรรม เพื่อพัฒนาท้องถิ่น วางตนในทางที่ดี ทำหน้าที่ในตำแหน่งหน้าที่ ได้อย่างสมฐานะชัดเจน ใช้เหตุผลวิเคราะห์ข้อมูลหลักฐาน กำหนดบทบาทหน้าที่พร้อมทั้งมีคุณสมบัติที่ดี ในการพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรยุทธ สถาปนาศุภกุล ได้ทำการวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดเอกชัย จนทโชโต (คงชีวะ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวุฒิชัย หิตวิชโช (เกาโพธิ์) และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นตามทรรศนะของประชาชน ในอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นตามทรรศนะของประชาชนในอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 ในการส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารเสียสละไม่ว่าจะเป็นทั้งกาย และใจ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ทั้งความรู้ ความสามารถ และทรัพย์สินสิ่งของช่วยเหลือสังคมอย่างแท้จริงสนับสนุนข้อมูลข่าวสารและสิ่งของเพื่อ
บูรณาการพัฒนาท้องถิ่น มีจิตสำนึก และนึกถึงส่วนร่วมมาก่อนเรื่องส่วนตน พร้อมประสานกับท้องถิ่นอื่นๆ เพื่อการ
บริหารที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล พุดจาไพเราะอ่อนหวาน ไม่ใช่วาจาที่ข่มขู่ มีวาทีศิลป์เทคนิคในการสื่อสาร
กระชับชัดเจนเข้าใจง่ายวางตัวเป็นกลางไม่เล็งเห็นผลประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เน้นประโยชน์ส่วนร่วมเป็นที่ตั้ง
ยุติธรรมยึดกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ลงพื้นที่สม่ำเสมอ รับฟังทุกปัญหาทุกด้าน รู้จักวางแผน รู้จักใช้งบประมาณ ซึ่ง
สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรมน จันรอง ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชน
ในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่า อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง
ปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ระดับท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล
บ้านเล่า อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก สอดคล้องกับ พระจักรกฤษ จันทโชติ
(จันทรโชติ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองภาคพลเมืองที่ส่งผลต่อกิจการบำบัดยาเสพติด
ของวัดพุทธเกษม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพื่อ
ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมงบประมาณ หลักฐาน หลักปิยวาจา หลักอรรถจริยา และ
หลักสมานัตตา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองภาคพลเมืองที่ส่งเสริมกิจการบำบัดยาเสพติด
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่น
เทศบาลเมืองศิลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาล
เมืองศิลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมมากในทุกด้าน ดังนั้นผู้บริหารท้องถิ่นควรมีนโยบายใน
การพัฒนาท้องถิ่นให้ชัดเจนและทำอย่างต่อเนื่องรักษามาตรฐานระดับการพัฒนาให้มั่นคง และควรพยายาม
ดำเนินการพัฒนาให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นไปอีก ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและตอบสนองความต้องการของ
ประชาชนในทุกด้าน

2. ผู้บริหารท้องถิ่นควรมีนโยบายที่มีตัวแทนจากประชาชน และองค์กรท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทในการกำหนด
แนวทางการพัฒนาเทศบาล โดยให้มีการประชุม และปรึกษาหารือร่วมกันในทุกขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย
รวมถึงให้ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรม สำคัญที่ผู้ปกครองหรือผู้นำควรนำมาใช้ในการบริหารท้องถิ่น เพื่อสร้าง
สังคมที่มีความสงบสุข และเจริญรุ่งเรืองสืบไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

1. ผู้บริหารท้องถิ่นควรนำผลการวิจัย การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ไปประยุกต์ใช้กับการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน

2. ผู้บริหารท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในด้านการดำเนินการ ด้านการส่งเสริม ด้านการประสานงาน ด้านการประสานงาน และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูล และการดำเนินงานตามงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัย เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมือง ในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อื่นๆ เพื่อจะได้นำไปเปรียบเทียบและนำไปสร้างองค์ความรู้ที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ดี

2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักธรรมอื่นๆ ไปใช้การพัฒนาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นองค์กร ชุมชน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อจะได้นำไปเปรียบเทียบและนำไปสร้างองค์ความรู้ที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ดีต่อไป

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลเมืองศีลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่จากผลการวิจัยครั้งนี้

1. ด้านทาน การเสียสละเวลา ความรู้ แบ่งปันสิ่งของ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมเสียสละทั้งกาย และใจ เพราะงานท้องถิ่นคืองานบริการ เสียสละทั้งความรู้ ความสามารถ และทรัพย์สินสิ่งของเพื่อส่งเสริมให้กิจการท้องถิ่นเจริญรุ่งเรือง มีจิตสำนึก และนึกถึงส่วนร่วมมาก่อนเรื่องส่วนตน เอื้ออาทรต่อประชาชนที่ได้เลือกผู้บริหารท้องถิ่นเข้าดูแลความเดือดร้อน โดยไม่จำกัดเวลา ช่วยเหลือสนับสนุนผู้ได้บังคับบัญชาได้พัฒนาในสายอาชีพเพื่อเพิ่มศักยภาพในตัวบุคคล สงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส สร้างอาชีพ ทำให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้

2. ด้านปิยวาจา การสื่อสารเชิงบวกเป็นประโยชน์ และเทคนิคการสื่อสารประทับใจแก่ผู้ฟังหรือคู่สนทนา ผู้บริหารพูดจาไพเราะอ่อนหวาน เสนาะหู ไม่ใช้วาจาที่ข่มขู่ และพูดจาถูกเหี้ยมหยาม ใช้วาจาที่เหมาะสมกับกาลเทศะ มีวาทีศิลป์ในการสื่อสาร กระชับชัดเจนเข้าใจง่าย สื่อสารเป็นที่ประทับใจแก่ผู้ได้ฟัง ไม่เลือกชนชั้นวรรณะ ไม่ว่าจะเป็นประชาชนทั่วไป หรือหน่วยงานต่างๆ พูดจาสื่อสารให้เกียรติผู้อื่นอยู่เสมอๆ ประสานกับบุคคลใด หรือองค์กรใดๆ มีความสุภาพอ่อนน้อม

3. ด้านอหิงสา การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม ไม่นิ่งดูตาย สงเคราะห์ช่วยเหลือ วางตัวเป็นกลางไม่เล็งเห็นผลประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เน้นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง รับฟังทุกปัญหา ทุกด้าน วางแผนงบประมาณให้ครอบคลุม พื้นที่การปกครอง พิจารณาความเดือดร้อนก่อนหลัง ตั้งตนอยู่ในศีลธรรมอันดี วางตัวให้น่า

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

เคารพนับถือ ไม่ยุ่งกับอบายมุข สิ่งผิดกฎหมาย ช่วยเหลืออย่างเต็มกำลัง สงเคราะห์ประชาชน พิจารณาสิ่งใดกระทำแล้วเป็นประโยชน์แก่ประชาชนหม่มาก

4. ด้านสมานัตตตา การวางตัวให้เหมาะสม ผู้มีความเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ถือตัวเย่อหยิ่ง ปฏิบัติตัวดีต่อผู้อื่น การวางตัวเป็นปกติ ไม่มียศถาบรรดาศักดิ์ ไม่เอาเปรียบผู้ใด ผูกมิตรสัมพันธ์กับทุกคน วางตนเสมอต้นเสมอปลาย เข้าถึงง่าย ไม่เย่อหยิ่ง เป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตัวอย่างเท่าเทียมกัน ร่วมแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนไปด้วยกัน มีความเป็นกลาง มีความยุติธรรม ไม่อคติต่อฝ่ายตรงข้าม หรือกลุ่มใดที่แสดงความคิดเห็นแตกต่าง ปฏิบัติหน้าที่ได้เหมาะสมตามกาลเทศะ รู้จักคิด รู้จักพูด รู้จักวางแผน รู้จักใช้งบประมาณ ให้งานต่างๆ บรรลุเป้าหมาย มีภาวะผู้นำ ดังภาพที่ 1

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2567). ส่วนวิจัยและพัฒนาระบบ รูปแบบและโครงสร้าง สำนักพัฒนาระบบรูปแบบและโครงสร้าง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา

<https://www.dla.go.th/ /servlet/Dynamic WebServlet?dynamicwebId=41>.

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

เทศบาลเมืองศีลา. (2567). รายงานผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาลเมืองศีลา ประจำปี พ.ศ.2566.

ข้อเสนอแนะ หน้า 67-68 ออนไลน์,แหล่งที่มา. :

http://www.sila-kk.go.th/page_detail.php?menuid=179&page_id=394

พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. (2563). การบูรณาการหลักธรรมมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา. ปรัชญาดุสิตบัณฑิต รัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระจักรกฤษ จันทโชโต (จันทโชติ). (2563). การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองภาคพลเมืองที่ส่งผลต่อกิจการบำบัดยาเสพติดของวัดพุทธเกษม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2563.

พระปลัดเอกชัย จันทโชโต (คงชีวะ). (2565). พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี. ปรัชญาดุสิตบัณฑิต รัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระวุฒิชัย หิตวิโชค (เอกโพธิ์) สุรพล พรหมกุล และสมควร นามสีฐาน. (2565). พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นตามทรรศนะของประชาชนในอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย, Journal of Modern Learning Development, ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์2565).

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560”, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560) : 20

วรยุทธ สถาปนาศุภกุล. (2560). คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560) : 247-248

วัชรมน จันรอง. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่าอำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. สถิติจำนวนประชากร พื้นที่จังหวัดขอนแก่น อำเภอเมือง ตำบลศีลา ข้อมูลเดือน พฤษภาคม 2567, ออนไลน์. แหล่งที่มา:

<https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/displayData>

[20 พฤษภาคม 2567]

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองและผลกระทบทางการเมือง

The Concept of Political Culture and Its Impact on Politics

พระมหาสุวชัย สอนสกุล พระจักรพงษ์ จรณสมปนโน (ปัญญสวัสดิ์) ธวัชชัย เพชรรัตน์

PhramahaSuwatchai Sonsakun PhraJakrapong Jaranasampanno (Pansawad) Thawatchai Petchrat

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon kaen campus

Corresponding Author E-mail : 6705204001@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่งที่มนุษย์ได้สร้างระเบียบกฎเกณฑ์วิธีการปฏิบัติการจัดระเบียบตลอดจนความเชื่อค่านิยมความรู้และเทคโนโลยีต่างๆในการควบคุมและวิธีใช้ประโยชน์จากธรรมชาติทัศนคติความเชื่อความรู้สึกเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง สิ่งที่กำลังกล่าวมานี้เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลในระบบการเมืองโดยครอบคลุมอุดมการณ์ทางการเมืองวัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นรูปแบบรวมของมิติทางการเมืองทางจิตวิทยาและด้านความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองและยังเป็นส่วนหนึ่งของพื้นฐานทางสังคมและความรู้สึกทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นที่มีลักษณะเป็นแบบแผนเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันของคนในสังคมเป็นพื้นฐานของวิถีชีวิตทางการเมืองของพลเมืองและเป็นรากฐานการจัดระเบียบทางการเมือง ให้แก่กุลหรือเป็นประโยชน์ต่อวิถีชีวิตทางการเมืองของพลเมืองหรือต่อระบอบการเมืองแบบใดแบบหนึ่งตามความประสงค์ของการพัฒนาการเมืองในยุคนั้นๆ

คำสำคัญ: แนวคิดวัฒนธรรมการเมือง, ผลกระทบทางการเมือง

Abstract

The objective of this academic article is to study Political culture has a meaning to cover everything that expresses the way of life of man in a particular group or society. This study explores a society in which humans have developed rules, systems, organizational structures, beliefs, values, knowledge, and technologies to manage and utilize nature, as well as attitudes, perceptions, and sentiments that influence political processes. This is what determines the behavior of a person in the political system, covering the richness of political culture. Therefore, political culture is a

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

composite of political dimensions, psychology, and political thought, and it also forms part of the social foundation and political sentiments shared by individuals within the same or similar social class in society. It is the basis of the political lifestyle of the citizen and is the foundation of political organization. It is beneficial for the political way of citizens or to one kind of political regime according to the will of political development in that era.

Keyword: Concept of Political Culture, Impact on Politics.

บทนำ

แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองและผลกระทบทางการเมือง เป็นการศึกษาวัฒนธรรมและวัฒนธรรมทางการเมือง ที่มีความหมาย ครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ที่ได้สร้างระเบียบกฎเกณฑ์ วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบ ตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่างๆ ในการควบคุมและวิธีใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ ทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึกเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง สิ่งดังกล่าวนี้เป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในระบบการเมืองโดยครอบคลุมอุดมการณ์ทางการเมือง และมีปทัสถานในการปฏิบัติของบุคคลในระบบการเมืองนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นรูปแบบรวมของมิติทางการเมืองทางจิตวิทยาและด้านความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองและ วัฒนธรรมทางการเมือง นอกจากจะใกล้ชิดแนบแน่น และเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมพื้นฐานของสังคม และต้องมีการวิเคราะห์แยกแยะออกมา วัฒนธรรมทางการเมืองจะต้องเป็นความเชื่อ ความรู้ หรือความรู้สึกทางการเมืองของกลุ่มชนที่มีลักษณะเป็นแบบแผนอย่างเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันของคนในสังคม ย่อมเป็นพื้นฐานของวิถีชีวิตทางการเมืองของพลเมือง และเป็นรากฐานของการจัดระเบียบทางการเมือง ซึ่งก่อกำเนิดสถาบันการเมืองในสังคมนั้นๆ ดังนั้น ด้วยตระหนักในความสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองดังเช่นที่มานี้ นักสังคมวิทยาการเมืองจึงได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง และเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการ “ปรับเปลี่ยน” หรือ “พัฒนา” วัฒนธรรมทางการเมือง ให้เกื้อกูลหรือเป็นประโยชน์ต่อวิถีชีวิตทางการเมืองของพลเมืองหรือต่อระบอบการเมืองแบบใดแบบหนึ่ง ตามความประสงค์ของการพัฒนาการเมืองในยุคนี้ๆ

1. วัฒนธรรมทางการเมือง

นักมานุษยวิทยาและนักสังคมศาสตร์ ได้ให้คำจำกัดความของ “วัฒนธรรมมนุษย์” (Human culture) ว่าเป็นพฤติกรรมจากการเรียนรู้ (Learned behavior) ที่ปัจเจกบุคคลได้มาในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มสังคม คำจำกัดความของวัฒนธรรม ถูกกำหนดขึ้นครั้งแรก ในปี ค.ศ. 1871 โดยนักมานุษยวิทยาชาวอังกฤษชื่อ Edward โดยเขาได้ใช้คำๆ นี้เพื่ออธิบายถึง “องค์ประกอบรวมที่ซับซ้อน ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ หลักศีลธรรม กฎหมาย

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

จาริต ตลอดจนทั้งความสามารถและนิสัยอื่น ที่มนุษย์ได้มาในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม” หลังจากนั้น นักมานุษยวิทยา ได้มีการขัดเกลาความหมายและให้คำจำกัดความที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม ทุกคำจำกัดความต่างเห็นพ้องว่า วัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมที่ได้จากการเรียนรู้ซึ่งตรงข้ามกับพฤติกรรมที่เกิดจากพันธุกรรม (Grolier Incorporated, 1999)

2. ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง

Joyce ได้ให้คำจำกัดความของวัฒนธรรมทางการเมืองว่าหมายถึงชุดค่านิยมพื้นฐานของประชาชนในแต่ละประเทศที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง (political behavior) ส่วนสำคัญประการหนึ่งของวัฒนธรรมทางการเมือง คือ ระดับความไว้วางใจ (trust) ที่พลเมืองมีต่อผู้นำทางการเมือง (political leaders) ในประเทศที่มีการเมืองการปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตยจะมีค่านิยมในทางการเมืองร่วมกัน เช่น การมีสถาบัน (institutions) ผู้นำฝ่ายบริหาร (chief executive) ฝ่ายนิติบัญญัติ (legislatures) และฝ่ายตุลาการ (judiciary) หรือศาล (courts) รวมถึงองค์กรทางการเมือง ได้แก่ พรรคการเมือง (political parties) กลุ่มกดดันหรือผลักดัน (pressure groups) กระบวนการทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง (elections) และ เสรีภาพส่วนบุคคล (personal freedoms) ที่ให้หลักประกันในความเป็นพลเมืองแก่พลเมืองทุกคนเป็นรายบุคคล เมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรมทางการเมืองจะให้ความสำคัญต่อทัศนคติทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีแนวโน้มว่าประชาชนส่วนใหญ่คิด รู้สึก และกระทำการอย่างไร ในกิจกรรม หรือกิจการทางการเมือง(political affairs) ซึ่งอาจมีระดับที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ (Joyce, P. , 2015)

Pye กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมืองก็คือ ทัศนคติ ความเชื่อความรู้สึก เกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง สิ่งดังกล่าวนี้เป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในระบบการเมืองโดยครอบคลุมทั้งอุดมการณ์ทางการเมือง และ ปทัสถานในทางปฏิบัติของบุคคลในระบบการเมืองนั้นวัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นรูปแบบรวมของมิติทางด้าน จิตวิทยา และด้านความรู้สึกนึกคิดของการเมือง แนวความคิดนี้จึงครอบคลุมถึงแนวความคิด หรือประเด็นปัญหาอัน เก่าแก่ทางการเมืองเหล่านี้ได้ เช่น อุดมการณ์ทางการเมือง ความชอบธรรมในการปกครอง อำนาจอธิปไตยความเป็น ขาดการปกครอง โดยยึดหลักกฎหมายและมติมหาชน (Pye, L. W. ,1996)

จากความหมายของนักวิชาการ พอสรุปความหมายของคำว่า วัฒนธรรมทางการเมือง และวัฒนธรรม คือ เป็นผลมาจากรูปแบบทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม และวัฒนธรรมทางการเมือง ของ บุคคลที่มีความคิดสอดคล้องกัน หรือ เหมือนๆ กันด้วยในกรณีนี้สิ่งดังกล่าวในทุกขั้นตอนเสริมสร้างซึ่งกันและกัน เช่น มีความเห็นร่วมกันเกี่ยวกับหน้าที่ และขอบเขตที่เหมาะสมของการเมือง และวัฒนธรรม เกี่ยวกับความหมาย วิธีการ และเป้าหมายที่เหมาะสมของกิจกรรมต่างๆ อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ค่านิยมต่างๆที่ตรงกันที่ได้มาจากกระบวนการ ถ่ายทอดวัฒนธรรม มีส่วนเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีอยู่ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นแบบเฉยเมย อ่อนน้อม ยอมจำนนต่อผู้

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

มีอำนาจ ก้าวร้าว หรือสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงทำให้วัฒนธรรมและวัฒนธรรมทางการเมืองนั้นดำรงอยู่ต่อไป

3. ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

การศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง เป็นการศึกษาวัฒนธรรมภาคพลเมือง (Civic Culture) ซึ่งได้ดำเนินการในปี 1963 โดยนักรัฐศาสตร์อเมริกัน ชื่อ อัลมอนด์ (Gabriel Almond) และ เวอร์บา (Sydney Verba) โดยอัลมอนด์และเวอร์บา ได้สำรวจและศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีพัฒนาการในระบอบเสรีประชาธิปไตย โดยแยกวัฒนธรรมทางการเมืองของภาคพลเมืองออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial political culture) คือ พลเมืองจะไม่มีความตระหนักในความมั่นคงหรือการดำรงอยู่ของรัฐบาลกลาง หากแต่ให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์เฉพาะถิ่นเฉพาะกลุ่ม 2) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบผู้ใต้ปกครอง (แบบไพร่ฟ้า) (Subject political culture) คือ พลเมืองจะไม่มองตนเองในฐานะผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง หากแต่มองว่าตนเองเป็นเพียงผู้ใต้ปกครองของรัฐบาล และ 3) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบผู้มีส่วนร่วม (Participant political culture) คือ พลเมืองเชื่อและตระหนักว่าตนเองสามารถให้การสนับสนุนระบบการเมืองและขณะเดียวกันก็ตระหนักว่า ตนเองจะได้รับผลจากระบบการเมืองเช่นกัน (Winkler, J. R. ,2019)

4. วัฒนธรรมการตรวจจับ และผลกระทบ

วิธีการแบบดั้งเดิมที่นักมานุษยวิทยาได้ศึกษา “วัฒนธรรม” เช่นเดียวกับ “สังคม” นั้นได้ผ่านการวิจัยภาคสนาม สำหรับนักมานุษยวิทยา งานภาคสนามมักจะมีคามหมายเหมือนกันกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิธีการ “อยู่ที่นั่น” และการได้รับความรู้อย่างละเอียดจากประสบการณ์ นักมานุษยวิทยามักจะจับคู่วิธีการที่เป็นทางการมากกว่า เช่น การสัมภาษณ์ (โดยเฉพาะวิธีการเกี่ยวกับประวัติชีวิต) กับวิธีการประเภทต่างๆ การสังเกตอย่างไม่เป็นทางการมักบันทึกไว้ในบันทึกภาคสนาม (Johnson, A., & Johnson, O. R. ,1990)

อย่างไรก็ตาม นักมานุษยวิทยามักจะใช้วิธีการอื่นนอกเหนือจากประสบการณ์ในการได้เข้าถึงวัฒนธรรม รวมถึงการวิจัยเอกสารสำคัญ การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ หลายปีก่อน ในขณะที่นักสังคมศาสตร์ทุกคนเผชิญกับภาวะที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออกทางญาณวิทยาและระเบียบวิธีที่เกิดจากพลวัตของการศึกษาประชากรมุษย์ ผู้ที่ตรวจสอบประเด็นความรุนแรงต้องเผชิญกับความท้าทายเพิ่มเติมที่เกิดจากจริยธรรมของสถานการณ์ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของความรุนแรงหรือไม่ก็ตาม วัฒนธรรมถูกแสดงออกและก่อร่างสร้างผ่านการปฏิบัติ กล่าวคือ บางครั้งมันก็ถูกรวบรวมไว้ในรูปแบบที่แท้จริงที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ นักวิเคราะห์วัฒนธรรมต้องให้ความสนใจไม่เพียงแต่ในการปฏิบัติที่เป็นทางการหรือพิเศษเท่านั้น แต่ยังรวมถึง “กิจวัตรเล็กๆ น้อยๆ ที่ผู้คนปฏิบัติซ้ำแล้วซ้ำอีก ในการทำงาน การรับประทานอาหาร การนอนหลับ และการพักผ่อน เช่นเดียวกับสถานการณ์เล็กๆ น้อยๆ ของมารยาทที่พวกเขาแสดง ครึ่งแล้วครึ่งเล่าในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม” กระบวนการวิเคราะห์และทำความเข้าใจความเชื่อ ค่านิยม และ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ทัศนคติทางการเมืองที่แพร่หลายภายในสังคมหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มีแนวทางและวิธีการหลายอย่างที่สามารถใช้เพื่อตรวจจับและวิเคราะห์วัฒนธรรมทางการเมือง ต่อไปนี้เป็นวิธีการที่ใช้กันโดยทั่วไป วิธีการตรวจจับวัฒนธรรมการเมืองหมายถึงกระบวนการในการระบุและทำความเข้าใจความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเมืองที่มีอยู่ภายในสังคมหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ มีแนวทางและวิธีการที่ใช้ในการตรวจหาวัฒนธรรมทางการเมืองหลายวิธี ได้แก่ 1. แบบสำรวจและแบบสอบถาม: การทำแบบสำรวจและแบบสอบถามเป็นวิธีที่นิยมในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง เครื่องมือเหล่านี้สามารถรวมถึงคำถามเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมือง ทัศนคติต่อสถาบันของรัฐ พฤติกรรมการลงคะแนนเสียง และความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นสำคัญทางการเมือง จากนั้นข้อมูลที่รวบรวมได้จะถูกนำไปวิเคราะห์เพื่อระบุรูปแบบและแนวโน้มในวัฒนธรรมทางการเมือง 2. การวิเคราะห์เนื้อหา: การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบเนื้อหาของสื่อ เช่น บทความข่าว สุนทรพจน์ และโพสต์บนโซเชียลมีเดีย เพื่อระบุธีมและเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมือง ด้วยการวิเคราะห์ภาษา น้ำเสียง และกรอบของข้อความทางการเมือง นักวิจัยจะได้รับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองที่แพร่หลาย 3. การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา: การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาเกี่ยวข้องกับการหมกมุ่นอยู่กับชุมชนหรือสังคมเฉพาะเพื่อสังเกตและทำความเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมือง นักวิจัยอาจมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ทางการเมือง ทำการสัมภาษณ์ และสังเกตปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันเพื่อทำความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมทางการเมืองของชุมชน 4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบ: การวิเคราะห์เปรียบเทียบเกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบและความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมหรือกลุ่มต่างๆ การตรวจสอบความเหมือนและความแตกต่างในอุดมการณ์ทางการเมือง สถาบัน และพฤติกรรม นักวิจัยสามารถระบุวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันและเข้าใจสาเหตุเบื้องหลังได้

หากจะกล่าวถึงในเรื่องของผลกระทบที่มีต่อวัฒนธรรมนั้นผลกระทบย่อมมีทั้งด้านบวกและด้านลบผลดีและผลเสียที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมในการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านของวัฒนธรรม

ผลกระทบด้านบวก

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ พฤติกรรมของคน จะเป็นเช่นไรก็ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของกลุ่มสังคมนั้นๆ เช่น วัฒนธรรมในการพบปะทักทายของไทยใช้ในการสวัสดีของชาวตะวันตกทั่วไปใช้ในการสัมผัสมือ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ควบคุมสังคม สร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย ให้แก่สังคม เพราะในวัฒนธรรมจะมีทั้งความศรัทธา ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน เป็นต้น ตลอดจน ผลตอบแทนในการปฏิบัติและบทลงโทษเมื่อฝ่าฝืน

ผลกระทบด้านลบ

ปัจจุบันนี้เป็นยุคสมัยของกระแสสังคมซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวัตถุ ความเชื่อ ค่านิยม เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะจากโลกาภิวัตน์หรือวัฒนธรรมตะวันตก อัตลักษณ์ดั้งเดิม เช่น ภาษา ประเพณี การแต่งกาย หรือระบบค่านิยม อาจถูกลดทอนความสำคัญหรือสูญหายไป ค่านิยมเดิมที่เน้นความพอเพียง ความเรียบง่าย

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ถูกแทนที่ด้วยค่านิยมบริโภคนิยมที่มุ่งเน้นวัตถุ การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลให้เกิดการแข่งขัน แย่งชิง และวัดคุณค่าของมนุษย์ด้วยสิ่งของภายนอกวัฒนธรรมใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาจทำให้คนรุ่นใหม่และรุ่นเก่าเกิด ความไม่เข้าใจ กัน โดยเฉพาะในมุมมอง ความเชื่อ และรูปแบบการใช้ชีวิต ส่งผลให้เกิดความตึงเครียดในครอบครัวและชุมชน

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอย่างแยกกันไม่ได้ แต่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการดำรงชีวิตซึ่งอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของบุคคลเป็นของคู่กันเสมอและถ้าบุคคลใดไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ ก็จะนำไปสู่การเกิดปัญหาสังคมขึ้นมา อาทิ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาเศรษฐกิจ

5. วาทกรรมทางวัฒนธรรมทางการเมือง

การพูดถึง “กระบวนการที่มีอำนาจเหนือกว่า” มักสะท้อนการยอมรับถึงการมีอยู่ขององค์ประกอบในเชิงกำเนิด และแบบตรงข้าม ด้วยเช่นกัน (Williams, R. ,1977) กล่าวถึงโครงสร้างของอำนาจนำทางวัฒนธรรม ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่สมบูรณ์แบบหรือผูกขาดโดยเด็ดขาด แต่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องระหว่างอำนาจที่ครอบงำ กับแนวคิดใหม่ที่พยายามเกิดขึ้น หรือหลงเหลือมาจากอดีต Stuart Hall ได้อธิบายแนวคิดนี้ไว้อย่างชัดเจน โดยเสนอว่าผู้ชมสามารถถอดรหัส ข้อความจากสื่อมวลชน เช่น รายการโทรทัศน์ ได้ในหลายรูปแบบ ทั้งการยอมรับตรงตามเจตนาของผู้ผลิต หรือ ถอดรหัสแบบต่อต้าน ที่ขัดแย้งกับเนื้อหาที่ถูก เข้ารหัส ด้วยวาทกรรมทุนนิยมที่ครอบงำ หลังลัทธิมาร์กซิสต์ (Laclau, E., & Mouffe, C. ,1985) ชนชั้นทางเศรษฐกิจไม่ใช่ประเด็นวิเคราะห์ที่มีอิทธิพลอีกต่อไป การต่อสู้เชิงวาทกรรมจึงขยายไปสู่การเมืองของอัตลักษณ์ เช่น เชื้อชาติ เพศ ศาสนา ความเป็นพลเมือง

การใช้ “วาทกรรม” “การปฏิบัติ” “เทคนิค” หรือคำศัพท์อื่นๆ แทนที่จะเป็น “วัฒนธรรม” นักวิชาการที่ได้รับอิทธิพลจากฟูโกต์ออกจากวงโคจรของมาร์กเซียนและปฏิบัติต่อวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นพลัง แทนที่จะเป็นรูปแบบภายนอกของความสนใจอันตรงพลังที่ซ่อนอยู่ ในข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของฟูโกต์สำหรับนักศึกษาวัฒนธรรมการเมือง อัตลักษณ์ไม่เคยมีอยู่ในกลุ่ม แต่วาทกรรมกลับใช้พลังในการสร้างอัตลักษณ์และอัตลักษณ์ของกลุ่ม วาทกรรมทางจิตเวชทำให้เกิด “กลุ่มรกร่วมเพศ” เช่น ในปี 1990 สาขาวิชาและเทคนิคทางเศรษฐศาสตร์ สถิติ หรืออาชญาวิทยาเรียกร้องให้มีประชากรที่เป็นพลเมืองที่ได้รับการจัดการและควบคุมได้ (Hindess, B. ,1996) วาทกรรมการเมือง (Political Discourse) มีนักปรัชญาหลายคน สรุปไว้ว่า เป็นแนวคิดที่ให้ความสนใจและความสำคัญในกิจกรรมของการสื่อความหมายทางภาษา การแสดงความคิดทางการเมือง และกลไกในการควบคุมระบบการสื่อความหมาย ของการแสดงความคิดทางการเมืองนั้น โดยมีการถ่ายทอดและอบรมสั่งสอนเพื่อการบังคับ ดำรงรักษา หรือนำการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ไปด้วยในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ชุดของความคิดทางวาท

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

กรรมการเมืองจะต้องใช้ความชอบธรรม (Legitimacy) ในการสื่อสารทศวรรษแต่ละชุดออกไป เพื่อเปลี่ยนแปลง ยึดตรึง สิ่งต่างๆ ด้วยความถูกต้อง นอกจากนั้น Thomas Jefferson ประธานาธิบดีคนที่สามของสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำ นิยามว่าทศวรรษการเมือง “คือหัวใจของระบอบประชาธิปไตย” โดยทศวรรษทางการเมือง ไม่ได้เป็นเพียงการ พุดคุยหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นธรรมดา หากแต่เป็น เครื่องมือทางสังคมที่สำคัญในการสร้างและสะท้อน “วัฒนธรรมทางการเมือง” ของสังคมนั้นๆ อย่างลึกซึ้ง โดยมีการเชื่อมโยง ตัวอย่าง วัฒนธรรมประชาธิปไตย ทศวรรษการเมืองจะเปิดกว้างให้พลเมืองทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิด โต้แย้ง หรือวิพากษ์ด้วยเหตุผล การใช้ ภาษาทางการเมือง เช่น คำว่า ประชาชน, ศีลธรรม, ความมั่นคง, ผลประโยชน์ชาติ ล้วนเป็นทศวรรษที่กำหนดกรอบ ความคิดและปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง และชุดของความคิดนี้มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของ พลเมือง จูงใจให้เชื่อถือด้วยหลักฐานและข้อมูลที่ชัดเจน และแสดงให้เห็นชัดเจนว่ากระบวนการใดที่จะมี ประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาให้สังคมได้มากที่สุด (ธนาชาติ แสงประดับธรรมโชติ, 2553)

6. บทบาท โครงสร้าง วัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรมการเมืองกลายเป็นประเด็นที่เป็นอิสระมากขึ้นในการสอบสวนอีกครั้งในทศวรรษ 1980 เนื่องจาก นักสังคมวิทยาได้ทบทวนการใช้แนวคิดวัฒนธรรมก่อนหน้านี้ ยืมมาจากโครงสร้างนิยมของ Lacan, Levi-Strauss และ Barthes นักสังคมศาสตร์พิจารณามากขึ้นเรื่อยๆ ว่าวัฒนธรรมเป็นโครงสร้างหรือชุดของโครงสร้างที่มีกำลังที่ เอื้ออำนวยและจำกัดซึ่งไม่สามารถถดถอยได้ต่อทัศนคติของแต่ละบุคคลหรืออำนาจของสถาบัน (Smith, P. (Ed.) ,1998) ข้อความแรกๆ ในการสืบสวนที่เกิดขึ้นใหม่นี้คือข้อโต้แย้งของนักวิทยาศาสตร์ทางการเมือง เกี่ยวกับคุณภาพที่ มีขอบเขตอย่างหลวมๆ ของวัฒนธรรมการเมืองอเมริกัน

นักมานุษยวิทยา มีอิทธิพลต่อนักวิจัยรุ่นหลังจำนวนมากให้ถือว่าวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเป้าหมายใน การศึกษาที่เหมาะสมในตัวเอง ดังนั้น เราอาจวิเคราะห์รหัสที่รวมอยู่ในละครของรัฐละครของบาห์ลี (Geertz, C. ,1980) หรืออุดมการณ์ของอินโดนีเซีย ของเราจะไม่มองหาคคุณค่าภายในหรืออุดมการณ์ที่มีอยู่เพียงเพราะพวกเขาสื่อ ถึงผลประโยชน์ที่โดดเด่น แต่ “รูปแบบสัญลักษณ์ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ” ซึ่งผู้คนได้สัมผัสถึงความหมาย ทาง เมืองมิใช่เพื่อความบันเทิง แต่เป็นการ “แสดงอำนาจ” เพื่อรักษาความชอบธรรมและลำดับชั้นทางสังคม หมายความว่า รัฐดำรงอยู่ผ่าน พิธีกรรม การแสดง ลำดับชั้น และสัญลักษณ์ มากกว่าผ่านการบริหารหรือเศรษฐกิจ ผลลัพธ์ของวัฒนธรรมเป็นทั้ง “แบบจำลอง” ของโลก-แผนที่ สำหรับระบุตำแหน่งและกำหนดสถานการณ์ทางสังคม และ “แบบจำลองสำหรับ” การดำเนินการ – รูปแบบ สำหรับการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เป็นครั้งคราว ผลงานของ Geertz ครอบคลุมถึงแนวโน้มที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และแนวโน้มเชิงปฏิบัติมากขึ้น ซึ่งทั้งสองอย่างนี้ได้ปลูกเร้า แนวคิดอันหลากหลายในปัจจุบัน

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

7. วัฒนธรรมทางการเมืองในการสื่อสาร และการดำเนินชีวิต

การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองในรูปแบบรหัส คำศัพท์ ละคร หรือการเล่าเรื่อง มักเน้นที่บริบทที่เป็นทางการ พิธีการ หรือสื่อกลาง ในช่วงวิกฤตหรือสถานการณ์การสัมภาษณ์อื่นๆ การศึกษากำลังตรวจสอบวัฒนธรรมทางการเมืองในการปฏิสัมพันธ์ตามปกติมากขึ้นเรื่อยๆ ในบริบทของประชาสังคม: การรับฟังความคิดเห็นของพลเมืองท้องถิ่นเกี่ยวกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม การประชุมกลุ่มอาสาสมัคร ชมรมทางสังคม นักศึกษาชาวอเมริกันเกี่ยวกับวัฒนธรรมการเมืองในชีวิตประจำวันติดตามความสนใจของพวกเขาไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางภาษาครั้งใหญ่ในทฤษฎีสังคมตลอดศตวรรษที่ 20 ที่สนับสนุนให้นักสังคมวิทยามองว่าวัฒนธรรมเป็นการสื่อสารมากกว่าคุณค่าเชิงนามธรรมสำหรับบางคน งานของ Jürgen Habermas คือแนวคิดเรื่อง Public Sphere (พื้นที่สาธารณะ) ส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ประชาชนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับสารจากรัฐหรือสื่อ แต่เป็นผู้มีบทบาทในการ วิพากษ์ และ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง วางรากฐานวัฒนธรรมการสื่อสารแบบมีเหตุผล ไม่ใช่การใช้วาทกรรมเพื่อครอบงำ แต่เป็นการสื่อสารเพื่อความเข้าใจร่วม งานของ Jürgen Habermas จึงจุดประกายความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับบทบาทของการสื่อสารของพลเมืองทั่วไปในการดำรงประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

8. วัฒนธรรมทางการเมืองและขนบธรรมเนียมของชีวิตพลเมือง

ด้วยจินตนาการในบริบท เราจะเห็นว่าคำศัพท์ รหัส บทละคร หรือเรื่องเล่ามักฝังอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมเสมอ ภาวะประชาสังคมสร้างและจำลองตัวเองขึ้นมาใหม่ในขณะที่ผู้คนยังคงแสดงรูปแบบการเป็นสมาชิกตามธรรมเนียมที่แตกต่างกันในสภาพแวดล้อมเหล่านั้น ประเพณีการเป็นพลเมืองที่แตกต่างกันนั้นมีความหมายและมีประวัติของตนเอง (Schudson, M., 1998)

นักวิจัยได้กำหนดแนวความคิดเกี่ยวกับประเพณีของการเป็นสมาชิกกลุ่มภายในประเพณีทางทฤษฎีที่แตกต่างกัน โดยเรียกพวกเขาว่า “วัฒนธรรมแห่งความมุ่งมั่น” “การปฏิบัติของพลเมือง” “แบบจำลองทางวัฒนธรรม” ในกรณีของการศึกษาของ Becker (1999) ของคริสตจักร หรือ “กฎเกณฑ์” ในการศึกษาของอาร์มสตรองเกี่ยวกับองค์กรเลสเบี้ยนและเกย์ (2002) แต่ละคนได้รับบางอย่างเช่น “สโตร์กลุ่ม” ที่กลุ่มดำรงไว้เมื่อดำเนินธุรกิจตามปกติ รูปแบบกลุ่มกำหนดความหมายและการใช้คำศัพท์หรือรหัสที่กล่าวถึงข้างต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Eliasoph, N., 1996) วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นลักษณะส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมสังคม จะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมทางการเมืองต่างๆ ได้ดีขึ้น เพราะความรู้สึกรักใคร่ของมนุษย์มีส่วนร่วมในการกำหนดพฤติกรรมของคนเรามาก และเมื่อคนเรามีความรู้สึกรักใคร่อยู่อย่างไร ก็จะมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นความโน้มเอียงในอันที่จะเกิดพฤติกรรม แต่พฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้นั้น เป็นเรื่องที่ยังไม่สามารถพูดได้จากการพิจารณาวัฒนธรรมทางการเมืองแต่เพียงอย่างเดียว พฤติกรรมจะเกิดหรือไม่เกิดขึ้นอยู่กับสิ่งอื่นๆ อีกหลายอย่าง ดังนี้ 1. มีผลต่อวิธีการที่บุคคลจะตอบโต้ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระบบการปกครอง เช่น เมื่อเกิดรัฐประหารขึ้นในประเทศหนึ่ง

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

อาจจะพบว่าบางประเทศคนในชาติจะรวมกำลังกันต่อต้าน แต่ในบางประเทศจะพบว่าคนในชาติให้การสนับสนุน 2. มีอิทธิพลโดยตรงต่อเป้าหมายของการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล 3. เป็นเครื่องบอกถึงวิธีการที่แต่ละคนจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับวิถีทางการเมือง 4. เป็นเครื่องบอกถึงปทัสถาน (แบบแผนสำหรับยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ) ของบุคคลที่จะมีส่วนกำหนดวิธีการที่ใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมือง 5. เป็นเครื่องบอกให้ รู้ถึงตำแหน่งที่มีอิทธิพลและพลังอำนาจทางการเมืองของแต่ละกลุ่มหรือบุคคล ทำให้รู้ว่าในเรื่องหนึ่งเรื่องใดนั้นเราควรจะติดต่อกับใคร และรู้ว่าใครมีอิทธิพลเหนือใคร 6. ทำให้ทราบว่าการต้องการติดต่อในเรื่องทางการเมืองผู้ติดต่อจะต้องกล่าวถึงอะไรและพอจะประเมินได้ว่าผลของการกล่าวถึงนั้นจะออกมาอย่างไร 7. ข้อพึงระวัง คือ แม้จะมีโครงสร้างทางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน เช่น มีพรรคการเมืองและมีรัฐสภา แต่หากวัฒนธรรมทางการเมืองต่างกัน ก็จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันการเมืองต่างกันไป จนอาจประสบความล้มเหลวได้ในที่สุด (ฟ้าดาว คงนคร, 2566)

9. สรุป

แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองและผลกระทบทางการเมือง เป็นการศึกษา ชุดค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ของวัฒนธรรมการเมืองเชิงทฤษฎี ที่เกี่ยวกับสาธารณะและผลกระทบทางการเมือง ขณะเดียวกันในปัจจุบันเกี่ยวกับชีวิตของพลเมือง การมุ่งเน้นไปที่การสร้างคามหมายเชิงรุกจะให้ความกระจ่างถึงวิธีที่ผู้คนให้คำจำกัดความท้าทาย หรือกำหนดนิยามใหม่ให้กับสิ่งที่จะถือว่าเป็น “การเมือง” เพราะว่าวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเงื่อนไขหนึ่งของความเป็นไปได้สำหรับสังคมประชาธิปไตยแบบเสรี ตามแนวคิดของ อัลมอนด์และเวอร์บา คือ 1) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial political culture) 2) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบผู้ใต้ปกครอง (แบบไพร่ฟ้า) (Subject political culture) 3) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบผู้มีส่วนร่วม (Participant political culture) แนวคิดที่ให้ความสนใจและความสำคัญในกิจกรรมของการสื่อความหมายทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และกลไกในการควบคุมระบบการสื่อความหมาย ของการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง โดยมีการถ่ายทอดและอบรมสั่งสอนเพื่อการบังคับ ดำรงรักษา หรือนำการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ไปด้วยในเวลาเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงหนึ่งที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอย่างแยกกันให้เด็ดขาดไม่ได้ ทั้งนี้สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในระบบสังคม หรือโครงสร้างของสังคม แต่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการดำรงชีวิตซึ่งอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของบุคคลเป็นของคู่กันเสมอและถ้าบุคคลใดไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ ก็จะทำให้ไปสู่การเกิดปัญหาสังคมขึ้นมา อาทิ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเสพติด ปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาเศรษฐกิจ ดังนั้น การแลกเปลี่ยนความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลอันจะนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาของสังคมมีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง และจงใจให้เชื่อถือด้วยหลักตรรกะและข้อมูลที่ชัดเจน แสดงให้เห็นชัดเจนว่ากระบวนการใดที่จะมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาให้สังคมได้มากที่สุด

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

10. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาหัวข้อ แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองและผลกระทบทางการเมือง คือชุดของค่านิยมพื้นฐาน ความคิด ความเชื่อ และความรู้สึกที่ประชาชนมีต่อพฤติกรรมและกระบวนการทางการเมือง รวมถึงทัศนคติที่มีต่อกิจการทางการเมือง เป็นการรวมกันของมิติทางจิตวิทยาและความรู้สึกนึกคิดที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลในระบบการเมือง โดยแตกต่างจากวัฒนธรรมทั่วไปที่เป็นพฤติกรรมจากการเรียนรู้ของมนุษย์ในฐานะสมาชิกของสังคม

การทำความเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การใช้แบบสำรวจและแบบสอบถาม การวิเคราะห์เนื้อหาในสื่อ การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาที่นักวิจัยเข้าไปศึกษาในชุมชน และการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างสังคมต่างๆ

วัฒนธรรมทางการเมืองมีผลกระทบทั้งในเชิงบวกและลบ ด้านบวกคือการกำหนดพฤติกรรมและสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม แต่ในด้านลบ กระแสการเปลี่ยนแปลงและโลกาภิวัตน์อาจทำให้ความหมายของประเพณีดั้งเดิมเลือนหายไป และหากบุคคลไม่สามารถปรับตัวได้ อาจนำไปสู่ปัญหาสังคม

วาทกรรมทางการเมือง ซึ่งหมายถึงการสื่อสารความคิดทางการเมืองที่ต้องใช้ความชอบธรรม เป็นกลไกสำคัญในการควบคุมและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยมีบทบาทในการสร้างอัตลักษณ์กลุ่ม และเป็นหัวใจของการแลกเปลี่ยนความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลในระบอบประชาธิปไตย

วัฒนธรรมทางการเมืองไม่ใช่แค่ทัศนคติส่วนบุคคล แต่เป็นโครงสร้างที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของสถาบันการเมืองและพฤติกรรมของบุคคล โดยส่งผลต่อวิธีการตอบสนองต่อเหตุการณ์ทางการเมือง กำหนดเป้าหมายและวิธีการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และบ่งบอกถึงตำแหน่งของผู้มีอิทธิพลในระบบ นอกจากนี้ แม้จะมีโครงสร้างทางการเมืองที่คล้ายกัน หากวัฒนธรรมทางการเมืองต่างกัน ก็อาจส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันการเมืองล้มเหลวได้ในที่สุด

ม.จ.ร.

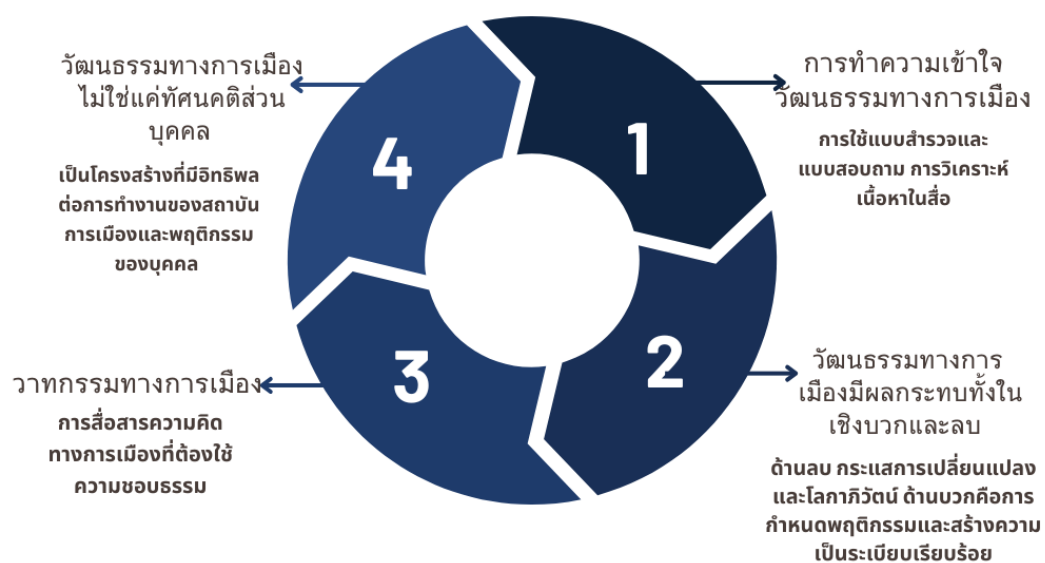
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

สรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองและผลกระทบทางการเมือง

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองและผลกระทบทางการเมือง

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

เอกสารอ้างอิง

- ธนาชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ. (2566). วาทกรรมการเมือง (Discourse), ประชา, ออนไลน์, แหล่งที่มา: <https://prachatai.com/journal/2010/12/32341>
- ฟ้าดาว คงนคร. วัฒนธรรมทางการเมือง. (สำนักการพิมพ์: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร), 2566, หน้า 29-30.
- Eliasoph, N. (1996). Making a fragile public: a talk-centered study of citizenship and power. *Sociological Theory*.
- Geertz, J. (1980). *Negara: The Theatre State in Nineteenth Century Bali*, Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Grolier, I. (1999). *Grolier Encyclopedia of Knowledge*, USA: Grolier Incorporated.
- Hindess, B. (1996). *Discourses of Power*, Oxford: Blackwell.
- Johnson, A., and Johnson, O. R. (1990). Quality into quantity: on the measurement potential of ethnographic fieldnotes, In Sanjek. 161-86.
- Joyce, P. (2015). *Politics: A complete introduction*, London: Hodder and Stoughton.
- Laclau, E., and Mouffe, C. (1985). *Hegemony and Socialist Strategy*. London: Verso.
- Pye, Lucian W. (1996). *Aspects of Political Development*, Boston, Little, 104-105.
- Schudson, M. (1998). *The Good Citizen*, New York: Free Press.
- Smith, P. (ed.). (1998). *The New American Cultural Sociology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Williams, R. (1977). *Marxism and Literature*, New York: Oxford University Press.
- Winkler, J. R. (2019). Political Culture, *Encyclopedia Britannica*. Retrieved March 15, 2019, from <https://www.britannica.com/topic/political-culture>

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวทางพุทธศาสนาเพื่อการบริหารจัดการขยะ ของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

Political Leadership in Accordance with Buddhist Principles for Waste Management in Udon Thani Municipality, Udon Thani Province

พระมหาวิรัตน์ ธรรมภโท สุธิพงษ์ สวัสดิ์ทา สุรพล พรหมกุล

PhraMaha Weerapat Dhammabhatto Sutipong Sawatta Suraphon Promgun

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus

Corresponding Author Email: Veraput098@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี 3) เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวทางพุทธศาสนา เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าการถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการปฏิบัติตามหลักปาปนิกรรม 3 เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี พบว่า ตัวแปร จักขุม วิธโร นิสสัยสัมปโน การสร้างแรงจูงใจ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ ความรู้ความสามารถ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี ส่วนตัวแปรที่เหลือไม่ส่งผลต่อการจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี 3) ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวทางพุทธศาสนาเพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี พบว่า ด้านจักขุม ผู้นำทางการเมือง ต้องมีทักษะการเป็นผู้นำ คิดกว้าง มองไกล ใฝ่สูง ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ด้านวิธโร ผู้นำทางการเมือง ต้องมีทักษะการสื่อสารและการบริหารที่ดี หาความรู้ใหม่ รับผิดชอบ มุ่งมั่นตั้งใจ และด้านนิสัยสัมปโน ผู้นำทางการเมือง ต้องเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ ยินดีรับฟังบุคคลอื่น แก้ไขปัญหาขยะอย่างเต็มที่

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางการเมือง, การบริหารจัดการขยะ, เทศบาลนครอุดรธานี

Abstract

This research aimed to: (1) study the level of waste management in Udon Thani Municipality, Udon Thani Province; (2) investigate the factors affecting waste management in the municipality; and (3) propose a model of political leadership based on Buddhist principles for effective waste management in Udon Thani Municipality. The research employed a mixed-methods approach, combining quantitative and qualitative methods. For the quantitative part, data were collected using a questionnaire administered to a sample of 399 participants. The data were analyzed using descriptive statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The qualitative research involved in-depth interviews with 12 key informants, and the data were analyzed using descriptive content analysis.

The findings of the research were as follows: 1. The level of adherence to the Threefold Paññā (Paṇḍitadhamma) principles in waste management in Udon Thani Municipality was found to be high overall. Additionally, the level of citizen participation in community waste management within the municipality was also at a high level. 2. The factors influencing waste management in Udon Thani Municipality included the variables Cakkhumā (having vision), Vidhūro (being skillful), Nissayasampanno (being supportive), motivation, teamwork capability, and knowledge and competency. Other variables were found not to have a significant impact. 3. Regarding political leadership in accordance with Buddhist principles for waste management: In terms of Cakkhumā (having vision), political leaders must possess leadership skills, think broadly and strategically, aspire to higher ideals, and be open to change. In terms of Vidhūro (being skillful), leaders should have strong communication and management skills, be committed to continuous learning, show responsibility, and demonstrate determination. In terms of Nissayasampanno (being supportive), leaders must act as relationship builders, be willing to listen to others, and wholeheartedly engage in solving waste management issues.

Keywords: political leadership based, Waste management, Udon Thani Municipality

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

1. บทนำ

นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คำว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง ว่าอะไรทำให้บุคคลหนึ่งๆ มีความพิเศษ โดดเด่น ที่ทำให้คนอื่นๆ เดินตามและในหลายกรณี สามารถ สร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างยิ่งใหญ่ ในประวัติศาสตร์ มีผู้พยายามให้ความหมายของ ภาวะผู้นำ ว่าคือ คุณสมบัติที่ดี เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมา ประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม การเป็นผู้นำนั้นจึงต้องเป็นการอุทิศตนทำงานเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหวหรือกระทำการในทิศทาง ที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ มีศิลปะ มีอิทธิพลต่อกลุ่มชน เพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้ บรรลุเป้าหมายตามต้องการ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) ทั้งนี้ ผู้นำจะต้องยึดหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในเรื่องของการเสียสละ พากเพียร อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ทุมฺเทศปัญญา มุ่งทำงานเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่เห็นแก่ ประโยชน์ส่วนตัว (วิกรม กรมดิษฐ์, 2551) ผู้นำตามธรรมชาติจึงจะเป็นผู้นำที่แท้โดยมีคุณลักษณะที่ 1) ฉลาด ผู้นำตาม ธรรมชาติจะฉลาดกว่าผู้นำที่มาจาก การแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง เพราะการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งมักมีเหตุ ปัจจัยที่ไม่ได้ของแท้ แต่ในการกระบวนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ของแท้จะปรากฏให้ได้รับรู้เสมอ 2) เป็น คนที่เห็นแก่ส่วนรวม ทำให้ส่วนรวมมีกำลังในการทำงานร่วมกัน ความเห็นแก่ตัวหรือเห็นแก่ส่วนรวม จะปรากฏให้ผู้คนได้รับรู้ แต่ในการแต่งตั้งและเลือกตั้ง คุณสมบัติเหล่านี้ไม่ปรากฏ 3) เป็นคน ติดต่อสื่อสารกับคนรู้เรื่อง ถ้าเป็นคนฉลาดและเห็นแก่ส่วนรวมแต่เป็นคนไม่สื่อสารหรือติดต่อสื่อสาร ไม่รู้เรื่อง ก็เป็นผู้นำไม่ได้ (ประเวศ วะสี, 2540)

ที่ผ่านมา นักการเมืองท้องถิ่น ขาดการติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงาน บางครั้งนักการเมืองท้องถิ่น มั่นใจในตนเองมากเกินไป ไม่ยอมฟังคำแนะนำหรือ วิเคราะห์สถานการณ์อย่างละเอียด ทำให้ตัดสินใจที่ไม่เหมาะสม และเกิดปัญหาตามมา ควรนำผลการ ดำเนินงานมาวิเคราะห์ ประเมินผล และถอดบทเรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นให้ดีขึ้น ปัญหาที่พบคือการใช้อิทธิพลทางการเมืองเพื่อเอาชนะคู่แข่งทางการเมือง นักการเมืองท้องถิ่น ควรมี คุณธรรม จริยธรรม รู้แพ้รู้ชนะ และยึดหลักประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เพื่อลด ปัญหานี้ลง และควรสร้างความสามัคคีของคนในสังคมเพื่อเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าและความสุขของประเทศไทย นักการเมืองท้องถิ่นควรระมัดระวังในการใช้อำนาจในการบริหาร ไม่ควรใช้อำนาจ เกินความจำเป็น เพื่อหลีกเลี่ยงลด ความไว้วางใจและความเชื่อถือจากประชาชน (สมคิด จาตุศรีพิทักษ์, 2544)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวทางพุทธศาสนา เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของ นักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดอุดรธานี และนำหลักแนวทางพระพุทธศาสนา มาเสริมสร้างภาวะผู้นำทาง การเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดอุดรธานี อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาส่งเสริมในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพตามแนวทางพระพุทธศาสนาต่อไป ต่อไป

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวทางพุทธศาสนา เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวทางพุทธศาสนา เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี" เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-method research) คือ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับประชากร (Population) ได้แก่ ประชากรเทศบาลนครอุดรธานี จำนวนทั้งสิ้น 116,870 คน ประกอบด้วย ชาย 55,447 คน หญิง 61,423 คน (เทศบาลนครอุดรธานี, 2566) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จำนวน 399 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณด้วยสูตรของ Taro Yamane (สุรพล พรหมกุล, 2554) การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

- 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ 1.1) ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 1.2) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง และปาปณิกธรรม 3

- 2) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) เป็นสถิติที่ใช้วิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้น เป็นการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลหรือส่งผลต่อตัวแปรตาม ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบการนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter) ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นการคำนวณตัวแปรอิสระทุกตัว ถึงแม้ว่าตัวแปรตัวนั้นจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามหรือไม่ก็ตาม

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 12 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยรวมทั้งสิ้นจำนวน 12 รูปหรือคน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน 2) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 รูปหรือคน 3) ผู้ปฏิบัติงานด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน และ 4) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ประกอบบริบท และประมวลผลเข้าด้วยกันรวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี พบว่า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับการปฏิบัติตามหลักปาปนิกรรม 3 เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม

(n = 399)

ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักปาปนิกรรม 3 เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านจักษุมา (เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล)	4.44	0.55	มาก
2. ด้านวิรุโ (เป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญในงานส่วนตนงานส่วนรวม)	4.38	0.59	มาก
3. ด้านนิสสยสัมปันโน (เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี)	4.21	0.67	มาก
ภาพรวม	4.34	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการปฏิบัติตามหลักปาปนิกรรม 3 เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านจักษุมา (เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล) (2) ด้านวิรุโ (เป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญในงานส่วนตนงานส่วนรวม) และ (3) ด้านนิสสยสัมปันโน (เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับการปฏิบัติตามหลักปาปนิกรรม 3 เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ด้านจักษุมา (เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.44 รองลงมาคือ ด้านวิรุโ (เป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญในงานส่วนตนงานส่วนรวม) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และด้านนิสสยสัมปันโน (เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ตามลำดับ

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี พบว่า

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม

(n = 399)

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ภาวะผู้นำทางการเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์	4.14	0.79	มาก
2. ด้านการสร้างแรงจูงใจ	4.08	0.8	มาก
3. ด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.06	0.86	มาก
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์	3.91	0.89	มาก
5. ด้านความรู้ความสามารถ	3.88	1.02	มาก
ภาพรวม	4.01	0.87	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานีทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ (2) ด้านการสร้างแรงจูงใจ (3) ด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น (4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ (5) ด้านความรู้ความสามารถ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานีด้านการสร้างวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.14 รองลงมาคือ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ด้านมนุษยสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 และ ด้านความรู้ความสามารถ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ตามลำดับ

4.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี พบว่า

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

ตัวแปร	B	Beta	t	Sig
จักขุมา	0.92	0.26	10.95	0.00**
วิธูโร	1.16	0.43	12.48	0.00**
นิสสัยฯ	0.47	0.18	5.06	0.00**
วิสัยทัศน์	-0.04	-0.01	-0.63	0.52
แรงจูงใจ	0.14	0.07	1.94	0.05*
ทำงานร่วม	0.23	0.10	3.50	0.00**
มนุษยสัมพันธ์	-0.06	-0.03	-0.97	0.33
ความรู้ ฯ	0.23	0.13	4.47	0.00**

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

a = -0.45		
$R^2 = 0.87$	F = 351.36	Sig. of F = 0.00**

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี พบว่า จักขุมา วิธูโร นิสสัยสัมปโน การสร้างแรงจูงใจ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ ความรู้ความสามารถ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

4.4 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวทางพุทธศาสนา เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี สรุปได้ดังนี้

การประยุกต์หลักจักขุมา (เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล) เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี นั้น ผู้นำต้องมีทักษะการเป็นผู้นำ มีความคิดเท่าทันสถานการณ์ คิดกว้าง มองไกล ใฝ่สูง มีความจริงใจพัฒนา ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

การประยุกต์หลักวิธูโร (เป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญในงานส่วนตนและงานส่วนรวม) เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี ผู้นำทางการเมืองต้อง มีทักษะการสื่อสารและการบริหารที่ดี ไม่มักใหญ่ใฝ่สูง เคารพผู้อื่น ทำเพื่อส่วนรวม สร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ร่วมงาน หมั่นศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ มีความรับผิดชอบ ส่งเสริมและขยันหมั่นเพียร มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานเพื่อประชาชน และเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนนำความรู้ต่างๆ มาถ่ายทอดต่อ

การประยุกต์หลักนิสสัยสัมปโน (เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์) เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี ผู้นำทางการเมืองต้อง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน เป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์ให้กับทุกคน ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ปรับตัว และยืดหยุ่นได้ ให้ความช่วยเหลือและเป็นที่ปรึกษาพี่น้องในชุมชน มีความยินดีในการรับฟังบุคคลอื่น และ แก้ไขปัญหาขยะด้วยความเต็มใจ

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่มีความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยมีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.1 จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ตามหลักพุทธธรรมของผู้นำทางการเมือง ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านจักขุมา การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่ กว้างไกล (2) ด้านวิธูโร การเป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญในงานส่วนตนงานส่วนรวม และ (3) ด้านนิสสัยสัมปโน การเป็นผู้ที่มีมนุษย

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

สัมพันธดี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นำทางการเมืองของเทศบาลนครอุดรธานี เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถกำหนดการวางแผน และดำเนินการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะในเขตเทศบาลนครอุดรธานีได้อย่างเหมาะสม และเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการดำเนินการจัดการขยะ และเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถเข้ากับหน่วยงานต่างๆ พร้อมทั้งเข้ากับประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดมขำนิ (2558) ที่วิจัยเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเขตภาคกลาง” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเขตภาคกลาง 1) ผู้บริหารควรมีบุคลิกภาพที่ดี มีอัธยาศัยไมตรีที่ดี วางตัว เป็นที่รักของคนทั่วไป 2) ผู้บริหารต้องวางตัวเป็นที่เคารพ เป็นที่นาเชื่อถือของผู้ใต้บังคับบัญชา มีการ บริหารจัดการโรงเรียนที่ดี และต้องมีความรู้ความสามารถรอบด้าน 3) ผู้บริหารควรมีบุคลิกภาพที่เป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชา นำเข้าหา มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นที่น่าคบหาของ บุคคลทั่วไป 4) ผู้บริหารควรวางตนเป็นที่ปรึกษาที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนถึงนักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลทั่วไป ผู้บริหารต้องมองทั้งพฤติกรรมบุคคลและเหตุการณ์เข้าด้วยกันจนสามารถ โยงถึงหลักการได้ และใช้หลักการนั้นสร้างวิธีการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาเพื่อให้ทันกับ เหตุการณ์ (Event) และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบุคคล (Person) ให้อยู่ภายใต้การควบคุมได้ 5) ผู้บริหารต้องมีความอดทน อดกลั้น ต้องพร้อมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ และข้อเสนอแนะในการ ปฏิบัติงาน สามารถเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี 6) ผู้บริหารต้องมีความเฉลียวฉลาด สามารถอธิบาย เรื่องราวต่างๆ ให้เข้าใจได้ง่าย สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี มีสติปัญญาที่ดี ที่จะ สามารถช่วยเหลือสังคมแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ 7) ผู้บริหารต้องวางตัวเป็นผู้นำที่ดี ไม่ชักจูงในทางที่ เสื่อมเสีย ต้องรู้จักการบริหาร คน งาน สิ่งของต่างๆ ให้เกิดความถูกต้อง เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด ผู้บริหารต้องมีศีลธรรมจรรยาที่ดี ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและสังคม โดยเฉพาะต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่ปฏิบัติ มีความถูกต้อง เที่ยงธรรม ปราศจากอคติในการทำงาน และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ ปินตามูล (2560) ที่ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำมุ่งให้บริการของผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ตามแนวพุทธธรรม” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำมุ่งให้บริการของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวพุทธธรรม ดังนี้ 1) ด้านการบริการตามแนวพุทธธรรม มีแนวทางในการพัฒนาได้แก่ (1) ผู้นำ มุ่งให้บริการอย่างก้าวหน้าโดยมุ่งปรับปรุงคุณภาพและผลการปฏิบัติงานของบุคลากร (2) ผู้นำมุ่งใช้ความรู้ความชำนาญด้านการบริการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหรือความสามารถในการให้บริการที่จะทำหน้าที่ได้มากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม และ (3) ผู้นำมุ่งประสานประโยชน์โดยยึดประโยชน์ สาธารณะให้บริการอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอจนได้รับความเชื่อถือจากบุคลากรในองค์กร 2) ด้านความไม่เห็นแก่ตัวตามแนวพุทธธรรม มีแนวทางในการพัฒนา (1) ผู้นำมุ่งแสดงออกถึงการไม่เห็นแก่ตัวด้วยการให้ทางกาย วาจา และการให้ทางสติปัญญา (2) ผู้นำมุ่งประสานประโยชน์โดยการค้นหา สิ่งที่ดีที่สุดสำหรับผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และ (3) ส่งเสริมบุคคลผู้ไม่เห็นแก่ ตัวและไม่ยกย่องคนที่เห็นแก่ตัว 3)

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ด้านการเสริมพลังอำนาจตามแนวพุทธธรรม มีแนวทางในการ พัฒนา (1) ผู้นำมุ่งส่งเสริมและสร้างความรู้ทักษะ ประสพการณ์ให้กับบุคลากรเพื่อเป็นพลังในการปฏิบัติงาน (2) ผู้นำมุ่งสนับสนุนการพัฒนาและการเสริมสร้างความสามารถของบุคลากรในการ แก้ปัญหาด้วยตนเองโดยให้อำนาจอิสระในการตัดสินใจ และ (3) ผู้นำต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถประสานงานให้กับบุคลากรทำงานรวมกันเป็นทีม 4) ด้านความนอบน้อม ตามแนวพุทธธรรม มีแนวทางในการพัฒนา (1) ผู้นำมุ่งความรู้ความชำนาญในการแสดงออกถึงความนอบน้อม มีกริยาอ่อน น้อม มีวาจาอ่อนหวาน และมีจิตใจอ่อนโยน (2) ผู้นำมุ่งรับผิดชอบต่อการให้บริการและเปิดรับการ วิจารณ์พร้อมคำแนะนำจากบุคลากรและผู้อื่น และ (3) ผู้นำต้องมีการประมาณตนและไม่อวดเก่ง แสดงความสงบเสถียร มองความสำเร็จขององค์กรมากกว่าความสำเร็จของตนเอง

5.2 จากผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ประกอบด้วย ด้านลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง (Reduce) ด้านการหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และ ด้านการนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี ลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง (Reduce) โดย การนำขยะอินทรีย์ เช่น เศษอาหาร มาทำปุ๋ย โดยการฝังถังไว้ข้างต้นไม้หรือสวนผัก มีการวางแผนก่อนออกไปซื้อสินค้า เพื่อให้ได้สิ่งที่จำเป็นต้องใช้ และไม่ซื้อของฟุ่มเฟือย มีการรณรงค์การลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็นที่ทางชุมชนจัดขึ้น มีการลดและพยายามหลีกเลี่ยงการใช้บรรจุภัณฑ์สินค้าอันตราย เช่น กระป๋องยาฆ่าหญ้า หลอดไฟ กระป๋องยาฆ่าแมลง หน้ากากอนามัย การใช้ขวดแก้วแทนขวดพลาสติก เพื่อลดปริมาณการทิ้งของขยะ และมีการหลีกเลี่ยงการใช้ทรัพยากร ประเภทถุงพลาสติก และ กล่องโฟม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา สีนธาว์ (2561) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกะปูล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ตามหลัก 3Rs ผลการวิจัย พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกะปูล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ตามหลักการของ 3Rs ในภาพรวมมีการจัดการอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ จิตติรัตน์ มานีพารักษ์ (2563) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของพื้นที่เขตกรุงเทพฯ ตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยรวม อยู่ในระดับมาก การจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs อยู่ในระดับมาก

5.3 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี พบว่า ตัวแปร จักขุมา วิรุโร นิสสยสัมปันโน การสร้างแรงจูงใจ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ ความรู้ความสามารถ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหากผู้นำทางการเมืองเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความคิดเท่าทันสถานการณ์ คิดกว้าง มองไกล ใฝ่สูง มีความจริงใจพัฒนา ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น มีทักษะการสื่อสารและการบริหารที่ดี ไม่มักใหญ่ใฝ่สูง เคารพผู้อื่น ทำเพื่อส่วนรวม สร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ร่วมงาน หมั่นศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ มีความรับผิดชอบ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ส่งเสริมและยืนยันมั่นเพียร มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานเพื่อประชาชน และเพื่อนร่วมงาน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน เป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์ให้กับทุกคน ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ปรับตัว และยืดหยุ่นได้ ให้ความช่วยเหลือและเป็นที่ปรึกษาพี่น้องในชุมชน มีความยินดีในการรับฟังบุคคลอื่น และ แก้ไขปัญหาด้วยความเต็มใจ ย่อมจะส่งผลให้การบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี มีการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิรัตน์ มานีพารักษ์ (2563) การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของพื้นที่เขตกรุงเทพฯ ตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วม ปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยส่งผลอยู่ในระดับมากต่อการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs

5.4 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวทางพุทธศาสนา เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี พบว่า ผู้นำทางการเมืองที่จะบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานีตามแนวทางพระพุทธศาสนาต้องเป็นผู้ประกอบด้วยจักขุมา (เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล) วิธูโร (เป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญในงานส่วนตนและงานส่วนรวม) และนิสสยสัมปันโน (เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเป็นผู้นำนั้น จะต้องเป็นผู้ประกอบด้วยปัญญาคือมีหุตา ไวและกว้างไกลสามารถจำแนกบุคคล และเหตุการณ์ออกมาเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ผู้นำมี ประสบการณ์มีความชำนาญในการปกครอง เข้าใจบุคคลหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้มีผู้สนับสนุนมากขึ้น แต่คุณสมบัติทั้ง 3 ประการนี้ มีระดับความสำคัญมากน้อยต่างกันไปตาม ระดับตำแหน่งหน้าที่ขององค์กรหรือหน่วยงานว่าเล็กหรือใหญ่ขนาดไหนหรือมีความสำคัญเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้ว ผู้ปกครองรัฐหรือผู้นำประเทศแล้วนับว่าเป็นองค์กรที่ใหญ่ ผู้นำหรือผู้บริหาร จึงต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน จึงจะสามารถยึดศรัทธาของผู้ใต้บังคับบัญชาไว้ได้ส่งผลให้ลูกน้องหรือผู้ สอนงานมีความเชื่อมั่นนั้นย่อมเป็นสาเหตุที่จะนำไปสู่เป้าหมายเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ พัทธี สินเจริญ (2562) ที่ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล บางขวัญ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญมีโครงการคัดแยกขยะใน ครั้วเรือนเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยและดำเนินการเองในการเก็บขน ช่วงเวลาจัดเก็บคือทุกวันจันทร์ ถึงวันศุกร์ ปริมาณขยะมูลฝอยที่สามารถจัดเก็บได้เฉลี่ย 3.5 ตันต่อวัน รวบรวมส่งกำจัดที่สถานีกำจัด ขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ซึ่งสถานที่กำจัดเป็นแบบเทกอง 2) ปัญหาในการจัดการขยะ ที่พบ ได้แก่ ประชาชนขาดความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ไม่ให้ความร่วมมือใน การคัดแยกขยะ ภาชนะรองรับขยะแบบไม่มีฝาปิดทำให้เกิดความสกปรกบริเวณโดยรอบ บุคลากรไม่ เพียงพอ และทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญไม่มีนโยบายหรือมาตรการเกี่ยวกับการจัดการ ขยะที่จริงจัง 3) แนวทางในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ ปลุกฝังทัศนคติที่ดีต่อการจัดการขยะ เปิดโอกาส ให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม สนับสนุนการแปรรูปขยะเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย จัดหาภาชนะให้เพียงพอต่อความต้องการ และ สอดคล้องกับ ดวงใจ ปินตามูล (2560) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำมุ่งให้บริการของผู้บริหาร

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ตามแนวพุทธธรรม” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเสริมพลังอำนาจตามแนวพุทธธรรม มีแนวทางในการพัฒนา (1) ผู้นำมุ่งส่งเสริมและสร้างความรู้ทักษะประสบการณ์ให้กับบุคลากรเพื่อเป็นพลังในการปฏิบัติงาน (2) ผู้นำมุ่งสนับสนุนการพัฒนาและการเสริมสร้างความสามารถของบุคลากรในการ แก้ปัญหาด้วยตนเองโดยให้อำนาจอิสระในการตัดสินใจ และ (3) ผู้นำต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถประสานงานให้กับบุคลากรทำงานรวมกันเป็นทีม 4) ด้านความนอบน้อม ตามแนวพุทธธรรม มี แนวทางในการพัฒนา (1) ผู้นำมุ่งความรู้ความชำนาญในการแสดงออกถึงความนอบน้อม มีกริยาอ่อน น้อม มีวาจาอ่อนหวาน และมีจิตใจอ่อนโยน (2) ผู้นำมุ่งรับผิดชอบต่อการให้บริการและเปิดรับการ วิจารณ์พร้อมคำแนะนำจากบุคลากรและผู้อื่น และ (3) ผู้นำต้องมีการประมาณตนและไม่อวดเก่ง แสดงความสงบเสถียร มองความสำเร็จขององค์กรมากกว่าความสำเร็จของตนเอง

6. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวทางพุทธศาสนา เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ด้านลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น (Reduce) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น

- 1) ผู้บริหารเทศบาลนครอุดรธานี ควรกำหนดนโยบายด้านลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น อันจะช่วยในการลดปริมาณขยะในเขตเทศบาลนครอุดรธานี
- 2) ผู้บริหารเทศบาลควรกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมกิจกรรมประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันของประชาชนในเขตพื้นที่ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการขยะของตน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) ผู้บริหารเทศบาลนครอุดรธานี ควรจัดกิจกรรมหรือโครงการรณรงค์เกี่ยวกับการลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น อันจะช่วยในการลดปริมาณขยะในเขตเทศบาลนครอุดรธานี
 - 2) ผู้บริหารเทศบาลควรจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการภายในชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการขยะ และการปฏิบัติที่ถูกต้องกับขยะแต่ละชนิด
 - 3) ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป
- ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัย เรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

2. ควรมีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการยกระดับการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี เพื่อนำไปสู่การสร้างรายได้จากขยะแก่ชุมชน/บุคคลที่สนใจในช่องทางอาชีพ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย การประยุกต์หลักอริยสัจ 4 เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น รายละเอียดปรากฏตามภาพประกอบดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักปาปณิกรรม 3 เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติตามหลักปาปนิกรรม 3 เพื่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ผู้นำทางการเมืองควรประยุกต์หลัก ปาปนิกรรม 3 เพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการขยะดังต่อไปนี้

1. ด้านจักขุมา (เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล) ผู้นำทางการเมือง ต้องมีทักษะการเป็นผู้นำ คิดกว้าง มองไกล ใฝ่สูง ยอมรับการเปลี่ยนแปลง
2. ด้านวิรูโร (เป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญในงานส่วนตนและงานส่วนรวม) ผู้นำทางการเมือง ต้องมีทักษะการสื่อสารและการบริหารที่ดี หาความรู้ใหม่ รับผิดชอบ มุ่งมั่นตั้งใจ
3. ด้านนิสสยสัมปันโน (เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี) ผู้นำทางการเมือง ต้องเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ ยินดีรับฟังบุคคลอื่น แก้ไขปัญหาขยะอย่างเต็มที่

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

เอกสารอ้างอิง

- ฐิติรัตน์ มานิพารักษ์. (2563). การบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3R ของพื้นที่เขตกรุงเทพฯตะวันออก. บทความวิจัย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น สาขารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (2020): มกราคม-เมษายน. Pages:157-170.
- ดวงใจ ปินตามูล. (2560). การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำมุ่งให้บริการของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ตามแนวพุทธธรรม. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เทศบาลอุดรธานี. (2566). ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์. เอกสารอัดสำเนา. เทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี. ข้อมูลวันที่ 30 ธันวาคม 2566.
- นิตยา สีนะวารี. (2561). การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกะปูล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ตามหลัก 3Rs. หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.
- ประเวศ วะสี. (2540). ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีบริหาร. พิมพ์พิเศษ 5 ธันวาคม 2549. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรี สีนเจริญ. (2562). การจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ อำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิกรม กรมดิษฐ์. (2551). มองซีอีโอโลก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัท โพสต์พับลิชชิง จำกัด (มหาชน).
- สมคิด จาตุศรีพิทักษ์. (2544). วิสัยทัศน์ขุนคลัง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ผู้จัดการ.
- สุรพล พรหมกุล. (2554). ระเบียบวิจัยทางรัฐศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- อุดม ชำนิ. (2558). การพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพุทธของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเขตภาคกลาง. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

Factors Influencing the Political Popularity of Politicians Among Citizens in Mueang District, Maha Sarakham Province

สมทรง จิตตะเสน สุธิพงษ์ สวัสดิ์ทา สุรพล พรหมกุล

Somsong Jittasen Sutipong Sawatta Suraphon Promgun

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus

Corresponding Author Email: pin7.113@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง 3) เพื่อนำเสนอการส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองโดยการประยุกต์ตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าการถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 12 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชน พบว่า ระดับปัจจัยทางสังคม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ระดับหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และระดับความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง พบว่า การเล็งผลปฏิบัติ การอบรมสั่งสอนทางการเมือง ลักษณะนิสัยของนักการเมือง ความรู้ความสามารถพิเศษของนักการเมือง การมีประสบการณ์ทางการเมือง เมตตา พิจารณาให้ผู้อื่นมีความสุข กรุณา ความสงสาร มุทิตา ความยินดี และ อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 3) การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า ผู้นำต้องมีความปรารถนาดี ไม่มีอคติ มีความจริงใจต่อบุคลากรให้คำปรึกษาการทำงาน ให้ความรักกับประชาชน รู้จักการให้อภัย มีความสงสารเห็นใจ เข้าใจความสามารถของ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

บุคลากร ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ด้อย่างจริงจัง สร้างขวัญกำลังใจ ให้ความยุติธรรมในการบริหารงาน วางตัวเป็นกลางและพยายามทำให้มีความสามัคคีกัน

คำสำคัญ: ความนิยมทางการเมือง, นักการเมือง, พรหมวิหาร 4

Abstract

This research had three main objectives: (1) to study the level of factors influencing political popularity among citizens toward politicians in Mueang District, Maha Sarakham Province; (2) to examine specific factors affecting citizens' political popularity toward politicians in the same area; and (3) to propose strategies for enhancing political popularity among citizens toward politicians in Mueang District by applying the principles of the Four Brahmavihāra (Divine Abidings). The study employed a mixed-methods research design. For the quantitative part, data were collected using a questionnaire administered to a sample group of 398 participants. The data were analyzed using descriptive statistics including frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. For the qualitative part, in-depth interviews were conducted with 12 key informants. The data were analyzed using content analysis with a descriptive interpretation approach.

The findings of the research were as follows: 1. The levels of factors influencing the political popularity of politicians among citizens were as follows: the overall level of social factors was high; the overall level of adherence to the Four Brahmavihāra (Divine Abidings) was also high; and the overall level of political popularity of politicians among the citizens in Mueang District, Maha Sarakham Province was at a high level. 2. The factors found to influence the political popularity of politicians among citizens in Mueang District, Maha Sarakham Province included: a focus on practical outcomes, political education and training, the personality traits of politicians, their special knowledge and capabilities, and their political experience. Additionally, the Four Brahmavihāra - loving-kindness (Mettā), or the desire for others' happiness; compassion (Karuṇā), or the feeling of sympathy for others; sympathetic joy (Muditā), or delight in others' success; and equanimity (Upekkhā), or a balanced and impartial attitude - were also identified as significant factors contributing to citizens' political popularity toward politicians. 3. The promotion of political popularity among citizens toward politicians based on the principles of the Four Brahmavihāra

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

revealed the following: Leaders must have goodwill, be free from bias, show sincerity toward personnel, provide guidance in work, and express love and care for the people. Leaders should be forgiving, show empathy and recognize the capabilities of their personnel. Leaders should sincerely rejoice in others' success, speech, and mind, boost morale. Leaders should administer with fairness and justice, maintain neutrality, and strive to foster unity among people.

Keywords: Political Popularity, Politicians, Four Brahmavihāra

1. บทนำ

นักการเมืองเป็นผู้ที่ปฏิบัติการทางการเมือง ในพรรคการเมือง (party politics) ผู้ดำรงหรือมุ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ว่ามาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง โดยมีได้ตั้งแต่ตำแหน่งท้องถิ่นไปจนถึงตำแหน่งฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการของรัฐบาลระดับรัฐและชาติ (Politician - Webster's, 2013) นักการเมือง คือบุคคลผู้ซึ่งยอมอุทิศชีวิตเพื่อรับใช้ประชาชนและประเทศชาติในด้านกิจกรรมทางการเมือง เพื่อยังความยุติธรรมและสันติให้แก่สังคมและพิทักษ์ผลประโยชน์พร้อมกับยังความสมบูรณ์พลุสุขให้แก่ประชาชนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตโดยยึดอุดมคติว่าเสียสละผลประโยชน์ส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมและ "เหนือสิ่งอื่นใดคือชาติและเหนือชาติคือมนุษยชาติ" นี่คือความหมายของนักการเมืองที่แท้จริง เห็นได้ว่าการให้ความหมายนักการเมืองไว้หลายๆ ความเห็นเช่นกัน โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2554 ซึ่งเป็นฉบับล่าสุด ได้ให้ความหมายไว้ว่า นักการเมืองผู้ฝึกฝนในทางการเมือง, ผู้ที่ทำหน้าที่ทางการเมือง เช่น รัฐมนตรี สมาชิกสภา ส่วน Cambridge Dictionary อธิบายว่า Politician a member of a government or law-making organization (นักการเมืองสมาชิกของคณะรัฐบาลหรือขององค์การที่ตรากฎหมาย (ซึ่งก็คือสภานิติบัญญัติหรือรัฐสภานั้นเอง)จากคำนิยามเบื้องต้นสามารถขยายความให้เข้าใจได้โดยง่ายว่า “นักการเมืองคือผู้ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะและการวินิจฉัยสั่งการ ซึ่งหมายความรวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งวินิจฉัยสั่งการในรัฐบาล ไม่ว่าจะด้วยวิธีการเลือกตั้ง การสืบทอด การรัฐประหาร การแต่งตั้งหรือวิธีการอื่นใดและรวมถึงผู้ที่ทำหน้าที่ในการตรากฎหมายนั่นเอง” (ชำนาญ จันทร์เรือง, 2563)

ความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมือง มีความสำคัญอย่างมากในสถานการณ์การเมืองปัจจุบัน เพราะนักการเมืองเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชน การที่จะทำให้เกิดความนิยมทางการเมืองได้นั้นต้องอาศัยหลักพุทธธรรมในการสร้างความนิยมทางการเมืองกับประชาชน องค์การใดมีหลักธรรมในการบริหาร โดยผู้บริหารมีความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ความสุขเกิดขึ้นได้ทั้งทางกายและทางใจ เช่นการยึดหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมของผู้ปกครองหรือผู้นำ ในการบริหารชุมชน ให้มีประสิทธิภาพ ประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างมีความสุข โดยผู้นำจะต้องประกอบไปด้วยการมี 1. เมตตา มีความต้องการให้ผู้อื่นหรือสมาชิกในชุมชนมีความสุขปราศจากอันตรายต่างๆ 2. กรุณา ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ช่วยเหลือชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างต่อเนื่อง 3. มุทิตา ความยินดี ให้

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ผู้อื่นมีความสุขความเจริญก้าวหน้า 4. อุเบกขา การวางใจเป็นกลาง มีจิตใจที่เมตตาและกรุณาต่อบุคคลารภายในชุมชนให้มีความสุขเจริญเติบโต สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2547)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของนักการเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ได้นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาบูรณาการ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของนักการเมือง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของนักการเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์และเป็นการพัฒนา นักการเมืองในจังหวัดมหาสารคามให้สามารถนำไปใช้ได้จริง และมีคุณภาพเข้ามาบริหารประเทศชาติและเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มีเสถียรภาพอันจะนำมาซึ่งประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อนำเสนอการส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามโดยการประยุกต์ตามหลักพรหมวิหาร 4

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม" เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-method research) คือ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามทั้ง 14 ตำบล ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป รวมทั้งสิ้นจำนวน 69,631 คน (ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมหาสารคาม, 2566) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จำนวน 398 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณด้วยสูตรของ Taro Yamane (สุรพล พรหมกุล, 2554) การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ 1.1) ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 1.2) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) อธิบายข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

2) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) เป็นสถิติที่ใช้วิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้น เป็นการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลหรือส่งผลต่อตัวแปรตาม ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบการนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter) ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นการคำนวณตัวแปรอิสระทุกตัว ถึงแม้ว่าตัวแปรตัวนั้นจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามหรือไม่ก็ตาม

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 12 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน 2. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 รูปหรือคน 3. ผู้ปฏิบัติงานด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน และ 4. กลุ่มผู้นำชุมชนหรือผู้ปกครองท้องถิ่น จำนวน 3 คน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท และประมวลผลเข้าด้วยกันรวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ระดับความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับความนิยมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวม

(n =398)

ความนิยมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. คุณลักษณะทางร่างกาย	3.76	1.00	มาก
2. คุณลักษณะด้านภูมิหลังสังคม	3.49	1.07	ปานกลาง
3. คุณลักษณะด้านสติปัญญา	3.71	1.08	มาก
4. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ	4.17	0.95	มาก
5. คุณลักษณะที่เกี่ยวกับงาน	4.04	1.02	มาก
6. คุณลักษณะทางสังคม	3.18	1.10	ปานกลาง

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

รวม	3.73	1.04	มาก
-----	------	------	-----

จากตาราง 1 พบว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อนักการเมืองในอำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. =1.04) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ด้านคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. =0.95) รองลงมา ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวกับงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. =1.02), ด้านคุณลักษณะทางร่างกายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. =1.00), ด้านคุณลักษณะด้านสติปัญญา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. =1.08), ด้านคุณลักษณะภูมิหลังสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, S.D. =1.07) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านคุณลักษณะทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$, S.D. =1.10)

4.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ตัวแปร	b	Beta	t	Sig
การเล็งผลปฏิบัติ	0.204	0.277	14.511	0.00**
การอบรมสั่งสอนทางการเมือง	0.088	0.106	4.882	0.00**
ลักษณะนิสัยของนักการเมือง	0.321	0.529	24.811	0.00**
ความรู้ความสามารถพิเศษของนักการเมือง	0.101	0.157	5.943	0.00**
การมีประสบการณ์ทางการเมือง	0.350	0.410	15.941	0.00**
เมตตา (ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข)	0.176	0.246	7.416	0.00**
กรุณา (ความสงสาร)	0.203	0.307	8.891	0.00**
มูทิตา (ความยินดี)	0.287	0.355	13.319	0.00**
อุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง)	0.337	0.617	24.531	0.00**
a = -0.24				
$R^2 = 0.88$		F = 351.36		Sig. of F = 0.00**

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การเล็งผลปฏิบัติ การอบรมสั่งสอนทางการเมือง ลักษณะนิสัยของนักการเมือง ความรู้ความสามารถพิเศษของนักการเมือง การมีประสบการณ์ทางการเมือง เมตตา ความรักใคร่ กรุณา ความสงสาร มุทิตา ความยินดี และ อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.3 การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยการประยุกต์ตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า

การส่งเสริมความนิยมทางการเมือง ด้านเมตตา นักการเมืองต้องเป็นผู้ที่มีความรัก ความเมตตาปรารถนาดี และ เสียสละเวลา ความสุขส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน ตลอดทั้งประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน อย่างเต็มที่เต็มความสามารถ คิดริเริ่ม กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงความคิดให้เท่าทันอยู่เสมอ ด้านกรุณา นักการเมืองต้องเป็นผู้ที่มีความกรุณา สงสารผู้อื่น มีความตั้งใจจริงที่จะช่วยเหลือประชาชน และคนในชุมชนที่กำลังประสบกับความลำบาก เป็นกันเองกับประชาชน ด้านมุทิตา นักการเมืองต้องเป็นผู้ที่มีใจชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี มีจิตใจที่ปราศจากความอิจฉาริษยา รู้จักใช้เทคนิคในการสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ร่วมงานรู้สึกมีความภาคภูมิใจในการทำงานที่ประสบความสำเร็จ ด้านอุเบกขา นักการเมืองต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานด้วยใจเป็นกลางมีความยุติธรรมกับเพื่อนร่วมงาน ไม่เข้าข้างเจ้าหน้าที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง บริหารงานด้วยความเป็นธรรมไม่เอินเอียง

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ระดับปัจจัยของความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

1. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยของความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าประชาชนได้เล็งเห็นผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการปฏิบัติงานของนักการเมือง ในการทำประโยชน์ให้กับประชาชน ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้ และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง โดยการวางแผนการทำประโยชน์ การศึกษาปัญหา การรับฟังปัญหาของพื้นที่ เข้าช่วยเหลือคนที่มีความเดือดร้อน มีจิตในการพัฒนา คิดถึงประชาชนเป็นหลัก การพัฒนาสาธารณูปโภค ด้านสุขภาพจิตประชาชน ให้โอกาสในการเข้าถึงแก่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน ความเป็นอยู่ เรื่องของความมั่นคงที่อยู่อาศัย การศึกษา ปัจจัย 4 เป็นสิ่งสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล โคตรสาขา (2568) ได้วิจัยเรื่อง การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับความนิยมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

2. จากผลการศึกษาพบว่า ระดับปัจจัยของความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านลักษณะนิสัยของนักการเมืองอยู่ ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักการเมืองมีสถานะทางสังคม การมีสถานะทางการเงินที่ดี การเป็นนักการเมืองนั้นต้องใช้เงิน ใช้เงินเพื่อดูแลสังคม ใช้ทุนทรัพย์ในการแก้ไข เพราะการทำอะไรต้องมีเงินช่วยในการพัฒนาสร้างความเจริญ และช่วยเหลือประชาชน การมีอาชีพที่มั่นคงหรือมีกิจการเป็นของตนเองทำให้มองดูมีความน่าเชื่อถือ และการเป็นผู้กว้างขวางในสังคมหรือเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น และนักการเมืองต้องสังกัดพรรคที่มีความน่าเชื่อถือ และมีนโยบายที่ตรงกับความต้องการของประชาชนการมีภูมิหลังและมีประวัติส่วนตัวดีไม่มีเรื่องเสียหายเช่นการมีครอบครัวที่ดี กลุ่มเครือข่ายมีการช่วยเหลือสังคม อยู่ในสังคมมีความโอ้อ้อมอารีจนเป็นที่ประจักษ์ และต้องเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์กับสังคม เป็นที่เคารพนับถือของประชาชน มีความประพฤติที่ดี ไม่มีประวัติที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน และช่วยเหลือชุมชนอยู่เป็นประจำจึงเป็นที่รู้จักของสังคม และเป็นต้นแทนของสังคมนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ในด้านกิจกรรมทางสังคม เช่นเป็นนักเคลื่อนไหวทางการเมือง นักต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมให้สังคม เป็นตระกูลการเมือง การมีตระกูลเก่าแก่ทางการเมืองจากรุ่นสู่รุ่นที่สืบทอดกันมายาวนานย่อมมีความน่าเชื่อถือ ตลอดจนการที่ตระกูลได้สร้างชื่อเสียงจากรุ่นสู่รุ่นในการช่วยเหลือประชาชนมายาวนาน ถือเป็นอีกสถานะหนึ่ง ของความนิยมทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประคอง มาโต (2565) ได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า ด้านความรู้ ความสามารถพิเศษของนักการเมือง นักการเมืองเป็นผู้มีความสามารถในการบริหาร การปกครอง มี เทคนิควิธีการทางงบประมาณ มีความรู้ มีการศึกษา

3. จากผลการศึกษาพบว่า ระดับปัจจัยของความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านการอบรมสั่งสอนทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการได้รับการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ข่าวสารการเมือง รวมทั้งการใช้ สื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวสาร การให้การอบรมทั้งจากภาครัฐและเอกชน และสถาบันการศึกษา รวมทั้งลงพื้นที่รับฟังปัญหาแก้ไขของนักการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระทรงวุฒิ รัตนะ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การกล่อมเกลากฎทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า การกล่อมเกลากฎทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการกล่อมเกลากฎทางการเมืองของประชาชนภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านทัศนคติแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก

4. จากผลการศึกษาพบว่า ระดับปัจจัยของความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านลักษณะนิสัยของนักการเมือง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ลักษณะนิสัยของนักการเมืองประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ นักการเมืองต้องมีนิสัยที่มีจิตสาธารณะช่วยเหลือประชาชน ชุมชนและสังคม มีคุณธรรม ต้องเป็นผู้ยึดมั่นในอุดมคติในการทำหน้าที่ผู้แทนประชาชน ทำประโยชน์โดยส่วนร่วม มีหลักการในการทำงานทางการเมือง นักการเมืองต้องมีความมุ่งมั่นและความตั้งใจทำงานเพื่อพี่น้องประชาชน เป็น

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

แบบอย่างที่ดีในด้านการทำงาน เป็นคนทุ่มเท เอาใจใส่กับปัญหาทุกเรื่อง นักการเมืองต้องมีความเป็นกันเองกับชาวบ้าน ใช้ชีวิตเรียบง่าย ให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง ใกล้ชิดประชาชน นักการเมืองเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถรอบด้านในการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและตรงจุด มีนิสัยช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่ตนทำหน้าที่เป็นผู้แทนของประชาชนในเขตพื้นที่นั้น นักการเมืองต้องมีนโยบายการพัฒนาในพื้นที่ เช่น นโยบายในการบริหารงาน สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชาวบ้านได้ นักการเมืองต้องเป็นนักประสานงาน มีเครือข่ายในการทำงานเป็นทีม และมีความรู้ความสามารถ เป็นการส่งเสริมให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน นักการเมืองจะต้องเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ ต้องแสดงออกด้วยการสื่อสารให้ผู้ตามรับรู้ถึงวิสัยทัศน์พันธกิจ และความคาดหวังที่สูงของผู้นำที่มีต่อผู้ตาม ด้วยการสร้างแรงบันดาลใจ และจูงใจให้ผู้ตามยึดมั่นและร่วมสานฝันต่อวิสัยทัศน์ขององค์กรด้วยการให้มีความเข้าใจร่วมกันว่า การพัฒนาท้องถิ่นคือการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในครอบครัวของตนเองเป็นหลักและขยายไปยังเพื่อนบ้านและชุมชนที่อยู่อาศัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกกร มีสุข (2567) ได้วิจัยเรื่องการสื่อสารคุณลักษณะของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสร้างค่านิยมทางการเมืองในพื้นที่ภาคใต้ พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารมีการศึกษาขั้นต่าระดับปริญญาตรี ผลงานที่ประจักษ์แก่สายตาและเป็นที่น่าเชื่อถือไว้วางใจในการบริหารองค์กร การทำประโยชน์และเสียสละเป็นที่พึ่งของประชาชน มีสมรรถนะการฟัง การพูด การเขียน และการนำเสนออย่างเชี่ยวชาญ และมีภาพลักษณ์ที่น่าจดจำ บุคลิกท่าทางที่เหมาะสม เข้าถึงได้ง่าย และเป็นแบบอย่างที่ดีมีหลักการทำงานอย่างมีเป้าหมาย มีความเป็นพี่น้องในการทำงานและยึดหลักความถูกต้อง

5. จากผลการศึกษาพบว่า ระดับปัจจัยของความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านความรู้ความสามารถพิเศษของนักการเมือง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักการเมืองประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ มีความสามารถในการบริหาร การปกครอง มีเทคนิควิธีการหางบประมาณ มีความรู้ มีการศึกษา และมีประสบการณ์ทางการเมือง สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ในระดับหนึ่ง มีเทคนิควิธีการดึงงบประมาณซึ่งเป็นส่วนที่การเป็นนักการเมืองในพื้นที่ต้องนำงบประมาณมาพัฒนาพื้นที่ เป็นผู้แบ่งเวลา มีการจัดการที่ดี ครองใจคน ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างไรเปลี่ยนพื้นที่ให้เจริญได้อย่างไร ต้องมีกำลังในการพัฒนา เป็นผู้รู้จักของประชาชน ประชาชนไว้วางใจเห็นผลงานของนักการเมืองที่ทำประโยชน์ในกับตน สอดคล้องกับงานวิจัย หลงษ์ เดชกำแหง (2567) ได้ศึกษาความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมนักการเมืองในจังหวัดปทุมธานี พบว่า 1) ระดับพฤติกรรมนักการเมืองที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้านได้แก่ พฤติกรรมของนักการเมือง ด้านจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ พฤติกรรมของนักการเมืองด้านเคารพต่อระเบียบ กฎเกณฑ์ และมีวินัยในตนเอง พฤติกรรมของนักการเมืองด้านเอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ พฤติกรรมของนักการเมืองด้านใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และ พฤติกรรมของนักการเมืองด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

5.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

1. จากการศึกษาพบว่า ค่านิยมการเล็งผลปฏิบัติส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักการเมืองที่ชื่นชอบได้มีผลงานด้านพัฒนาชุมชนอย่างเห็นประจักษ์ เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมส่วนรวม สอดคล้องกับ ประคอง มาโต (2565) ที่ได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมือง คือ การทำประโยชน์ เป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด ความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง

2. จากการศึกษาพบว่า ลักษณะนิสัยของนักการเมืองส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลิกภาพลักษณะนิสัยส่วนตัวของนักการเมือง หากนักการเมืองมีลักษณะนิสัยที่ดี ชอบช่วยเหลือสังคม อ่อนน้อมถ่อมตน มีเหตุผล มีความรอบคอบ ไม่ฟังความข้างเดียวมีความโอ้อ้อมอารีย์ เข้าถึงประชาชนได้ดี จะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ นิยมชมชอบ สอดคล้องกับ หฤษฎ์ เดชกำแหง (2567) ได้วิจัยเรื่อง “ความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมนักการเมืองในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ความนิยมสถานะทางสังคมส่งผลต่อพฤติกรรมนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชน ในจังหวัดปทุมธานี

3. จากการศึกษาพบว่า ความรู้ความสามารถพิเศษของนักการเมืองส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักการเมืองที่ชื่นชอบมีเทคนิควิธีการแก้ปัญหาที่ดี มีความสามารถในการสื่อสารและเสนอความคิดเห็น มีความรู้ความสามารถด้านการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับ หฤษฎ์ เดชกำแหง (2567) ที่ได้ศึกษาความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมนักการเมืองในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ความรู้ความสามารถพิเศษ ส่งผลต่อพฤติกรรมนักการเมืองที่พึงประสงค์ ในจังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. จากการศึกษาพบว่า การมีประสบการณ์ทางการเมืองส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักการเมืองเคยดำรงตำแหน่งในชุมชนมาก่อน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีประสบการณ์การเป็นนักการเมืองมาแล้วหลายสมัย มีความรู้ ความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ของตน สอดคล้องกับ หฤษฎ์ เดชกำแหง (2567) ได้ศึกษาความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมนักการเมืองในจังหวัดปทุมธานี พบว่า การมีประสบการณ์ทางการเมือง ส่งผลต่อพฤติกรรมนักการเมืองที่พึงประสงค์ ในจังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยการประยุกต์ตามหลักพรหมวิหาร 4

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

1. จากผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองตามหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อให้เกิดความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองมากยิ่งขึ้นในแต่ละด้าน ดังนี้ 1. ด้านเมตตา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข) ได้แก่ ผู้นำมีความปรารถนาดี ไม่มีอคติ มีความจริงใจต่อบุคลากร ให้คำปรึกษาการทำงาน ให้ความรักกับประชาชน 2. ด้านกรุณา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์) ได้แก่ รู้จักการให้อภัย ให้กำลังใจการทำงาน มีความสงสารเห็นใจ เข้าใจข้อจำกัดของการทำงาน เข้าใจความสามารถของบุคลากร 3. ด้านมุทิตา (ความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี) ได้แก่ ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ด้อย่างจริงจัง มีจิตผ่องใสมีกิริยาทางกายวาจาใจ สร้างขวัญกำลังใจ สร้างความสัมพันธ์อันดีและพิจารณาความชอบ 4. อุเบกขา (การรู้จักวางเฉย) ได้แก่ ให้ความยุติธรรมในการบริหารงาน เน้นย้ำความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่อย่างเรียบร้อยมีระเบียบวินัย วางตัวเป็นกลางและพยายามทำให้มีความสามัคคีกัน สอดคล้องกับงานวิจัย พระครูสุวรรณจันทรังษี (คำมู โคตรโนนกอก) (2566) ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการปกครองของผู้ปกครองท้องถิ่น ในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ” ผลวิจัยพบว่า ด้านคุณลักษณะตามหลักพรหมวิหารธรรม ผู้ปกครองท้องถิ่นควรมีคุณธรรมจริยธรรมในการปกครอง ด้านพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรม ผู้ปกครองท้องถิ่น ควรมีความรักความเมตตาต่อประชาชน ด้านตามสถานการณ์ตามหลักพรหมวิหารธรรม ผู้ปกครองท้องถิ่น ควรรู้จักการปรับตัวให้ทันยุคทันสมัย มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการปกครอง ด้านการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหารธรรม ผู้ปกครองท้องถิ่นควรเปลี่ยนแปลงพัฒนาชุมชนให้เจริญขึ้น ควรผสมผสานแนวคิดสมัยใหม่กับสมัยเก่าให้กลมกลืนกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าในองค์กรและชุมชนนั้นๆ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลจากการศึกษาพบว่า ระดับความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านอุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเป็นบุคคลสาธารณะของนักการเมือง ไม่ให้เอนเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยมีนโยบายกำหนดคุณสมบัติของนักการเมืองไว้เป็นมาตรฐานให้เป็นคุณสมบัติของนักการเมืองทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่น เป็นมาตรฐานเดียวกัน

2. พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบาย ให้นักการเมืองในพรรควางตนพอดี ทำตัวเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ใช้อำนาจข่มเหงประชาชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ/โครงการเกี่ยวกับการเป็นบุคคลสาธารณะของนักการเมือง ไม่ให้เอนเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยมีนโยบายกำหนดคุณสมบัติของนักการเมือง

2. พรรคการเมืองควรจัดกิจกรรม/โครงการแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักการเมืองในพรรคกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

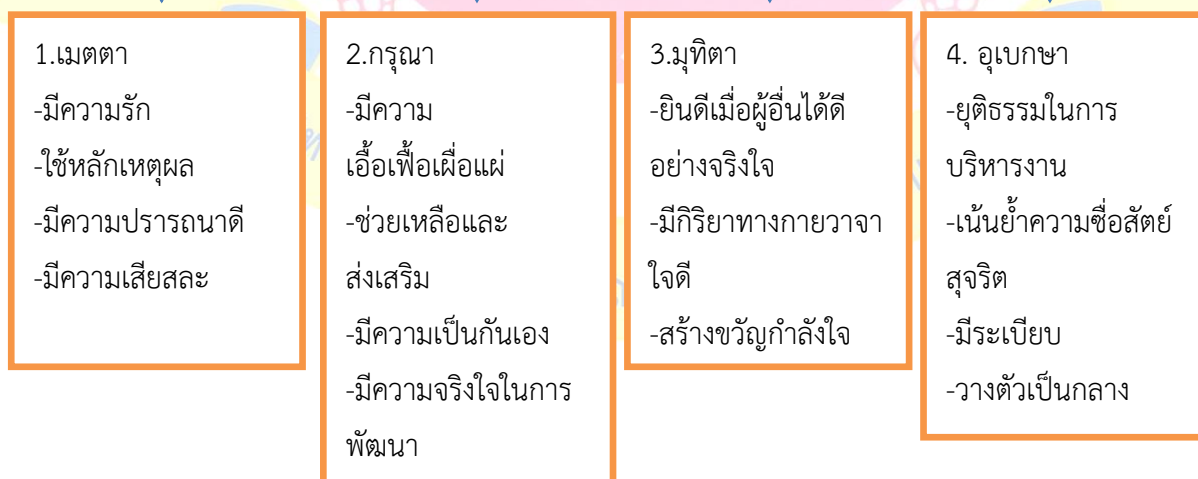
1. ควรวิจัยเรื่อง บทบาทผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขต อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

2. ควรวิจัยเรื่อง คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารในหน่วยงานอื่นๆ ในจังหวัดมหาสารคาม

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยโดยการสำรวจ เอกสารที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม การเปรียบเทียบความคิดเห็น ซึ่งผู้วิจัยได้องค์ความรู้ ดังแผนภาพ

การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองตามหลักพรหมวิหาร 4

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

จากแผนภาพที่ 1 การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองตามหลักพรหม4 (หลักธรรมที่ทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตามเป็นผู้ประเสริฐ) มาใช้เพื่อให้เกิดความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองมากยิ่งขึ้นในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านเมตตา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข) ได้แก่ ผู้นำมีความปรารถนาดี ไม่มีอคติ มีความจริงใจต่อบุคลากร ให้คำปรึกษาการทำงาน ให้ความรักกับประชาชน ด้านกรุณา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์) ได้แก่ รู้จักการให้อภัย ให้กำลังใจการทำงาน มีความสงสารเห็นใจ เข้าใจข้อจำกัดของการทำงาน เข้าใจความสามารถของบุคลากร ด้านมูทิตา (ความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี) ได้แก่ ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีอย่างจริงใจ มีจิตผ่องใสมีกิริยาทางกายวาจาใจ สร้างขวัญกำลังใจ สร้างความสัมพันธ์อันดีและพิจารณาความชอบ และ อุเบกขา (การรู้จักวางเฉย) ได้แก่ ให้ความยุติธรรมในการบริหารงาน เน้นย้ำความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่อย่างเรียบร้อยมีระเบียบวินัย วางตัวเป็นกลางและพยายามทำให้มีความสามัคคีกัน

เอกสารอ้างอิง

- ชำนาญ จันทรเรือง. (2563). นักการเมืองคือใคร จะควบคุมได้อย่างไร. กรุงเทพฯธุรกิจ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/639780>.
- นฤมล โคตรสาขา, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า, สุรพล สุษะพรหม. (2568). วารสารวิชาการ รัฐศาสตร์และรัฐศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ 2568 : 1.
- ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมหาสารคาม, เรื่อง รูปแบบการแบ่งเขตเลือกตั้งของ จังหวัดมหาสารคาม, สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมหาสารคาม อำเภอเมือง มหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม, 2566.
- ประคอง มาโต,วัชรินทร์ ชาญศิลป์ และสุรพล สุษะพรหม. (2565). “การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชน ที่มีต่อนักการเมือง ในจังหวัดอุทัยธานี” วารสารวิจัยวิชาการ, 5 (2), (มีนาคม-เมษายน 2565), 115-128.
- พระครูสุวรรณจันทรังษี (คำมู โคตรโนนกอก). (2566). “การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำ ทางการปกครองของผู้ปกครองท้องถิ่น ในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ”,วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหา บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระทรงวุฒิ รัตนะ, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์,สุรพล สุษะพรหม. (2563). “การกล่อมเกลางานทางการเมืองของประชาชนที่มี ผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน”, การประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม ปี 2563. (หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย 3 เมษายน 2563) : 599.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2547). ธรรมบุญชีวิต.กรุงเทพฯ ฯ: โรงพิมพ์การศาสนา หน้า 55.

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

รพีพร ธงทอง “คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นและพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่นของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง” วารสารวิชาการธรรมทรรศน์ ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 (เมษายน - มิถุนายน 2565) :297-298.

สันทัต สุมณเมธี. (2567). “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4”. วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

หฤษฎ์ เดชกำแหง, ธนกฤต โพธิ์เงิน และ วิทยา สุจริตธนารักษ์.(2567). “ความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมนักการเมืองในจังหวัดปทุมธานี”. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(3), 106-129.

เอกร มีสุข, วิทยาธร ท่อแก้ว,กานต์ บุญศิริและ สมาน งามสนิท. (2567). “การสื่อสารคุณลักษณะของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองในพื้นที่ภาคใต้” วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 12ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม2567) : 1210

Politician - Webster's. (2013). New World College Dictionary. Yourdictionary.com.

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

พรมแดนแห่งความขัดแย้ง: การเมืองเรื่องเขตแดนไทย-กัมพูชาและผลกระทบ ต่อความมั่นคงของรัฐ

Contentious Borders: Thai-Cambodian Border Politics and Their Implications for National Security

ธรรมรัตน์ สะตะ กัญญากร เมืองเก่า พระนันท์วัฒน์ อภินนโท
Thammarat Sata Kanyaporn Muangkao PhraNandawat Aphinnato
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon kaen campus
Corresponding Author E-mail : 6305504059@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชาเกี่ยวกับอธิปไตยเป็นปัญหาที่ยืดเยื้อมายาวนาน โดยมีรากฐานมาจากความคลาดเคลื่อนในการตีความเส้นเขตแดนตามสนธิสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศสในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 แผนที่ภาคผนวก 1 ซึ่งจัดทำโดยฝรั่งเศสและแสดงให้เห็นว่าปราสาทพระวิหารอยู่ในดินแดนกัมพูชา กลายเป็นจุดศูนย์กลางของข้อพิพาทนี้ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ได้มีคำพิพากษาเมื่อ พ.ศ. 2505 ว่าปราสาทพระวิหารอยู่ภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา และต่อมาในปี พ.ศ. 2556 ศาลได้ตีความเพิ่มเติมว่าพื้นที่โดยรอบปราสาทก็อยู่ภายใต้อธิปไตยเดียวกัน ส่งผลให้ทั้งสองประเทศต้องปรับท่าทีทางการทหารและการทูต ข้อพิพาทดังกล่าวส่งผลกระทบในหลากหลายมิติ ทั้งด้านความมั่นคง การเมืองภายใน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เศรษฐกิจชายแดน และสังคม โดยเฉพาะความรู้สึกชาตินิยมที่ทวีความรุนแรงขึ้นในช่วงเวลาที่มีความตึงเครียด ความพยายามในการแก้ไขปัญหาได้ดำเนินการผ่านการเจรจาทวิภาคี การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการเขตแดนร่วม (JBC) และความร่วมมือภายใต้กรอบอาเซียน แม้จะยังไม่สามารถแก้ไขข้อพิพาทได้อย่างถาวร แต่กระบวนการเหล่านี้ถือเป็นก้าวสำคัญในการคลี่คลายความขัดแย้งโดยสันติวิธี

คำสำคัญ: พรมแดน, ความขัดแย้ง, การเมือง, ไทย, กัมพูชา, ผลกระทบ

Abstract

The objective of this academic article is to study the sovereignty dispute between Thailand and Cambodia has been a long-standing issue rooted in differing interpretations of border demarcation under treaties between Siam and France in the early 20th century. The Annex I map,

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

produced by the French and indicating that the Preah Vihear Temple lies within Cambodian territory, became the focal point of this dispute. In 1962, the International Court of Justice (ICJ) ruled that the temple was under Cambodian sovereignty. Later, in 2013, the Court provided a further interpretation that the surrounding area also fell under the same sovereignty. This prompted both countries to adjust their military and diplomatic stances. The dispute has had multifaceted impacts—on national security, domestic politics, international relations, border economics, and society—especially with the rise of nationalism during periods of heightened tension. Efforts to resolve the conflict have included bilateral negotiations, the establishment of the Joint Boundary Commission (JBC), and cooperation under the ASEAN framework. While a permanent solution has yet to be achieved, these processes represent significant steps toward peaceful conflict resolution.

Keywords: Border, Conflict, Politics, Thailand, Cambodia, Impact

บทนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนและละเอียดอ่อน โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเขตแดน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากประวัติศาสตร์อาณานิคมและการตีความแผนที่ที่แตกต่างกัน หนึ่งในกรณีที่เป็นที่รู้จักกันดีคือข้อพิพาทเกี่ยวกับปราสาทพระวิหาร ซึ่งเป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ข้อพิพาทเกี่ยวกับปราสาทพระวิหารมีจุดเริ่มต้นจากการที่ประเทศไทยและกัมพูชาถือแผนที่ปักปันเขตแดนคนละฉบับ ซึ่งนำไปสู่การฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ในปี พ.ศ. 2502 โดยศาลได้ตัดสินให้ปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชา อย่างไรก็ตาม การตีความคำพิพากษาดังกล่าวยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ และนำไปสู่ความตึงเครียดระหว่างสองประเทศในหลายช่วงเวลา (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุรินทร์, 2554) นอกจากนี้ ความขัดแย้งยังส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ เช่น ในปี พ.ศ. 2554 การปะทะกันระหว่างกองกำลังของทั้งสองประเทศบริเวณชายแดนช่องจอม - โอเสม็ด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ได้ส่งผลให้มีการปิดด่านชั่วคราว ซึ่งกระทบต่อการค้าขายและรายได้ของประชาชนในพื้นที่อย่างมาก (ไทยรัฐพลัส, 2568) การจัดการกับข้อพิพาทดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศและการใช้กลไกทางการทูตอย่างมีประสิทธิภาพ การเจรจาและการใช้กลไกทวิภาคี เช่น คณะกรรมการร่วมไทย-กัมพูชา เพื่อการปักปันเขตแดน เป็นแนวทางที่สามารถช่วยลดความตึงเครียดและสร้างความเข้าใจระหว่างกันได้ (ประชาไท, 2568) ในบริบทของภูมิรัฐศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความมั่นคงของรัฐไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การป้องกันภัยคุกคามจากภายนอกเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการรักษาเสถียรภาพภายในประเทศ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้น การศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อพิพาทเขตแดนระหว่างไทยและ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

กัมพูชาจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างความมั่นคงของรัฐในระยะยาว (จิรัชวัลค์ ทรงสุวรรณวิภา ,2563)

ข้อพิพาทชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออธิปไตยและความมั่นคงของรัฐทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง เช่น บริเวณปราสาทพระวิหารและพื้นที่สามเหลี่ยมมรกต ซึ่งเป็นจุดที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติที่อาจเป็นที่มาของความตึงเครียดระหว่างสองประเทศข้อพิพาทชายแดนที่เกี่ยวข้องกับการอ้างสิทธิ์ในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งสามารถท้าทายอธิปไตยของรัฐและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐในหลายด้าน (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุรินทร์,2554) ผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐด้านการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ข้อพิพาทชายแดนสามารถส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสองประเทศ โดยเฉพาะเมื่อมีการใช้กลไกระหว่างประเทศ เช่น ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ในการแก้ไขข้อพิพาท ซึ่งอาจนำไปสู่ความตึงเครียดและการไม่ยอมรับคำตัดสินของศาลจากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด(ไทยรัฐพลัส ,2568)

ด้านเศรษฐกิจ พื้นที่ชายแดนที่มีความขัดแย้งอาจส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การค้า การลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากความไม่แน่นอนทางกฎหมายและความมั่นคงอาจทำให้นักลงทุนลังเลที่จะลงทุนในพื้นที่ดังกล่าว ด้านสังคมและความเป็นอยู่ของประชาชน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนที่มีความขัดแย้งอาจเผชิญกับความไม่ปลอดภัย การย้ายถิ่นฐาน และการสูญเสียรายได้จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากข้อพิพาท (ประชาไท,2568) การจัดการข้อพิพาทชายแดนระหว่างไทยและกัมพูชาจำเป็นต้องใช้กลไกทางการทูตและกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น การเจรจาวิภาคิ การใช้คณะกรรมการร่วมชายแดน (JBC) และการพิจารณาคำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) อย่างไรก็ตาม การยอมรับหรือไม่ยอมรับคำตัดสินของศาลอาจเป็นประเด็นที่ทำลายต่ออธิปไตยของรัฐ และต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อไม่ให้กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ข้อพิพาทชายแดนระหว่างไทยและกัมพูชามีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออธิปไตยและความมั่นคงของรัฐทั้งสองประเทศ การจัดการข้อพิพาทดังกล่าวจำเป็นต้องใช้กลไกทางการทูตและกฎหมายระหว่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ชายแดน

1. พรหมแดนแห่งความขัดแย้ง

แผนที่ภาคผนวก 1 (Map Annex I) ที่ฝรั่งเศสจัดทำขึ้นในปี 1908 เป็นเอกสารสำคัญที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเขตแดนระหว่างไทยและกัมพูชา โดยเฉพาะในพื้นที่ปราสาทพระวิหาร ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางของข้อพิพาทชายแดนระหว่างสองประเทศ ที่มาของ แผนที่ภาคผนวก 1 ถูกจัดทำขึ้นภายใต้กรอบของสนธิสัญญาแฟรงโก-สยามในปี 1904 และ 1907 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดเขตแดนระหว่างฝรั่งเศส (ในฐานะผู้ปกครองกัมพูชา) และสยาม

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

(ประเทศไทยในปัจจุบัน) แผนที่นี้ได้รับการจัดทำโดยคณะกรรมการปักปันเขตแดน (Mixed Delimitation Commission) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากทั้งสองประเทศ แผนที่ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในฝั่งกัมพูชา แม้ว่าจะตั้งอยู่บนสันเขาแดนเกร็ก ซึ่งตามสนธิสัญญากำหนดให้เป็นเขตแดนธรรมชาติระหว่างสองประเทศ (Ezuruonye, 2023) การยอมรับของไทยในปี 1908 ในปี 1908 รัฐบาลสยามได้ยอมรับแผนที่ภาคผนวก 1 อย่างเป็นทางการ โดยการส่งแผนที่ดังกล่าวไปยังสถานทูตของสยามในต่างประเทศ และไม่ได้แสดงความคัดค้านใดๆ ต่อแผนที่นี้ การยอมรับนี้ถือเป็นการยินยอมโดยปริยาย (acquiescence) ซึ่งมีผลทางกฎหมายตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลสยามในขณะนั้นอาจไม่ได้ตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการยอมรับนี้ในระยะยาวผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การยอมรับแผนที่ โดยสยามในปี 1908 ส่งผลให้เกิดข้อพิพาทชายแดนระหว่างไทยและกัมพูชา โดยเฉพาะในพื้นที่ปราสาทพระวิหาร ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางของข้อพิพาทดังกล่าว ในปี 1962 ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ได้ตัดสินให้ปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชา โดยอ้างอิงจากแผนที่ และการยอมรับของสยามในปี 1908 การตัดสินนี้ทำให้เกิดความตึงเครียดทางการเมืองและสังคมในประเทศไทย และส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศจนถึงปัจจุบัน (จิรัชวัลด์ ทรงสุวรรณวิภา, 2555)

คำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ปี พ.ศ. 2505: ปราสาทพระวิหารอยู่ภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา ในวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2505 ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ได้มีคำพิพากษาในคดีระหว่างกัมพูชากับไทย โดยมีสาระสำคัญว่า ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในเขตแดนที่อยู่ภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา และไทยมีหน้าที่ต้องถอนกำลังทหาร ตำรวจ หรือผู้รักษาความปลอดภัยอื่นๆ ที่ประจำการอยู่บริเวณปราสาทหรือพื้นที่ใกล้เคียงในเขตแดนของกัมพูชา (International Court of Justice, 1962) ข้อเท็จจริงและกระบวนการพิจารณาคดี ข้อพิพาทเริ่มต้นจากการที่ฝรั่งเศสในฐานะอาณานิคมของกัมพูชาและสยาม (ประเทศไทยในขณะนั้น) ได้ทำสนธิสัญญาในปี พ.ศ. 2447 เพื่อกำหนดเขตแดนระหว่างสองประเทศ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อปักปันเขตแดน ซึ่งในปี พ.ศ. 2450 ได้มีการจัดทำแผนที่ที่แสดงให้เห็นว่า ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในเขตแดนของฝรั่งเศส หลังจากกัมพูชาได้รับเอกราชในปี พ.ศ. 2496 ไทยได้เข้ายึดครองปราสาทพระวิหารในปี พ.ศ. 2497 กัมพูชาจึงยื่นฟ้องต่อศาล ICJ ในปี พ.ศ. 2502 โดยอ้างว่าแผนที่ที่จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2450 ได้รับการยอมรับจากทั้งสองประเทศและเป็นเอกสารที่มีผลผูกพันทางกฎหมาย ศาล ICJ ได้พิจารณาและตัดสินว่า (International Court of Justice, 1962) การยอมรับแผนที่ภาคผนวก 1 (Annex I Map) แม้ว่าแผนที่ดังกล่าวไม่ได้เป็นผลงานของคณะกรรมการร่วมตามสนธิสัญญา แต่ทั้งสองประเทศได้ยอมรับและใช้แผนที่นี้ในการกำหนดเขตแดน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการยินยอมโดยปริยายของทั้งสองฝ่าย การตีความสนธิสัญญา ศาลได้ตีความสนธิสัญญาในปี พ.ศ. 2447 โดยยึดถือแผนที่ภาคผนวก 1 เป็นหลักฐานสำคัญในการกำหนดเขตแดน ซึ่งทำให้ปราสาทพระวิหารอยู่ในเขตแดนของกัมพูชา หน้าที่ของไทย ศาลได้ตัดสินว่า ไทยมีหน้าที่ต้องถอนกำลังทหาร ตำรวจ หรือผู้รักษาความปลอดภัยอื่นๆ ที่ประจำการอยู่บริเวณปราสาทหรือพื้นที่ใกล้เคียงในเขตแดนของกัมพูชา (สันฐาน ชยนนท์และคณะ, 2560)

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

คำพิพากษาดังกล่าวมีผลกระทบอย่างมากต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยและกัมพูชา โดยเฉพาะในด้านการเมืองและสังคมในประเทศไทย ซึ่งยังคงมีการถกเถียงเกี่ยวกับการยอมรับคำตัดสินของศาล ICJ และการตีความสนธิสัญญาในปี พ.ศ. 2447 นอกจากนี้ คำพิพากษาดังกล่าวยังมีความสำคัญในด้านกฎหมายระหว่างประเทศ เนื่องจากเป็นตัวอย่างของการใช้แผนที่เป็นหลักฐานในการกำหนดเขตแดนระหว่างประเทศ และการยอมรับแผนที่ดังกล่าวเป็นการยินยอมโดยปริยายของทั้งสองประเทศการตีความคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ปี พ.ศ. 2556 และผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา ในวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ได้มีคำพิพากษาในคดีขอให้ตีความคำพิพากษาเดิมเมื่อปี พ.ศ. 2505 เกี่ยวกับปราสาทพระวิหาร โดยศาลได้ชี้ขาดว่า ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในเขตแดนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของกัมพูชา และไทยมีหน้าที่ต้องถอนกำลังทหาร ตำรวจ หรือผู้รักษาความปลอดภัยอื่นๆ ที่ประจำการอยู่บริเวณปราสาทหรือพื้นที่ใกล้เคียงในเขตแดนของกัมพูชา (International Court of Justice, 2013) คำพิพากษาดังกล่าวมีความสำคัญในหลายด้าน การยืนยันอธิปไตยของกัมพูชา ศาลยืนยันว่า กัมพูชามีอธิปไตยเหนือทั้งพื้นที่ของปราสาทพระวิหารและพื้นที่โดยรอบ ซึ่งเป็นการยุติข้อพิพาทเรื่องเขตแดนระหว่างสองประเทศในส่วนนี้ (International Court of Justice, 2013) การตีความแผนที่ภาคผนวก 1 ศาลได้ตีความว่า แผนที่ ซึ่งจัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2450 โดยฝรั่งเศสและสยาม (ประเทศไทยในขณะนั้น) ได้รับการยอมรับจากทั้งสองประเทศและเป็นส่วนหนึ่งของสนธิสัญญา ซึ่งทำให้แผนที่ดังกล่าวมีผลผูกพันทางกฎหมาย (International Court of Justice, 2013) การกำหนดขอบเขตของ "vicinity" ศาลได้ชี้ขาดว่า คำว่า "vicinity" ในคำพิพากษาปี พ.ศ. 2505 หมายถึงพื้นที่ทั้งหมดของปราสาทพระวิหารและพื้นที่โดยรอบที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของกัมพูชา ซึ่งทำให้ไทยมีหน้าที่ต้องถอนกำลังทหารที่ประจำการอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว (ชาติชาย มุกสง, 2559)

ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา คำพิพากษาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศในหลายด้าน ด้านการเมืองและสังคมในประเทศไทย คำพิพากษาได้รับการตอบสนองอย่างรุนแรงจากกลุ่มชาตินิยมในประเทศไทย ซึ่งมองว่าการยอมรับคำตัดสินของศาลเป็นการสูญเสียอธิปไตยของชาติ ส่งผลให้เกิดการประท้วงและความตึงเครียดทางการเมืองภายในประเทศ (International Court of Justice, 2013) ด้านความมั่นคงชายแดน แม้ว่าศาลจะสั่งให้ถอนกำลังทหาร แต่การปฏิบัติตามคำพิพากษายังคงเป็นปัญหา เนื่องจากทั้งสองประเทศยังคงมีการเผชิญหน้าทางทหารในพื้นที่ชายแดน ซึ่งอาจนำไปสู่ความตึงเครียดและความไม่มั่นคงในภูมิภาค (International Court of Justice, 2013) ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ คำพิพากษาได้เปิดโอกาสให้ทั้งสองประเทศมีการเจรจาและความร่วมมือในการจัดการกับข้อพิพาทชายแดน โดยเฉพาะการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมชายแดน (JBC) เพื่อดำเนินการปักปันเขตแดนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น (International Court of Justice, 2013) ข้อพิพาทชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชามีความซับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับทั้งการเมืองภายในประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเกี่ยวกับปราสาทพระวิหารและพื้นที่โดยรอบ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สำคัญของทั้งสองประเทศ (ทรงพร ทาเจริญศักดิ์, 2559)

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

2. การเมืองภายในประเทศ

การเมืองภายในประเทศ ปัจจัยที่ส่งผลต่อข้อพิพาท ในประเทศไทย ข้อพิพาทชายแดนมักถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองภายในประเทศ โดยเฉพาะในช่วงที่มีความไม่มั่นคงทางการเมืองหรือการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล กลุ่มชาตินิยมและพรรคการเมืองบางกลุ่มมักใช้ประเด็นนี้เพื่อกระตุ้นความรู้สึกชาตินิยมและสร้างความนิยมในหมู่ประชาชน ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2551 การเสนอชื่อปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกโดยกัมพูชาได้กระตุ้นให้เกิดการประท้วงในประเทศไทย และนำไปสู่ความตึงเครียดทางการเมืองภายในประเทศ (International Court of Justice, 2013) ในกัมพูชา รัฐบาลมักใช้ข้อพิพาทชายแดนเพื่อเสริมสร้างความชอบธรรมและความนิยมในหมู่ประชาชน โดยเฉพาะในช่วงการเลือกตั้งหรือเมื่อเผชิญกับแรงกดดันทางการเมืองภายในประเทศ การเน้นย้ำถึงการปกป้องอธิปไตยและดินแดนของชาติเป็นกลยุทธ์ที่รัฐบาลใช้เพื่อรวมพลังของประชาชนและลดแรงกดดันจากฝ่ายค้าน (International Court of Justice, 2013)

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บทบาทขององค์กรระหว่างประเทศและภูมิภาค ข้อพิพาทชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชามีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในบริบทของอาเซียน ซึ่งมีหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศสมาชิกและการแก้ไขข้อพิพาทโดยสันติวิธี อย่างไรก็ตาม ความล้มเหลวของอาเซียนในการแก้ไขข้อพิพาทนี้อย่างมีประสิทธิภาพได้สะท้อนถึงข้อจำกัดขององค์กรในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิก ในระดับสากล ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ได้มีบทบาทสำคัญในการตัดสินข้อพิพาทนี้ โดยในปี พ.ศ. 2505 ศาลได้ตัดสินให้ปราสาทพระวิหารอยู่ภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา และในปี พ.ศ. 2556 ศาลได้ตีความคำพิพากษาเพิ่มเติมเพื่อชี้แจงขอบเขตของพื้นที่โดยรอบปราสาท อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติตามคำตัดสินของศาลยังคงเป็นประเด็นที่ท้าทาย เนื่องจากความรู้สึกชาตินิยมและแรงกดดันทางการเมืองภายในประเทศทั้งสอง (Ezuruonye, 2023)

ความมั่นคง

ข้อพิพาทชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชามีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐในหลายมิติ ได้แก่ ด้านทหาร เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งส่งผลต่อเสถียรภาพและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองอย่างมีนัยสำคัญ มิติทางทหาร ความตึงเครียดและการปะทะ ข้อพิพาทชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชามักนำไปสู่ความตึงเครียดทางทหาร โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ยังไม่มีการปักปันเขตแดนอย่างชัดเจน เช่น บริเวณปราสาทพระวิหารและบริเวณใกล้เคียง การปะทะกันระหว่างกองกำลังของทั้งสองประเทศเกิดขึ้นเป็นระยะๆ ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บทั้งสองฝ่าย การปะทะเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐเท่านั้น แต่ยังเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดสงครามเต็มรูปแบบ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยรวม (The Nation Thailand, 2025)

เศรษฐกิจและสังคมชายแดน

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

มิติทางเศรษฐกิจ การค้าขายแดนและการลงทุน ความตึงเครียดที่เกิดจากข้อพิพาทชายแดนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะในด้านการค้าขายแดนและการลงทุน การปิดด่านชายแดนชั่วคราวหรือการจำกัดการเคลื่อนไหวของสินค้าส่งผลให้การค้าระหว่างประเทศลดลง และสร้างความไม่แน่นอนให้กับนักลงทุน นอกจากนี้ ความไม่มั่นคงที่เกิดจากข้อพิพาทยังส่งผลให้โครงการพัฒนาเศรษฐกิจร่วมระหว่างประเทศ เช่น โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน (ACMECS) และโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน ต้องเผชิญกับความล่าช้าและความไม่แน่นอน (The Nation Thailand, 2025) มิติทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและความรู้สึกชาตินิยม ข้อพิพาทชายแดนยังส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะในด้านความรู้สึกชาตินิยมและอคติทางประวัติศาสตร์ เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในอดีต เช่น การจลาจลในกรุงเทพมหานครเมื่อปี พ.ศ. 2546 ซึ่งมีการเผาสถานเอกอัครราชทูตไทยและทรัพย์สินของคนไทยในกัมพูชา เป็นตัวอย่างของผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากความตึงเครียดระหว่างประเทศความรู้สึกชาตินิยมที่ถูกกระตุ้นโดยสื่อและกลุ่มการเมืองบางกลุ่มสามารถนำไปสู่การประท้วงและการกระทำที่เป็นอันตรายต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและอาจส่งผลกระทบต่อความร่วมมือในระดับภูมิภาค (The Nation Thailand, 2025) ข้อพิพาทชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อนและยืดเยื้อมายาวนาน ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐในหลายมิติ ได้แก่ ด้านทหาร เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสองประเทศ การจัดการข้อพิพาทอย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็น

3. บทบาทระหว่างประเทศ

1. การใช้กลไกทางการทูตและการเจรจาวิภาค การเจรจาโดยตรงระหว่างรัฐบาลไทยและกัมพูชาเป็นแนวทางที่สำคัญในการลดความตึงเครียดและป้องกันการปะทะทางทหาร ล่าสุด ผู้นำกองทัพของทั้งสองประเทศได้พบปะและตกลงที่จะถอนกำลังทหารออกจากพื้นที่พิพาท พร้อมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อหารือเกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดน (Cheang & Saksornchai, 2025)

2. การใช้กลไกของอาเซียน สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค แม้ว่าในอดีตไทยจะปฏิเสธการแทรกแซงของอาเซียนในข้อพิพาทชายแดนกับกัมพูชา แต่ปัจจุบันมีความพยายามที่จะใช้กลไกของอาเซียน เช่น การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนและการใช้หลักการ "อาเซียนเวย์" เพื่อส่งเสริมการเจรจาและความร่วมมือ

3. การนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมระหว่างประเทศ การยื่นเรื่องต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการแก้ไขข้อพิพาทอย่างสันติ กัมพูชาได้ประกาศแผนที่จะยื่นเรื่องต่อ ICJ เพื่อขอคำตัดสินเกี่ยวกับพื้นที่พิพาทเพิ่มเติม หลังจากเกิดเหตุปะทะทางทหารที่มีผู้เสียชีวิต

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

4. การส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคม แม้จะมีข้อพิพาทชายแดน การค้าระหว่างไทยและกัมพูชายังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2024 มูลค่าการค้าระหว่างสองประเทศเพิ่มขึ้น 15.5% เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า การส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เช่น การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ การลงทุนร่วม และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สามารถช่วยลดความตึงเครียดและสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

5. การมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรภาคประชาสังคม การส่งเสริมความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืน การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การศึกษา และการท่องเที่ยวสามารถช่วยลดอคติและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชน (Pisei, 2025)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย: การปรับใช้กลไกภูมิภาค เช่น อาเซียน (ASEAN) ในการจัดการข้อพิพาทชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาอย่างยั่งยืน รัฐบาลไทยควรให้ความสำคัญกับการใช้กลไกภูมิภาคอย่างสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ในฐานะเครื่องมือทางการทูตเพื่อป้องกันความขัดแย้งและส่งเสริมความร่วมมือ

โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้:

1. เสริมสร้างบทบาทของ ASEAN ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไทยควรสนับสนุนให้อาเซียนมีบทบาทเชิงรุกในการเป็น "คนกลาง" ในการเจรจาระหว่างประเทศสมาชิกที่มีข้อพิพาททางดินแดน

2. การพัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) จัดตั้งระบบเตือนภัยร่วมระหว่างไทยและกัมพูชาในพื้นที่ชายแดน เพื่อป้องกันเหตุการณ์ความรุนแรงที่อาจบานปลายเป็นความขัดแย้งทางทหาร โดยมีอาเซียนเป็นผู้สนับสนุนด้านเทคนิคและงบประมาณ

3. การใช้เวที ASEAN เพื่อส่งเสริมการสร้าง confianza (Confidence-Building Measures) อาทิ การจัดการฝึกอบรมร่วม การสัมมนาด้านกฎหมายชายแดน

4. การส่งเสริมการจัดตั้งคณะกรรมการชายแดนถาวรภายใต้กรอบ ASEAN เพื่อกำกับดูแลการปักปันเขตแดนในภูมิภาคอย่างต่อเนื่องและยุติธรรม โดยอาศัยแนวปฏิบัติสากลตามกฎหมายระหว่างประเทศและคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ)

5. สนับสนุนบทบาทของภาคประชาสังคมและองค์กรระหว่างประเทศในกระบวนการสันติภาพโดยเฉพาะองค์กรในภูมิภาคที่มีความเชี่ยวชาญด้านการไกล่เกลี่ย เช่น ASEAN Institute for Peace and Reconciliation (AIPR) เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมและลดแรงกดดันทางการเมืองภายใน

โดยสรุป การจัดการข้อพิพาทชายแดนอย่างยั่งยืนไม่สามารถพึ่งพาเพียงการใช้กำลังหรือแนวทางทวิภาคีได้อีกต่อไป แต่ต้องอาศัยกลไกภูมิภาคที่แข็งแกร่ง มีความโปร่งใส และมีความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งในระดับรัฐ ภูมิภาค และประชาชน เพื่อสร้างสันติภาพและความมั่นคงในระยะยาวระหว่างไทยกับกัมพูชา

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

4. สรุป

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ไทย-กัมพูชาที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเขตแดนระหว่างประเทศ และส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศในระยะยาว ข้อพิพาทชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับทั้งการเมืองภายในประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การแก้ไขข้อพิพาทนี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและความเข้าใจระหว่างทั้งสองประเทศ รวมถึงการสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศและภูมิภาค เพื่อสร้างความมั่นคงและความสงบสุขในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ข้อพิพาทชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐในหลายมิติ ในส่วนผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาในหลายด้าน ทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง และความร่วมมือระหว่างประเทศแม้ว่าจะมีความท้าทายในการปฏิบัติตามคำพิพากษา แต่การยอมรับและการดำเนินการตามคำพิพากษาดังกล่าวถือเป็นก้าวสำคัญในการแก้ไขข้อพิพาทชายแดนระหว่างสองประเทศอย่างสันติการจัดการข้อพิพาทชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาจำเป็นต้องใช้แนวทางที่หลากหลายและครอบคลุม ทั้งการเจรจาทางการทูต การใช้กลไกของอาเซียน การนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมระหว่างประเทศ การส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคม และการมีส่วนร่วมของประชาชน การดำเนินการเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงของรัฐและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสองประเทศในระยะยาว

ตารางที่ 1 สรุปผลการเปรียบเทียบข้อพิพาทชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา

ด้าน	ประเทศไทย	ประเทศกัมพูชา
การเมืองภายในประเทศ	- เกิดความขัดแย้งในหมู่ประชาชนและพรรคการเมืองเกี่ยวกับจุดยืนต่อคำพิพากษาของศาลโลก - บางช่วงมีการใช้ประเด็นนี้เป็นเครื่องมือทางการเมือง เช่น การประท้วงหรือหาเสียง	- รัฐบาลกัมพูชาใช้คำพิพากษาเพื่อสร้างความชอบธรรมและเสริมสร้างความนิยมภายในประเทศ - ช่วยรวมความเป็นหนึ่งของคนในชาติรอบประเด็นแห่งอธิปไตย
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	- ความตึงเครียดในความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชา โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดเหตุปะทะบริเวณชายแดน - การสื่อสารและความร่วมมือลดลงในบางช่วงเวลา	- มีความระแวงต่อท่าทีของไทย และเน้นการใช้เวทีระหว่างประเทศในการสร้างความได้เปรียบ - พยายามผลักดันให้คำพิพากษาได้รับการยอมรับและปฏิบัติตามอย่างเป็นรูปธรรม

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ความมั่นคง	- เกิดการปะทะทางทหารหลายครั้งในพื้นที่ชายแดน ส่งผลให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน - มีผลกระทบต่อชุมชนชายแดน และสร้างความวิตกกังวลด้านความมั่นคง	- ใช้กองกำลังรักษาชายแดนเพื่อป้องกันอธิปไตย - ได้รับการสนับสนุนจากประชาคมระหว่างประเทศในฐานะผู้ได้รับอำนาจตามคำพิพากษา
เศรษฐกิจและสังคมชายแดน	- ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากการปะทะและความไม่แน่นอน - การค้าและการท่องเที่ยวบริเวณชายแดนชะลอตัว	- เศรษฐกิจท้องถิ่นได้รับผลกระทบเช่นกัน โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับปราสาทพระวิหาร - ใช้ประโยชน์จากคำพิพากษาในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม
บทบาทระหว่างประเทศ	- ถูกจับตามองจากประชาคมโลกถึงการปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลโลก - พยายามรักษาภาพลักษณ์ของประเทศในเวทีนานาชาติ	- ได้รับการสนับสนุนเชิงสัญลักษณ์จากองค์กรระหว่างประเทศ - เสริมบทบาทในเวทีระหว่างประเทศด้วยการใช้กฎหมายระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือ

ผลการศึกษาพบว่า ข้อพิพาทชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา โดยเฉพาะกรณีแผนที่ภาคผนวก 1 ที่ฝรั่งเศสจัดทำขึ้นในปี 1908 และกรณีพิพาทเกี่ยวกับปราสาทพระวิหาร ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งที่ยืดเยื้อในด้านเขตแดนและอธิปไตย การยอมรับแผนที่โดยปริยายของรัฐบาลสยามในขณะนั้น ส่งผลให้ไทยมีพันธะทางกฎหมายตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบระยะยาวคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ในปี 2556 ที่ยืนยันอธิปไตยของกัมพูชาเหนือปราสาทพระวิหารและพื้นที่ใกล้เคียง เป็นหมุดหมายสำคัญที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างชัดเจน ทั้งในมิติการเมือง ความมั่นคง และความร่วมมือระหว่างประเทศ การดำเนินการตามคำพิพากษาดังกล่าวแม้จะเผชิญกับอุปสรรค แต่ก็ถือเป็นกลไกในการแก้ไขข้อพิพาทอย่างสันติ นอกจากนี้ การศึกษาได้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่แตกต่างกันระหว่างไทยและกัมพูชาในแต่ละด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเมืองภายใน ความมั่นคงชายแดน เศรษฐกิจท้องถิ่น และบทบาทในเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการใช้ประเด็นข้อพิพาทเพื่อเสริมสร้างความชอบธรรมของรัฐบาลหรือกระตุ้นความรู้สึกรักชาติสุดท้าว ข้อพิพาทดังกล่าวเป็นกรณีตัวอย่างของความซับซ้อนทางประวัติศาสตร์ กฎหมาย และการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งการแก้ไขอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัย

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ความร่วมมือ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน และการมีส่วนร่วมขององค์กรระดับภูมิภาคและนานาชาติ เพื่อส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

5. องค์ความรู้ที่ได้รับ

พรมแดนแห่งความขัดแย้ง การเมืองเรื่องเขตแดนไทย-กัมพูชาและผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐจากการศึกษา ทำให้ได้รับองค์ความรู้ที่สำคัญในหลายมิติ ทั้งทางประวัติศาสตร์ กฎหมายระหว่างประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศประเด็นสำคัญคือบทบาทของแผนที่ภาคผนวก 1 ซึ่งฝรั่งเศสจัดทำในปี พ.ศ. 2451 โดยแสดงเขตแดนที่ทำให้ปราสาทพระวิหารอยู่ในดินแดนกัมพูชา การที่รัฐบาลสยามยอมรับแผนที่โดยปริยาย ส่งผลให้เกิดพันธะทางกฎหมายซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของข้อพิพาทชายแดนที่ยืดเยื้อมาจนถึงปัจจุบันองค์ความรู้ที่ได้รับยังรวมถึงบทบาทของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ที่มีอำนาจวินิจฉัยข้อพิพาทและส่งผลต่ออธิปไตยของรัฐ โดยเฉพาะคำพิพากษาในปี พ.ศ. 2556 ที่ยืนยันสิทธิของกัมพูชาเหนือพื้นที่รอบปราสาทพระวิหารนอกจากนี้ ยังได้ตระหนักว่าข้อพิพาทชายแดนไม่ใช่เพียงประเด็นทางกฎหมายหรือประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของประชาชนการเมืองภายในประเทศ และความมั่นคงของภูมิภาค การแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนจึงต้องอาศัยทั้งการเจรจาความร่วมมือระหว่างประเทศ และบทบาทขององค์กรระดับภูมิภาคอย่างอาเซียนร่วมด้วยสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

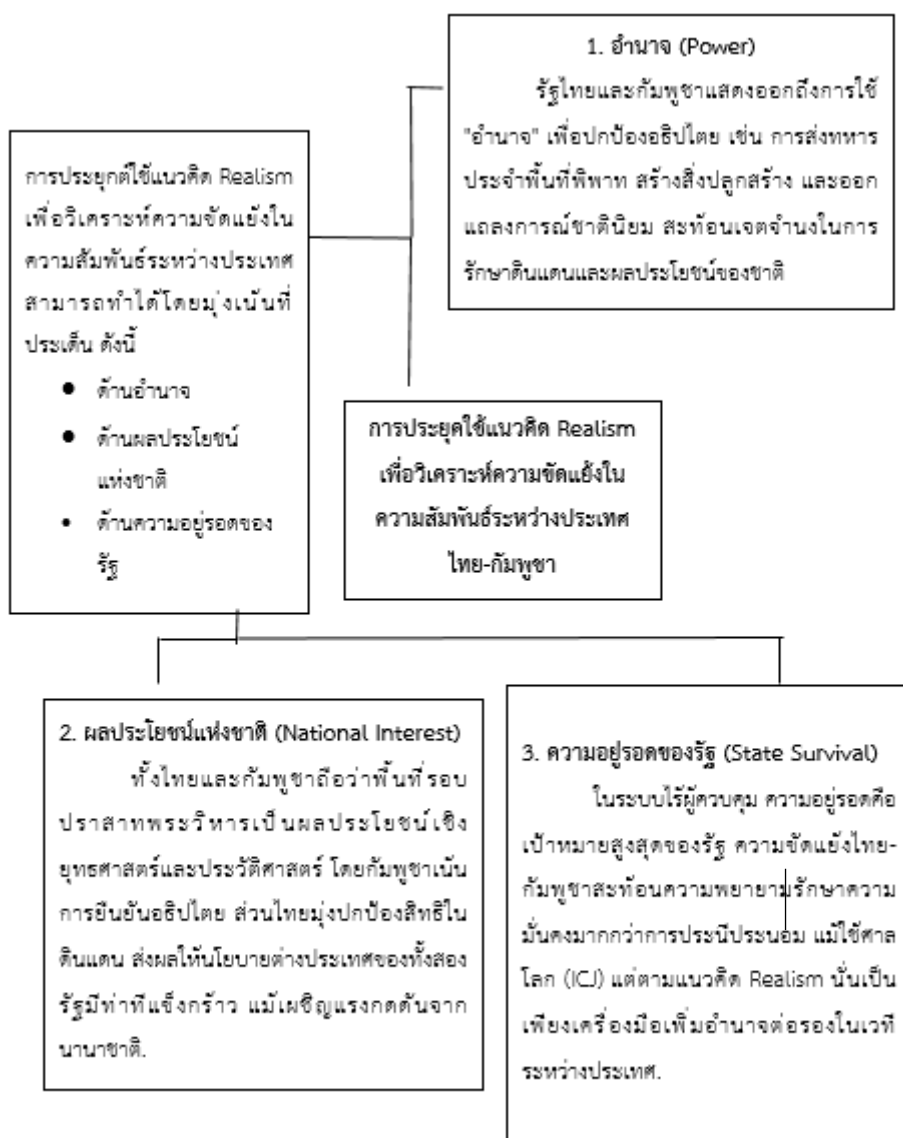

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา พรมแดนแห่งความขัดแย้ง: การเมืองเรื่องเขตแดนไทย-กัมพูชาและผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ

กรอบแนวคิดการประยุกต์ใช้แนวคิด Realism เพื่อวิเคราะห์ความขัดแย้งในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-กัมพูชา

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

เอกสารอ้างอิง

- จิรัชวัลค์ ทรงสุวรรณวิภา. (2563). รูปแบบการจัดการความขัดแย้งไทย-กัมพูชา เพื่อแก้ไขข้อพิพาทเขาพระวิหาร. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(3), 231-234. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/download/236597/163981/so04.tci-thaijo.org>
- จิรัชวัลค์ ทรงสุวรรณวิภา. (2555). ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนกับการแก้ปัญหาข้อพิพาท ระหว่าง ไทย - กัมพูชา กรณีเขตแดนและปราสาทพระวิหาร. วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์, 33(1), 89-108.
- ชาติชาย มุกสง. (2559). กรณีพิพาทปราสาทพระวิหาร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทรงพร ทาเจริญศักดิ์. (2559). การสื่อสารทางการเมืองของสำนักข่าวต่างประเทศกรณีพระวิหาร ศึกษาในห้วงเวลา ตั้งแต่ ค.ศ. 2008 ถึง 2013. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง. วิทยาลัยสื่อสารทางการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.
- ไทยรัฐพลัส. (2568). เขตแดนทางบก ปัญหาจากแผนที่ยุคโบราณ ชนวนความขัดแย้งครั้งใหม่ของไทย-กัมพูชา. สืบค้นจาก <https://plus.thairath.co.th/topic/politics%26society/105452plus.thairath.co.th>
- ประชาไท. (2568). ทำไมชายแดนร้อนต่อเนื่อง! เปิดปมมรดกความขัดแย้งไทย-กัมพูชา. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2025/06/113148prachatai.com>
- สถาบันพระปกเกล้า. (n.d.). กรณีพิพาทปราสาทพระวิหาร. สืบค้นจาก <https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กรณีพิพาทปราสาทพระวิหารwiki.kpi.ac.th>
- สัณฐาน ชยนนท์ และคณะ. (2560). บทบาทของไทยต่อปัญหาพิพาทไทย-กัมพูชา กรณีเขาพระวิหาร. วารสารรัชภาคต์, 12(26), 317-327.
- สำนักงานกฎหมายแห่งมหาวิทยาลัยฟลอริดา. (n.d.). Cambodia–Thailand Boundary. สืบค้นจาก <https://library.law.fsu.edu/DigitalCollections/LimitsinSeas/pdf/ibs040.pdflibrary.law.fsu.edu>
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุรินทร์. (2554). ผลกระทบของความขัดแย้งไทย - กัมพูชา พ.ศ. 2554. สืบค้นจาก https://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2555/regio30855nf_ch6.pdfarchive.lib.cmu.ac.th
- AP News. (2025, June 2). Cambodia says it will take border dispute with Thailand to top UN court. <https://apnews.com/article/ed4967fb809448ccf42542ea21de9839apnews.com+4apnews.com+4apnews.com+4>
- AUSIS Journal. (2023, April 19). Thailand-Cambodia Border Conflict: Sacred Sites and Political Fights. <https://ausisjournal.com/2023/04/19/thailand-cambodia-border-conflict-sacred-sites-and-political-fights/>

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

Ezuruonye, I. (2023, April 19). Thailand-Cambodia border conflict: Sacred sites and political fights. American University: Journal of International Service.

<https://ausisjournal.com/2023/04/19/thailand-cambodia-border-conflict-sacred-sites-and-political-fights/>

International Court of Justice. (1962, June 15). Case concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand), Merits. <https://www.icj-cij.org/node/103890>

International Court of Justice. (2013, November 11). Request for interpretation of the Judgment of 15 June 1962 in the case concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand). <https://www.icj-cij.org/case/151>

International Court of Justice. (2013, November 11). Request for interpretation of the Judgment of 15 June 1962 in the case concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand). <https://www.icj-cij.org/case/151>

The Diplomat. (2025, June). Cambodia Says It Will Take Thai Border Dispute to International Court. <https://thediplomat.com/2025/06/cambodia-says-it-will-take-thai-border-dispute-to-international-court/apnews.com+2thediplomat.com+2apnews.com+2>

The Nation Thailand. (2025, June 4). Phumtham calls emergency National Security Council meeting over border dispute. <https://www.nationthailand.com/news/general/40050847nationthailand.com+1nationthailand.com+1>

Wikipedia. (n.d.). 2003 Phnom Penh riots. https://en.wikipedia.org/wiki/2003_Phnom_Penh_riots